2017

Tionchar na Leasuithe ar Bhéaltriail na Gaeilge ag Leibhéal na hArdteistiméireachta

Tuarascáil Taighde

Máirtín Ó Curraoin

09/05/2017

LIOSTA GIORRÚCHÁN

CNCM	An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta
AL	Ardleibhéal
GL	Gnáthleibhéal
DES	An Roinn Oideachais agus Scileanna
CSS	Coimisiún na Scrúduithe Stáit
DEIS	Comhionannas Deiseanna i Scoileanna a Sheachadadh

LIOSTA TÁBLAÍ

Tábla 1: Leithdháileadh Marcanna i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2011 (AL) 7

Tábla 2: Leithdháileadh Marcanna i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2012 agus ina Dhiaidh sin (AL) 7

Tábla 3: Leithdháileadh Marcanna i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2011 (GL) 8

Tábla 4: Leithdháileadh Marcanna i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2012 agus ina Dhiaidh sin (GL) 8

Tábla 5: Leagan Amach Bunaidh na Béaltrialach (2011 agus na Blianta Roimhe Sin) 10

Tábla 6: Leagan Amach Leasaithe na Béaltrialach (2012 agus ina Dhiaidh Sin) 10

Tábla 7: Liosta Scoileanna ar ghlac CNCM leo 14

Tábla 8: Scór a Thabhairt do Thuiscint an Scoláire ar Ábhar na Léamhthuisceana 18

Tábla 9: Scór a Thabhairt do Thuiscint an Scoláire ar Ábhar na Cluastuisceana 19

Tábla 10: Comparáid idir Feidhmíocht Scoláirí Fireanna agus Baineanna in 2011 agus 2015 33

Tábla 11: Comparáid idir Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina nDéantar an Teagasc trí Mheán na Gaeilge in 2011 agus 2015 (Béaltriail) 34

Tábla 12: Comparáid idir Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina nDéantar an Teagasc trí Mheán an Bhéarla in 2011 agus 2015 (Béaltriail) 38

Tábla 13: Comparáid idir Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina nDéantar an Teagasc Mheán na Gaeilge in 2011 agus 2015 (Scrúdú Scríofa) 52

Tábla 14: Comparáid idir Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina nDéantar an Teagasc trí Mheán an Bhéarla in 2011 agus 2015 (Scrúdú Scríofa) 56

LIOSTA FÍORACHA

Fíor 1: Comparáid idir Raon na dTopaicí a Pléadh in 2011 agus 2015 21

Fíor 2: Comparáid idir Spontáineacht sa Chomhrá in 2011 agus 2015 22

Fíor 3: Comparáid idir Foghraíocht Léitheoireachta in 2011 agus 2015 23

Fíor 4: Comparáid idir Rithim Léitheoireachta in 2011 agus 2015 24

Fíor 5: Comparáid idir Tuiscint ar Cheisteanna a Bhain leis an nGarthimpeallacht in 2011 agus 2015 25

Fíor 6: Comparáid idir Tuiscint ar Cheisteanna a Bhain le Topaicí Lasmuigh den Gharthimpeallacht in 2011 agus 2015 26

Fíor 7: Comparáid idir an Raon Foclóra in 2011 agus 2015 27

Fíor 8: Comparáid idir an Raon Nathanna Cainte in 2011 agus 2015 28

Fíor 9: Comparáid idir Cruinneas Briathra sna Bunaimsirí in 2011 agus in 2015 29

Fíor 10: Comparáid idir Cruinneas Briathra sa Mhodh Coinníollach in 2011 agus 2015 30

Fíor 11: Comparáid idir Cruinneas Briathra sa Chaint Indíreach in 2011 agus 2015 30

Fíor 12: Comparáid idir Cruinneas Gramadaí maidir le hÚsáid Chruinn Ainmfhocal, Forainmneacha,Réamhfhocal, Forainmneacha Réamhfhoclacha, Aidiachtaí, etc. 31

Fíor 13: Comparáid idir Láimhseáil Ábhair na nAistí in 2011 agus 2015 40

Fíor 14: Comparáid idir Cruinnúsáid na mBriathra in 2011 agus 2015 41

Fíor 15: Comparáid idir Cruinnúsáid na Réamhfhocal in 2011 agus 2012 42

Fíor 16: Comparáid idir Cruinnúsáid an Tuisil Ghinidigh in 2011 agus 2015 43

Fíor 17: Comparáid idir Cruinneas Litrithe in 2011 agus 2015 43

Fíor 18: Comparáid idir Cruinneas Comhréire in 2011 agus 2015 44

Fíor 19: Comparáid idir Tuiscint ar Cheisteanna sa Chluastuiscint in 2011 agus 2015 45

Fíor 20: Comparáid idir Cáilíocht na Teanga sa Chluastuiscint in 2011 agus 2015 45

Fíor 21: Comparáid idir Cruinneas Litrithe sa Chluastuiscint in 2011 agus 2015 46

Fíor 22: Comparáid idir Tuiscint ar Cheisteanna ar an Léamhthuiscint in 2011 agus 2015 47

Fíor 23: Comparáid idir Cáilíocht na Teanga nuair a Thug Scoláirí Freagraí ina bhFocail Féin sa Léamhthuiscint in 2011 agus 2015 48

Fíor 24: Comparáid idir Cáilíocht na Teanga sna Freagraí ar Cheisteanna Litríochta in 2011 agus 2015 49

Clár na n-ábhar

CUID A hAON: INTREOIR 6
Intreoir Ghinearálta: 6
Cúlra an Staidéir Taighde 6
Freagairtí don Scéim Mharcála Leasaithe 9
Comhpháirt Leasaithe na Béaltrialach i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta 10
CUID A DÓ: AN STAIDÉAR TAIGHDE 11
Aidhmeanna an Taighde 11
An Fhoireann Taighde 12
Sampla an Taighde 14
Ábhar Bhéaltrialacha na Scoláirí 14
Ábhar Scrúdú Scríofa na Scoláirí 14
An Bhéaltriail 15
Ceisteanna Taighde a Bhain le Comhpháirt na Béaltrialach 15
Cur Chuige i leith an Taighde 16
Ionstraimí Taighde 16
An Scrúdú Scríofa 17
Ceisteanna Taighde a Bhain leis an gComhpháirt Scríofa 17
Cur Chuige i leith an Taighde 18
Ionstraimí Taighde 20
CUID A TRÍ: TORTHAÍ NA HANAILÍSE AR ÁBHAR Ó BHÉAL 21
Raon na dTopaicí don Chomhrá 21
Spontáineacht sa Chomhrá 22
Léitheoireacht 23
Tuiscint ar Cheisteanna a Bhain leis an nGarthimpeallacht 24
Tuiscint ar Cheisteanna a Bhain le Topaicí Lasmuigh den Gharthimpeallacht 25
Raon Foclóra 27
Raon Frásaí/ Nathanna Cainte 28
Cruinneas Gramadaí 28
Feidhmíocht Scoláirí Fireanna agus Baineanna 32
Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina ndéantar an Teagasc trí Mheán na Gaeilge 34
Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina ndéantar an Teagasc trí Mheán an Bhéarla 37
CUID A CEATHAIR: TORTHAÍ NA hANAILÍSE AR AN ÁBHAR SCRÍOFA 40
Cumas Ceapadóireachta 40

Cáilíocht na Ceapadóireachta Scríofa 41
Tuiscint ar na Ceisteanna sa Chluastuiscint 44
Cáilíocht na bhFreagraí sa Scrúdú Cluastuisceana 45
Cruinneas Litrithe na bhFreagraí sa Scrúdú Cluastuisceana 46
Tuiscint ar Ábhar na Léamhthuisceana 47
Cáilíocht na bhFreagraí ar na Ceisteanna Léamhthuisceana 48
Cáilíocht na bhFreagraí ar an gCeist Litríochta 49
Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina ndéantar an Teagasc trí Mheán na Gaeilge 50
Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina ndéantar an Teagasc trí Mheán an Bhéarla 55
Focal Scoir 59
An Bhéaltriail 59
An Scrúdú Scríofa 61
Na Teorainneacha atá leis An Staidéar Taighde Seo 62
Réimsí i gcomhair Tuilleadh Imscrúdaithe agus Taighde 62
Aguisíní 64
Aguisín 1: Teimpléad Scórála don Bhéaltriail 2011 64
Aguisín 2: Teimpléad Scórála don Bhéaltriail 2015 66
Aguisín 3: Tuairiscíní do Theimpléid Scórála na Béaltrialach 69
Aguisín 4: Na Béaltrialacha Gaeilge ó 2012 ar aghaidh (Tuairiscíní CSS) 70
Aguisín 5: Measúnú Teanga Labhartha: (MAITRÍS SOLOM) 72
Aguisín 6: Tras-scríbhinní de Bhéaltrialacha Scoláirí agus Cuntais Mhínithe ag gabháil leo. 74
Aguisín 7: Cáilíocht na Teanga sa Cheapadóireacht: 125
Aguisín 8: Cáilíocht na Teanga sa Fhreagra ar an gCeist Litríochta 132
Aguisín 9: Teimpléad Scórála do na Scrúduithe Scríofa 2011 & 2015 136
Aguisín 10: Pictiúir v Comhrá Ginearálta 2015 138

Tionchar na Leasuithe ar Bhéaltriail na Gaeilge ag Leibhéal na hArdteistiméireachta

CUID A hAON: INTREOIR

Tugann an chuid seo réamheolas faoin staidéar taighde, i dtéarmaí a chúlra agus na riachtanais a chomhlíonann sé.

Intreoir Ghinearálta:

Tá an Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta (CNCM) tar éis staidéar taighde a choimisiúnú maidir leis an mBéaltriail leasaithe i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta agus a tionchar ar fheidhmíocht na n-iarrthóirí. Cé gur cuireadh leasuithe i bhfeidhm ag gach leibhéal den scrúdú – Ardleibhéal, Gnáthleibhéal agus Bonnleibhéal – bhí na taighdeoirí dírithe ar thionchar na leasuithe seo a iniúchadh ag an Ardleibhéal agus ag an nGnáthleibhéal amháin. Tá dhá chuid sa staidéar taighde seo: an tionchar a bhí ag na leasuithe ar fheidhmíocht na n-iarrthóirí sa bhéaltriail, agus tionchar na leasuithe ar fheidhmíocht na n-iarrthóirí sa scrúdú scríofa. Tugann an tuarascáil seo breac-chuntas ar thorthaí an staidéir taighde.

Cúlra an Staidéir Taighde

Sa bhliain 2007 d'fhógair an tAire Oideachais agus Eolaíochta ag an am, Mary Hanafin, TD, athruithe suntasacha ar leithdháileadh na marcanna i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta ag súil go gcuirfí béim níos mó ar labhairt na Gaeilge agus ar an teanga a úsáid mar áis chumarsáide. Ba é an t-ardú ar líon na marcanna a bhí le bronnadh ar an mBéaltriail ó 25% go dtí 40% an t-athrú ba shuntasaí. Dá bharr sin, laghdaíodh leithdháileadh na marcanna ar chomhpháirteanna eile den scrúdú Gaeilge – laghdaíodh an triail chluastuisceana ó 20% go dtí 10% ag an nGnáthleibhéal agus ó 20% go dtí 16.7% ag an Ardleibhéal. Laghdaíodh leithdháileadh na marcanna don scrúdú scríofa go dtí 50% ag an dá leibhéal. Mar thoradh ar an bhfógra faoin scéim mharcála leasaithe cuireadh leasuithe agus athruithe i bhfeidhm ar an siollabas ag gach leibhéal. Tháinig na hathruithe sin i bhfeidhm i scrúdú na bliana 2012.

Tugtar breac-chuntas sna táblaí seo a leanas ar an scéim mharcála bhunaidh do Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2011 (agus sna blianta roimhe sin) agus an scéim mharcála leasaithe do Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2012 (agus ina dhiaidh sin) ag an ardleibhéal agus ag an ngnáthleibhéal.

Tábla 1: Leithdháileadh Marcanna i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2011 (AL)

Comhpháirt	Marcanna
Béaltriail	150
Ceapadóireacht	100
Léamhthuiscint	70
Cluastuiscint	100
Litríocht: *Prós 1 (40 marc)* *Prós Bhreise (40 marc)* *Filíocht 1 (35 marc)* *Filíocht Bhreise (35 marc)*	150
Stair na Gaeilge	30
Iomlán	**600**

Tábla 2: Leithdháileadh Marcanna i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2012 agus ina Dhiaidh sin (AL)

Comhpháirt	Marcanna
Béaltriail	240
Ceapadóireacht	100
Léamhthuiscint	100
Cluastuiscint	60
Prós 1 (30 marc) *Filíocht 1 (30 marc)* *Litríocht Bhreise* *Prós Breise nó Dánta Breise (40 marc)*	100
Iomlán	**600**

Tábla 3: Leithdháileadh Marcanna i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2011 (GL)

Comhpháirt	Marcanna
Béaltriail	150
Ceapadóireacht	120
Léamhthuiscint	100
Cluastuiscint	120
Litríocht *Prós (55 marc)* *Filíocht (55 marc)*	110
Iomlán	600

Tábla 4: Leithdháileadh Marcanna i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2012 agus ina Dhiaidh sin (GL)

Comhpháirt	**Marcanna**
Béaltriail	240
Ceapadóireacht	100
Léamhthuiscint	100
Cluastuiscint	60
Litríocht *Prós (50 marc)* *Filíocht (50 marc)*	100
Iomlán	**600**

Freagairtí don Scéim Mharcála Leasaithe

D'eisigh an Roinn Oideachais agus Eolaíochta, ar a dtugtar an Roinn Oideachais agus Scileanna (DES) anois, imlitir (Imlitir 0020/2010) chuig scoileanna i mí an Mhárta 2010 ina dtugtar breac-chuntas ar na siollabais nua-shonraithe do Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta. Cuireadh soiléiriú breise ar fáil i mí na Nollag 2010 in Imlitir 0071/2010 de chuid na Roinne.

Ba mheascán den fháilte agus den doicheall a bhí le sonrú i bhfreagairt chohórt na múinteoirí do na leasuithe siollabais agus measúnachta seo. Ar thaobh amháin braitheadh go mbeadh tionchar dearfach ag na leasuithe seo ar chur chun cinn agus ar shealbhú na Gaeilge labhartha i measc scoláirí na sraithe sinsearaí. Léirigh daoine eile imní faoin laghdú ar na marcanna don litríocht agus don ábhar scríofa agus iad den tuairim gurb é a bheadh mar thoradh ar na hathruithe i ndeireadh na dála go laghdófaí eolas agus scileanna sna réimsí sin. Léiríodh imní freisin maidir le réimse agus caighdeán an ábhair staidéir ag an ardleibhéal. Bhí múinteoirí ann a mhaígh nach mbeadh sé dúshlánach go leor do chainteoirí dúchais ná do chainteoirí líofa Gaeilge i scoileanna lán-Ghaeilge (laistigh den Ghaeltacht agus lasmuigh di) agus i scoileanna ina múintear trí mheán an Bhéarla.[1]

Léiríodh imní nár athraíodh an fad ama (15 nóiméad) a chuirtear ar fáil don bhéaltriail. Ceapadh nach mbeadh dóthain ama ag scoláirí a gcumas cumarsáide a léiriú mar gheall ar an gciorrú ama a measadh a bheadh ann don chomhrá ginearálta. Ar an láimh eile, bhí mórán daoine den tuairim gur feabhas ar an leagan amach roimhe sin a bhí sna leasuithe. Ceapadh go gcuirfí béim sa bhreis ar an teanga labhartha sa seomra ranga mar thoradh ar mharcanna breise a bheith ag dul don bhéaltriail. Go deimhin, cheap roinnt múinteoirí gur chóir 50% de na marcanna a bhronnadh ar an mbéaltriail seachas an 40% a leagadh síos sa chóras leasaithe[2].

> ***"Tá béim anois ar Ghaeilge labhartha", "iontach don teanga", a deir múinteoirí. "Ba cheart 50% de na marcanna a bheith air seo", "deis le haghaidh marcanna maithe", "éasca do dhaltaí maithe", "cabhraíonn sé le féinmhuinín sa teanga" a deir freagróirí eile.***

I mí Iúil 2010, chun tionchar na siollabas leasaithe agus struchtúr nua na scrúduithe a mheas, d'iarr an tAire Oideachais nuacheaptha, Mary Coughlan, TD, ar CNCM monatóireacht agus athbhreithniú a dhéanamh ar thionchar na leasuithe ar Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta ag an ngnáthleibhéal agus ag an ardleibhéal. Is comhpháirt amháin é an staidéar taighde seo de bhonn fianaise a chuideoidh le CNCM a n-athbhreithniú a dhéanamh.

[1] Gaelscoileanna Teo, Rún ó CCB 29 Samhain 2010 "Cáineann an Chomhdháil seo na leasuithe a rinneadh ar Shiollabas Gaeilge na hArdteistiméireachta Ardleibhéil gan sainriachtanais na scoileanna Gaeltachta agus lán-Ghaeilge a chur san áireamh."

[2] Suirbhé Taighde: Comhar na Múinteoirí Gaeilge, Samhain 2013

Comhpháirt Leasaithe na Béaltrialach i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta

Tháinig athrú ar struchtúr foriomlán an scrúdaithe in 2012 nuair a bronnadh marcanna breise ar chomhpháirt na béaltrialach (méadú ó 25% go 40%). Is é seo a leanas an leagan amach a bhí ar an mbéaltriail bhunaidh suas go dtí 2012:

TÁBLA 5: LEAGAN AMACH BUNAIDH NA BÉALTRIALACH (2011 AGUS NA BLIANTA ROIMHE SIN)

Comhpháirt	Marcanna
Léamh an Phróis	30 marc
Comhrá	120 marc
Iomlán	**150 marc**

In 2012 agus sna blianta ina dhiaidh sin, is mar seo a leanas a bhí an leagan amach ar an mbéaltriail:

TÁBLA 6: LEAGAN AMACH LEASAITHE NA BÉALTRIALACH (2012 AGUS INA DHIAIDH SIN)

Comhpháirt	Marcanna
Fáiltiú	5 mharc
Léamh Filíochta	35 marc
Cur Síos ar Shraith Pictiúr	80 marc
Comhrá	120 marc
Iomlán	**240 marc**

Faoi mar a léirítear sa tábla thuas, is comhpháirteanna nua den bhéaltriail, ó 2012 i leith, iad an Fáiltiú agus an tSraith Pictiúr. Tá 85 marc san iomlán ag dul don dá chomhpháirt sin le chéile. Cuireadh léamh filíochta in ionad léamh próis agus bronnadh cúig mharc breise ar an gcomhpháirt sin. D'fhan na marcanna do chomhpháirt an Chomhrá mar an gcéanna, áfach.

CUID A DÓ: AN STAIDÉAR TAIGHDE

Tugann an chuid seo breac-chuntas ar aidhmeanna an taighde agus cuirtear an fhoireann taighde i láthair ann.

Aidhmeanna an Taighde

Tá sé mar aidhm uileghabhálach ag an taighde imscrúdú a dhéanamh ar thionchar na leasuithe a rinneadh ar chomhpháirt na béaltrialach de Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta ag an Ardleibhéal agus ag an nGnáthleibhéal. Tá sé mar aidhm shonrach ag an taighde tionchar na n-athruithe sin orthu seo a leanas a chíoradh:

- Cumas labhartha na Gaeilge i measc scoláirí na sraithe sinsearaí;
- Cumas na scoláirí i scríobh na Gaeilge ag an ardleibhéal go háirithe;
- Sainriachtanais foghlama an chainteora dúchais agus an chainteora líofa;
- Na gnéithe scríofa agus cluastuisceana den scrúdú.

Cuireann an taighde seo anailís staitistiúil chomparáideach agus chodarsnach ar fáil maidir leis na scóir a fuair scoláirí i Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2011 (sular tugadh isteach na hathruithe) agus in 2015 (tar éis na hathruithe a thabhairt isteach) ag an ngnáthleibhéal agus ag an ardleibhéal. Ina theannta sin, cuirtear meastóireacht ar na gnéithe seo a leanas ar fáil sa tuarascáil:

- Cáilíocht na teanga a úsáideadh
- Na scileanna labhartha a léiríodh
- Inniúlacht chumarsáideach
- Aon treochtaí nó patrúin shonracha a d'fhéadfadh teacht chun cinn le linn an staidéir

An Fhoireann Taighde

Tá nóta gearr beathaisnéise faoi gach taighdeoir le fáil thíos.

Nioclás Mac Fhlanncha

D'oibrigh Nioclás mar mhúinteoir Gaeilge ag leibhéal na hArdteistiméireachta i Meánscoil Mhuire, Baile na Lorgan, Contae Mhuineacháin idir 1973 agus 2011. Thosaigh sé ag obair ar na béaltrialacha in 1975 agus tá sé ag obair orthu gach bliain ó shin. Thosaigh sé ag obair mar mhonatóir ar na béaltrialacha nuair a rinneadh taifeadadh den chéad uair ar gach scoláire chun tabhairt isteach chóras na monatóireachta a éascú. Is Scrúdaitheoir Comhairleach Sinsearach agus Monatóir é. Bhí sé mar bhall de Choiste Gaeilge CNCM don Ardteistiméireacht.

Aodh Ó Máirtín

D'oibrigh Aodh mar mhúinteoir Gaeilge ag leibhéal na hArdteistiméireachta i bPobalscoil Chloich Cheannfhaola, an Fál Carrach, Contae Dhún na nGall idir 1970 agus 2010. Tá sé ina scrúdaitheoir do Bhéaltrialacha Gaeilge na hArdteistiméireachta ó 1972 i leith agus is monatóir é do na béaltrialacha sin. Bhí sé mar bhall de Choiste Gaeilge CNCM don Teastas Sóisearach.

Seán Ó Scanláin

Bhí Seán Ó Scanláin ina mhúinteoir Gaeilge ag leibhéal na hArdteistiméireachta i gColáiste Naomh Pádraig, Leamhcán, Baile Átha Cliath idir 1977 agus 2009 agus bhí sé ina leas-phríomhoide sa scoil chéanna idir 2009 agus 2013. D'oibrigh sé mar scrúdaitheoir ag Béaltrialacha Gaeilge na hArdteistiméireachta idir 1987 agus 2003. Is Scrúdaitheoir Comhairleach agus Monatóir é do Bhéaltrialacha na hArdteistiméireachta.

Michael Hynes

Is léachtóir agus teagascóir i Scoil na hEolaíochta Polaitiúla agus na Socheolaíochta in Ollscoil na hÉireann, Gaillimh é an Dr Michael Hynes. Bíonn sé ag léachtóireacht/teagasc mic léinn fochéime agus iarchéime ar an gcúrsa don chéim BA in Eolaíocht Pholaitiúil agus Socheolaíocht agus don chéim Mháistreachta i bPobail Inbhuanaithe agus Forbairt. Chomh maith le bheith ag teagasc roinnt modúil socheolaíochta bíonn SP220 – Modhanna Taighde d'Eolaíochtaí Sóisialta agus Polaitiúla – á theagasc aige do mhic léinn. Baineann sé seo le tuiscint ar mhodhanna fiosrúcháin idir chainníochtúil agus cháilíochtúil lena n-áirítear saineolas ar an bpacáiste staitistiúil SPSS. Tá Céim Mháistreachta ag Michael i dTeicneolaíocht Faisnéise agus céim BSc. (Céadonóracha) ó Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath.

Rose Ní Dhubhda

Is as Gaeltacht Chorca Dhuibhne í Rose ó dhúchas. Chaith sí sé bliana ag obair in Ionad na Gaeilge Labhartha i gColáiste na hOllscoile, Corcaigh, áit a raibh baint aici le cúrsaí sa Ghaeilge, san Oideachas agus i dTeicneolaíocht Ilmheán. Rinneadh na cúrsaí sin ar fad a theagasc trí mheán na Gaeilge. Thosaigh sí ag obair le hAcadamh na hOllscolaíochta Gaeilge in 2007. Tá suim faoi leith aici in aistriúchán ríomhchuidithe, teicneolaíochtaí teanga, teicneolaíochtaí oideachais, agus scéalaíocht agus beochan dhigiteach. Is ball í de Meta-Net, líonra barr feabhais a bhfuil sé mar chuspóir acu bonn teicneolaíoch a chothú do shochaí faisnéise ilteangach Eorpach. Ina theannta sin, is ball í de choiste stiúrtha ILTA (Irish Learning Technology Association).

Máirtín Ó Curraoin

D'oibrigh Máirtín Ó Curraoin mar mhúinteoir Gaeilge ag leibhéal na hArdteistiméireachta ar feadh 37 bliain, i dtús báire i nGairmscoil Ghort Inse Guaire, Contae na Gaillimhe agus ina dhiaidh sin i gColáiste Sheosaimh, Bráithre Naomh Pádraig, i gCathair na Gaillimhe. Chaith sé 22 bliain mar scrúdaitheoir ag Béaltrialacha Gaeilge na hArdteistiméireachta (1985-2007). Bhí sé ina scrúdaitheoir achomhairc idir 2004 agus 2007. Bhí sé ina scrúdaitheoir freisin ag scrúduithe scríofa Gaeilge na hArdteistiméireachta, idir Ghnáthleibhéal agus Ardleibhéal, ar feadh 15 bliana (go dtí 2007). Tá Máistreacht san Oideachas (M.Ed) agus MA i Léann an Aistriúcháin aige ó OÉ Gaillimh.

Máire Ní Chatháin

Is cainteoir dúchais Gaeilge as an Spidéal i gContae na Gaillimhe í Máire Ní Chatháin. Tá céim BA sa Ghaeilge agus sa Bhéarla aici ó OÉ Gaillimh. Tá sí ag obair leis an nGaeilge ar bhealach amháin nó ar bhealach eile le 29 bliain anuas. Chaith sí 18 mbliana ag teagasc Gaeilge acadúil in OÉ Gaillimh. Chomh maith leis sin, bhí sí ina múinteoir Gaeilge páirtaimseartha i gColáiste Hibernia. Is iar-iriseoir leis an nuachtán Foinse í agus iarchraoltóir ar RTÉ Raidió na Gaeltachta.

Róisín Adams

Tá céim BA céadonóracha sa Nua-Ghaeilge agus i Litríocht an Bhéarla ag Róisín ó Choláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath chomh maith le PhD ón gcoláiste céanna. D'oibrigh sí mar theagascóir i Roinn na Gaeilge i gColáiste na Tríonóide agus mhúin sí ranganna Gaeilge do Ghaelchultúr.

Ciara Dolphin

Tá céim MA sa Nua-Ghaeilge ag Ciara Dolphin agus d'oibrigh sí mar mhúinteoir bunscoile agus mar mhúinteoir iar-bhunscoile. D'oibrigh sí freisin mar theagascóir i gColáiste Phádraig, Droim Conrach, agus mar mhúinteoir le Gaeleagras.

Sampla an Taighde

Bhí teacht ag na taighdeoirí ar shampla d'ábhar scrúdaithe ó scoláirí ag an nGnáthleibhéal agus ag an Ardleibhéal do chomhpháirt na béaltrialach agus ag an Ardleibhéal don chomhpháirt scríofa. Ghin Coimisiún na Scrúduithe Stáit (CSS) an sampla go randamach ó chohóirt scoláirí sna blianta sular tugadh isteach an leagan amach leasaithe agus sna blianta tar éis na leasuithe a chur i bhfeidhm. Chuimsigh critéir an tsampla méid na scoile, teanga an teagaisc, suíomh agus inscne na scoláirí. I measc na meánscoileanna in Éirinn tá meánscoileanna deonacha (scoileanna gan táillí agus le táillí), gairmscoileanna agus coláistí pobail, scoileanna pobail agus scoileanna cuimsitheacha. Chomh maith leis sin, chuimsigh an sampla scoileanna tuaithe; scoileanna cathrach; scoileanna táille agus scoileanna DEIS.

Taispeánann an tábla seo a leanas an 20 scoil a roghnaigh na taighdeoirí go randamach as an liosta de 75 scoil a bhí i sampla bunaidh CSS de réir riachtanais CNCM:

TÁBLA 7: LIOSTA SCOILEANNA AR GHLAC CNCM LEO

Teanga an Teagaisc	Méid
Scoileanna Lán-Ghaeilge	6
Scoileanna ina nDéantar an Teagasc trí Mheán an Bhéarla: Scoileanna táille (1) Scoileanna gan táille (12) Scoileanna DEIS (1)	14
Iomlán	**20**

Déantar imscrúdú sa taighde ar cháilíocht na teanga ar baineadh feidhm aisti; na scileanna cainte a léiríodh agus inniúlacht chumarsáideach ghinearálta na scoláirí (idir chaint agus scríobh). Rinne na taighdeoirí aon phatrúin nó aon treochtaí suntasacha a tugadh faoi deara le linn an staidéir a shainaithint agus a thuairisciú.

Ábhar Bhéaltrialacha na Scoláirí

Fuair na taighdeoirí ábhar bhéaltrialacha na scoláirí i ngach ceann den fhiche scoil do 2011 agus do 2015. Bhí an t-ábhar seo ar chaiséid don bhliain 2011 agus i bhfoirm dhigiteach don bhliain 2015. Roghnaíodh caoga scoláire go randamach as gach scoil (áit a ndearna níos mó ná caoga scoláire an scrúdú) agus feidhm á baint as an ngineadóir uimhreacha randamacha Stattrek.

Ábhar Scrúdú Scríofa na Scoláirí

I ndiaidh na scoláirí sna scoileanna éagsúla a roghnú go randamach, cuireadh liosta dá scrúduimhreacha chuig CSS chomh maith le hiarratas ar ábhar an scrúdaithe scríofa a bhain le gach scoláire. Bhain CSS na marcanna bunaidh ar fad a bronnadh ar na scoláirí de na scripteanna sular tugadh do na taighdeoirí iad. Cuireadh na scripteanna ar fáil don fhoireann taighde ar bhonn céimnithe.

An Bhéaltriail

Tugtar breac-chuntas sa chuid seo ar na ceisteanna taighde agus ar an gcur chuige taighde ar baineadh feidhm astu chun anailís a dhéanamh ar ábhar na mbéaltrialacha, chomh maith leis na hionstraimí taighde a úsáideadh sa chuid seo den staidéar. Chun críocha an staidéir seo agus i gcomhthéacs na gceisteanna taighde a leagtar amach thíos, tagraíonn 'athrú' d'aon athrú ar cháilíocht fheidhmíocht na scoláirí i bhfianaise na scór a bhronn na taighdeoirí faoi na ceannteidil éagsúla sna teimpléid mharcála.

Rinneadh cáilíocht fheidhmíocht na scoláirí i gcohórt 2011 a mheas faoi na ceannteidil éagsúla agus bronnadh scór orthu ina leith. Rinneadh an rud céanna i dtaca le cohórt 2015. D'fhéadfaí roinnt ceisteanna a fhreagairt le 'sea' nó 'ní hea'. Ansin, rinneadh anailís chodarsnach idir an dá bhliain chun aon athrú ar fheidhmíocht a thomhas.

Ceisteanna Taighde a Bhain le Comhpháirt na Béaltrialach

Chuir an fhoireann taighde na ceisteanna taighde seo a leanas agus rinne siad iniúchadh orthu le linn an staidéir seo.

1. An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar an raon topaicí a phléigh an t-iarrthóir le linn an chomhrá?
2. An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 i dtéarmaí spontáineacht an chomhrá?
3. Ar tharla aon athrú idir foghraíocht agus rithim Léamh an Phróis in 2011 agus foghraíocht agus rithim Léamh na Filíochta in 2015?
4. An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar thuiscint an scoláire ar cheisteanna a bhain le garthimpeallacht an scoláire?
5. An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar thuiscint an scoláire ar cheisteanna a bhain le topaicí lasmuigh den gharthimpeallacht?
6. An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar raon foclóra an iarrthóra le linn an chomhrá ghinearálta?
7. An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar an raon frásaí/nathanna cainte a d'úsáid an scoláire le linn an chomhrá ghinearálta?
8. An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar chruinneas gramadaí an scoláire faoi na ceannteidil éagsúla?
9. An raibh aon difríocht idir feidhmíocht scoláirí fireanna agus scoláirí baineanna sna gnéithe éagsúla den bhéaltriail in 2011 agus 2015?
10. An raibh aon difríocht idir feidhmíocht scoláirí i scoileanna Lán-Ghaeilge idir 2011 agus 2015?
11. An raibh aon difríocht idir feidhmíocht scoláirí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla idir 2011 agus 2015?

Cur Chuige i leith an Taighde

Mar a luadh roimhe seo, mar thoradh ar an siollabas leasaithe a bheith i bhfeidhm in 2012, bhí difríocht shuntasach idir Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta in 2011 agus an Scrúdú a reáchtáladh in 2012 agus sna blianta ina dhiaidh sin maidir le leagan amach, ábhar agus leithdháileadh marcanna. Ag an am céanna, déanann scoláirí ag an ardleibhéal agus ag an ngnáthleibhéal béaltriail chomónta agus dá bhrí sin ní dhéantar aon idirdhealú eatarthu.

Go deimhin, ní bheadh a fhios ag an scrúdaitheoir cén leibhéal a bheadh á dhéanamh ag an scoláire sa scrúdú scríofa. Níor tháinig aon athrú ar an gcleachtas sin nuair a tugadh isteach an siollabas leasaithe in 2012. Mar sin féin, mhéadaigh an líon marcanna a bhí ag dul don bhéaltriail ó 150 go 240 (ó 25% go 40%). Níor tháinig aon athrú ar an méid ama a ceadaíodh don bhéaltriail (15 nóiméad).

D'fhéadfaí comparáid dhíreach a dhéanamh idir léamh an phróis in 2011 agus léamh na filíochta in 2015 mar gurbh iad an fhoghraíocht agus rithim na cainte a bhí á meas sa dá chás. Bhí na gnéithe a bhain leis an gcomhrá inchomparáide go díreach agus dírítear aird ar na comparáidí sin sa tuarascáil seo.

Bhí sé riachtanach, áfach, na comhpháirteanna a bhain leis an bhfáiltiú agus leis an tsraith pictiúr a chur as an áireamh ar mhaithe le hanailís chomparáideach a dhéanamh ar na torthaí. Mar sin féin, rinne na taighdeoirí athscóráil ar na gnéithe a bhain leis an tsraith pictiúr sa scrúdú in 2015 chun tuilleadh anailíse a dhéanamh orthu, chun a fháil amach an raibh aon chomhchoibhneas idir feidhmíocht na scoláirí sa tsraith pictiúr agus a bhfeidhmíocht sa chomhrá ginearálta.

Ionstraimí Taighde

Tugtar breac-chuntas sa chuid seo ar na teimpléid mharcála agus ar na nósanna imeachta monatóireachta a úsáideadh le linn an staidéir taighde seo. Leagadh amach teimpléad do scóráil na béaltrialach in 2011 agus ceann eile do 2015 (féach Aguisíní 1 agus 2).

> ***Baineadh feidhm as na tuairiscíní "An-mhaith", "Maith", "Measartha", agus "Lag", do na ceithre leibhéal inniúlachta sna teimpléid.***

Tá cur síos níos mionsonraithe ar na leibhéil sin in Aguisín 3.

Nuair a bhí na teimpléid á ndearadh acu bhain na taighdeoirí leas as an teimpléad a d'úsáid CSS chun Gaeilge labhartha san Ardteistiméireacht a mheasúnú (féach Aguisín 4) agus an Mhaitrís um Breathnóireacht a dhéanamh ar Theanga Labhartha an Scoláire (SOLOM), a chuir Cuibhreannas Dátheangach Cheantar San Jose le chéile agus a ndearnadh leasú air faoi threoir Oifig an Oideachais Dhátheangaigh de chuid na Roinne Oideachais in California (féach Aguisín 5).

Tá tras-scríbhinní de scrúduithe na scoláirí[3] a fhreagraíonn do na ceithre thuairiscín chomh maith le nótaí tráchta ar fheidhmíocht gach scoláire i dtaca leis na gnéithe éagsúla a measadh le fáil in Aguisín 6. Cuireadh na teimpléid a d'úsáid na taighdeoirí faoi bhráid CNCM a d'fhaomh é sula ndearnadh aon anailís eile. Rinne triúr taighdeoirí an anailís ar ábhar na béaltrialach.

> ***Roghnaigh an monatóir ainmnithe roinnt scoláirí go randamach ó scoileanna agus ó chatagóirí éagsúla mar seo a leanas: an-mhaith, 80%-100%, maith, 60%-79%, measartha, 40%-59%, lag, 0%-39% ar mhaithe le caiséad caighdeánaithe a chruthú.***

[3] Chun nach n-aithneofaí na scoláirí ná na scoileanna, folaíodh gach tagairt phearsanta agus gach tagairt do na scoileanna a raibh na scoláirí ag freastal orthu agus do na ceantair ina raibh siad ina gcónaí.

Ansin rinne foireann taighde na béaltrialach an t-ábhar sa taifead a mheas go neamhspleách ar a chéile. Tháinig an fhoireann ar chomhréiteach maidir leis an scóráil a mbeifí ag súil léi sna catagóirí ar fad agus ansin cruthaíodh caiséad caighdeánaithe chun na caighdeáin scórála a ailíniú agus a choinneáil. Rinneadh iontaofacht idir na rátálaithe a choinneáil an t-am ar fad. Ciallaíonn sé seo 'cé chomh mór agus a dhéanann daoine aonair na breithiúnais chéanna maidir le conas freagra faoi leith a chódú,' (Somekh & Lewin, 2005[4]). Le hiontaofacht rátálaithe a chinntiú le linn phróiseas na scórála, roghnaigh an monatóir ainmnithe 14 scoláire go randamach as gach scoil agus chuir na taighdeoirí na leatháin scórála do na scoláirí sin chuige de réir mar a bhí an staidéar ag dul ar aghaidh.

Nuair a bhí an monatóir ainmnithe sásta go raibh an scéim scórála á leanúint i gceart agus go raibh comhsheasmhacht sa scóráil idir na taighdeoirí, rinneadh na torthaí de réir mar a bhí siad ar na leatháin scórála a iontráil chun anailís chomparáideach a dhéanamh orthu. Tugadh uimhir aitheantais faoi leith do gach scoil agus do gach iarrthóir laistigh den scoil sin. Rinneadh anailís staitistiúil ar na sonraí ansin.

An Scrúdú Scríofa

Tugtar breac-chuntas sa chuid seo ar an gcur chuige taighde ar baineadh feidhm as chun anailís a dhéanamh ar an ábhar a bhain leis an scrúdú scríofa, chomh maith leis na hionstraimí taighde a úsáideadh sa chuid seo den staidéar.

Ceisteanna Taighde a Bhain leis an gComhpháirt Scríofa

Chuir an fhoireann taighde na ceisteanna taighde seo a leanas agus rinne siad iniúchadh orthu le linn an staidéir seo.

1. Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar chumas scoláirí an topaic a bhí faoi chaibidil sa cheapadóireacht (aiste) a láimhseáil?
2. Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar cháilíocht na teanga i gceapadóireacht scríofa na scoláirí, (lena n-áirítear úsáid na mbriathra, na réamhfhocal, an tuisil ghinidigh agus na comhréire)?
3. Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar thuiscint na scoláirí ar an ábhar sa triail Chluastuisceana i bhfianaise chruinneas na bhfreagraí a thug siad ar na ceisteanna?
4. Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar cháilíocht na teanga i bhfreagraí na scoláirí ar na ceisteanna ar ábhar na Cluastuisceana?
5. Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar an gcruinneas litrithe i bhfreagraí na scoláirí ar na ceisteanna ar ábhar na Cluastuisceana?
6. Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar thuiscint na scoláirí ar an ábhar sa sliocht Léamhthuisceana i bhfianaise chruinneas na bhfreagraí a thug siad ar na ceisteanna ar an sliocht Léamhthuisceana?
7. Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar cháilíocht na teanga i bhfreagraí na scoláirí ar na ceisteanna ar ábhar na Léamhthuisceana nuair a thug na scoláirí freagraí ar na ceisteanna ar an Léamhthuiscint ina bhfocail féin?
8. Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar cháilíocht na teanga i bhfreagraí na scoláirí ina bhfocail féin i mír na litríochta?

[4] Somekh, B. & Lewin, C., 2005. Research Methods in the Social Sciences. Londain: Sage.

Cur Chuige i leith an Taighde

Rinneadh anailís ar ábhar an scrúdaithe scríofa ardleibhéil a bhain le 2011 agus 2015. Rinneadh athruithe suntasacha ar chomhpháirt scríofa an scrúdaithe i dtéarmaí an inneachair agus na marcanna a leithdháileadh ar chodanna éagsúla an scrúdaithe. Laghdaíodh an mhír litríochta in 2012 i dtéarmaí inneachair agus marcanna, agus níl Stair na Teanga ar an scúdpháipéar mar cheist ann féin níos mó. Mar sin féin, bhíothas in ann comparáid dhíreach a dhéanamh idir trí chomhpháirt ó scrúdú 2011 agus trí chomhpháirt ó scrúdú 2015, is iad sin, an cheapadóireacht, an léamhthuiscint agus an chluastuiscint. Bhíothas in ann comparáid a dhéanamh freisin idir caighdeán teanga na gcomhpháirteanna litríochta sa dá bhliain.

B'éigean aghaidh a thabhairt freisin ar dhifreáil chaighdeán na teanga an dá bhliain. In 2011, iarradh ar na scoláirí gach ceist a fhreagairt ina bhfocail féin agus rinneadh measúnú ar chaighdeán na teanga sna freagraí sin. In 2015, níor iarradh ar na scoláirí na ceisteanna a fhreagairt ina bhfocail féin. D'fhéadfaidís na freagraí a chóipeáil díreach ón sliocht. Níorbh fhéidir, dá bhrí sin, caighdeán teanga an scoláire a mheasúnú bunaithe ar na freagraí ar na ceisteanna faoin sliocht.

Mar sin féin, bhí ceist 6 níos ginearálta agus b'éigean an freagra sin a thabhairt i bhfocail an scoláire féin. B'éigean don fhreagra a bheith níos faide freisin. Chinn na taighdeoirí go n-úsáidfidís an freagra ar an gceist sin chun caighdeán teanga an scoláire a mheasúnú i scrúdú 2015. Úsáideadh an tábla seo a leanas chun na torthaí ar Fhochuid A (Tuiscint an scoláire ar ábhar an téacs faoi mar a léiríodh sna freagraí ar na ceisteanna) a scóráil.

TÁBLA 8: SCÓR A THABHAIRT DO THUISCINT AN SCOLÁIRE AR ÁBHAR NA LÉAMHTHUISCEANA

Líon na bhfreagraí cearta	0-4	5-6	7-8	9-10
Catagóir	Lag	Measartha	Maith	An-mhaith
Scór	1	2	3	4

Roinneadh an teimpléad don cheapadóireacht ina dhá chuid: Láimhseáil na Topaice agus Caighdeán na Teanga (Aguisín 3). Baineann an chéad chuid leis an láimhseáil a rinne an scoláire ar thopaic na haiste – an raibh an cheapadóireacht ábhartha, an raibh ciall leis an díospóireacht, etc. (féach Aguisín 7). Bhí cúig fhochuid faoi Chaighdeán na Teanga:

a) *Cruinneas na mbriathra sa mhodh táscach*, a thagraíonn do chumas an scoláire idirdhealú a dhéanamh idir na haimsirí éagsúla agus na foircinn chearta a úsáid do gach aimsir.
b) *Úsáid chruinn na réamhfhocal*, a thagraíonn do chumas an scoláire na réamhfhocail chuí a úsáid leis na hainmfhocail.
c) *Úsáid chruinn an tuisil ghinidigh*, a thagraíonn do chumas an scoláire an tuiseal ginideach a úsáid nuair is cuí agus na foircinn chearta a úsáid le haghaidh gach díochlaonta.
d) *Cruinneas litrithe*, a thagraíonn do chruinneas litrithe an scoláire.
e) *Comhréir*, a thagraíonn do chumas an scoláire an chomhréir cheart a úsáid.

Bhí éagsúlacht i bhfad na ceapadóireachta ag brath ar an scoláire. Chun comhsheasmhacht a chinntiú sa phróiseas marcála idir ceapadóireacht ar fhad éagsúil, cinneadh gan ach an chéad dá leathanach de gach aon cheann a mharcáil. Sa chás go raibh fad iomlán na ceapadóireachta dhá leathanach go leith nó níos lú, áfach, scóráladh an cheapadóireacht ar fad.

I gcás na léamhthuisceana, glacadh leis an gcur chuige seo a leanas:

a) Tuiscint an scoláire ar ábhar an téacs faoi mar a léiríodh sna freagraí ar na ceisteanna. Tagraíonn sé seo do chumas an scoláire na freagraí cearta a thabhairt ar na ceisteanna a cuireadh.
b) Caighdeán na teanga faoi mar a léiríodh sna freagraí. Tagraíonn sé seo d'úsáid cheart briathra, réamhfhocal, ainmfhocal agus comhréire i bhfreagraí an scoláire.
c) Cruinneas litrithe, a thagraíonn do chumas an scoláire focail a litriú i gceart.

Roghnaíodh sliocht amháin (Sliocht A) ó gach bliain agus rinneadh anailís chomparáideach eatarthu. Ach bhí difríocht i líon na gceisteanna a cuireadh. Iarradh deich gceist faoi Shliocht A (2011) agus 17 gceist faoi Shliocht A (2015). Chun an chomhsheasmhacht sa mharcáil a choinneáil idir an dá bhliain, cinneadh ar na ceisteanna seo a leanas a fhágáil ar lár ó Shliocht A (2015): 1(b)(ii); 2(b)(ii); 3(b)(ii); 4(b)(ii); 5(b)(ii); 6(a); agus 6(b). Dá bhrí sin marcáladh deich gceist san iomlán ó gach sliocht don dá bhliain.

Roinneadh an chluastuiscint ina trí fhochuid:

a) *Tuiscint an scoláire ar ábhar na cluastuisceana faoi mar a léiríodh sna freagraí ar na ceisteanna.* Tagraíonn sé seo do chumas an scoláire na freagraí cearta a thabhairt ar na ceisteanna a cuireadh.
b) *Caighdeán na teanga faoi mar a léiríodh sna freagraí.* Tagraíonn sé seo d'úsáid cheart briathra, réamhfhocal, ainmfhocal agus comhréire i bhfreagraí an scoláire.
c) *Cruinneas litrithe*, a thagraíonn do chumas an scoláire focail a litriú i gceart agus béim faoi leith ar logainmneacha.

Ag teacht leis an laghdú ar na marcanna le haghaidh na cluastuisceana sa siollabas athbhreithnithe (ó 100 go 60), laghdaíodh líon na gceisteanna ó 45 in 2011 go 30 in 2012. Chun comhsheasmhacht a bhaint amach sa phróiseas marcála in 2011 agus 2015, cinneadh ar 30 ceist a mharcáil i gcluastuiscint 2011. Níor marcáladh na ceisteanna ar Chuid A (Fógra a Trí), Cuid B (Comhrá a Trí) ná Cuid C (Píosa a Dó) i scrúdú 2011. Dá bhrí sin, marcáladh 30 freagra (as 45 cinn) le haghaidh chluastuiscint 2011. Marcáladh gach freagra ar an 30 ceist i gcluastuiscint 2015. Úsáideadh an tábla seo a leanas chun na torthaí ar Fhochuid A (*Tuiscint an scoláire ar ábhar na cluastuisceana faoi mar a léiríodh sna freagraí ar na ceisteanna*) a mharcáil.

TÁBLA 9: SCÓR A THABHAIRT DO THUISCINT AN SCOLÁIRE AR ÁBHAR NA CLUASTUISCEANA

Líon na bhfreagraí cearta	0-15	16-20	21-25	26-30
Catagóir	Lag	Measartha	Maith	An-mhaith
Scór	1	2	3	4

Leag na riachtanais taighde béim faoi leith ar chaighdeán na teanga a mheasúnú. Dá bhrí sin tugadh faoi anailís chomparáideach ar chaighdeán na teanga sa chomhpháirt litríochta sa dá bhliain. Toisc go raibh rogha leathan ceisteanna i gcomhpháirt litríochta an scrúdaithe, cinneadh an cheist ar 'Phrós Ainmnithe/Prós Roghnach' a úsáid chun na críche sin. Bhí an measúnú ar chaighdeán na teanga bunaithe ar shampla de fhreagraí an scoláire a bheadh idir leathanach agus leathanach go leith ar fad. Nuair ab fhéidir, úsáideadh an freagra ar cheist shonrach amháin. Ach sa chás nach raibh freagra an scoláire ar cheist áirithe fada go leor don mheasúnú, cuireadh an dara freagra san áireamh freisin. Sa chás nár fhreagair an scoláire aon cheann de na ceisteanna ar 'Phrós Ainmnithe/Prós Roghnach', úsáideadh ceist litríochta eile chun tabhairt faoin measúnú ar chaighdeán na teanga.

Ionstraimí Taighde

Tugtar breac-chuntas sa chuid seo ar na teimpléid mharcála agus ar na nósanna imeachta monatóireachta a úsáideadh le linn an staidéir taighde seo.

Cuireadh teimpléad i dtoll a chéile chun na scrúduithe scríofa in 2011 agus 2015 a scóráil (féach Aguisín 9). Toisc gur úsáideadh na comhpháirteanna céanna an dá bhliain, níor ghá an dara teimpléad a chruthú.

Roghnaigh an monatóir ainmnithe ceithre script chun marcáil; bhain na ceithre script le ceithre leibhéal dhifriúla a tháinig leis na ceithre chatagóir a sonraíodh ar an teimpléad scríofa: lag (1); measartha (2); maith (3); agus an-mhaith (4). Tionóladh comhdháil mharcála nuair a iarradh ar gach taighdeoir na comhpháirteanna riachtanacha de na ceithre script a mharcáil astu féin. Pléadh na scóir a bhronn gach scrúdaitheoir agus comhaontaíodh scór caighdeánach chun críche an staidéir taighde seo. Ansin d'úsáid na taighdeoirí na scripteanna scóráilte leis na marcanna comhaontaithe mar theimpléid dá gcuid oibre féin.

Chun iontaofacht a chinntiú idir na rátálaithe, chuir gach taighdeoir teimpléid mharcála chomhlánaithe ar fáil don mhonatóir le haghaidh gach fiche script. Roghnaigh an monatóir trí script ó chatagóirí difriúla (lag, measartha, maith) agus rinne sé athmheasúnú orthu. Tugadh na scripteanna sin ar ais don taighdeoir ansin agus má bhí difríocht ina scóir, iarradh ar an taighdeoir gach script a scóráil sí go dtí sin a athscóráil agus na teimpléid scórála leasaithe a chur faoi bhráid an mhonatóra arís.

Lean an próiseas sin ar aghaidh go dtí gur marcáladh gach script ó 2011. Chun comhsheasmhacht sa chóras scórála don dá bhliain a chinntiú, bhíothas ag súil go scórálfadh na taighdeoirí céanna an t-ábhar scríofa ó na scoileanna céanna don dá bhliain. Toisc gurbh éigean taighdeoirí nua a earcú le haghaidh an ábhair scríofa in 2016[5], níorbh fhéidir sin a dhéanamh ach i gcás 15 cinn as an 20 scoil. Scóráil an monatóir ábhar 2015 do na cúig scoil eile.

[5] De bharr cúinsí pearsanta, níor fhan gach taighdeoir ag obair ar an tionscadal agus tháinig taighdeoirí nua ina n-áit

CUID A TRÍ: TORTHAÍ NA HANAILÍSE AR ÁBHAR Ó BHÉAL

Tugtar achoimre sa roinn seo ar na príomhthorthaí ón anailís chomparáideach a rinneadh ar ábhar na béaltrialach le haghaidh 2011 agus 2015. Nochtann na torthaí sin seacht dtreocht a bhaineann leis na gnéithe seo a leanas den bhéaltriail: raon na dtopaicí don chomhrá; spontáineacht sa chomhrá; léitheoireacht; tuiscint ar cheisteanna a bhain le garthimpeallacht/ar cheisteanna a bhain le topaicí lasmuigh den gharthimpeallacht; raon foclóra; raon frásaí/nathanna cainte; agus cruinneas gramadaí faoi cheannlínte éagsúla. Pléitear gach treocht i dtaca leis an gceist taighde a bhaineann léi. Pléitear na ceithre cheist taighde a bhaineann leis an mbéaltriail leasaithe sa roinn seo freisin.

Raon na dTopaicí don Chomhrá

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar an raon topaicí a phléigh an scoláire le linn an chomhrá sa scrúdú?

Bhain comhráite ginearálta le raon topaicí a bhain le garthimpeallacht na scoláirí, ar nós a dteaghlaigh, baile, scoile, caitheamh aimsire, chomh maith le topaicí a bhain le réimsí lasmuigh den gharthimpeallacht ar nós fadhbanna sóisialta, polaitíochta, cúrsaí idirnáisiúnta, na Seirbhíse Sláinte, fostaíochta, taistil, imirce, etc. Déantar comparáid idir raon na dtopaicí sna blianta 2011 agus 2015 sa tuarascáil seo. Léiríonn na torthaí nach raibh raon na dtopaicí a pléadh sa chomhrá ginearálta chomh leathan in 2015 agus a bhí in 2011 (féach Fíor 1). Ba cheart a thabhairt faoi deara, áfach, gur fheabhsaigh raon na dtopaicí a pléadh sna Scoileanna Lán-Ghaeilge beagáinín in 2015 ó 96.92% in 2011 go 98.74% in 2015 (féach Tábla 11 & Tábla 12). Níl aon suntas ag baint leis an méadú sin i gcomhthéacs an taighde seo. Ach ba cheart a thabhairt faoi deara go raibh laghdú suntasach ar raon na dtopaicí a pléadh sna Scoileanna ina nDéantar an Teagasc trí Mheán an Bhéarla ó 96.86% in 2011 go 87.56% in 2015 (féach Tábla 12). Baineann na taighdeoirí de thátal as sin go raibh tionchar ag an tsraith pictiúr ar an toradh sin. I gcás na scoláirí is laige tugadh faoi deara go raibh deacracht ag na scrúdaitheoirí na scoláirí sin a bhogadh ar aghaidh ó phictiúr go pictiúr agus go raibh sé de nós ag scoláirí níos cumasaí fanacht níos faide ar gach pictiúr chun a n-aschur teanga a úsáid oiread agus ab fhéidir. Dá bhrí sin bhí níos lú ama ar fáil don chomhrá ginearálta, agus pléadh níos lú topaicí dá réir.

Fíor 1: Comparáid idir Raon na dTopaicí a Pléadh in 2011 agus 2015

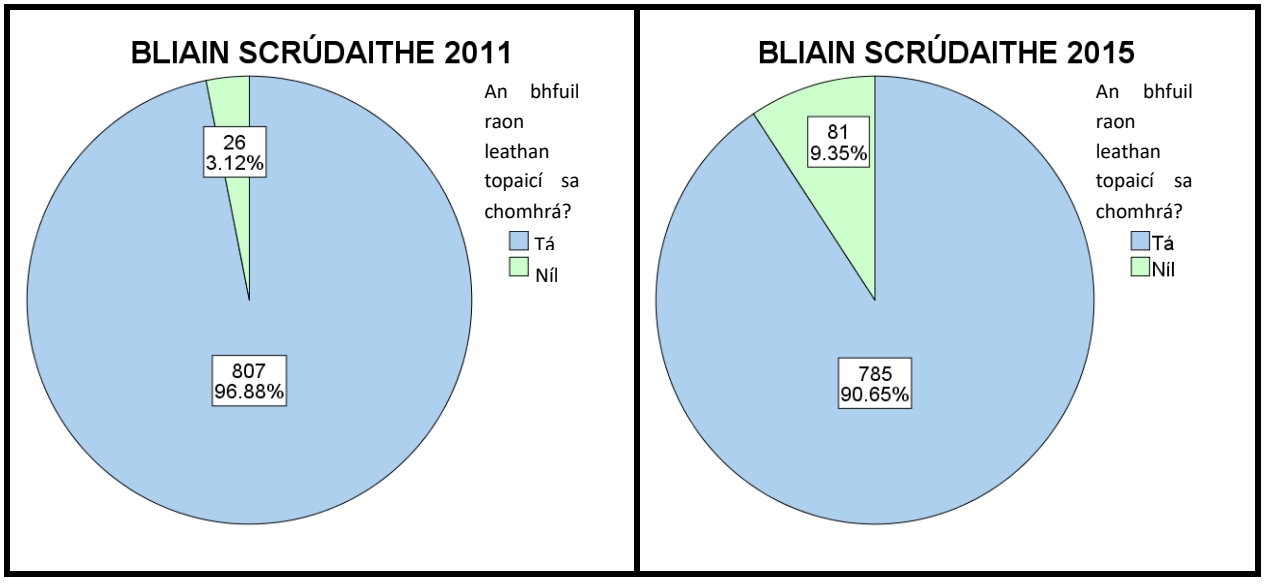

Spontáineacht sa Chomhrá

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 i dtéarmaí spontáineacht an chomhrá?

Tháinig an t-ábhar a cuireadh ar fáil do na taighdeoirí ó shuíomh oifigiúil scrúdaithe ar tugadh faoi de réir na dtreoirlínte oifigiúla agus a bunaíodh go príomha, ach ní go hiomlán, ar thopaicí ó shiollabas oifigiúil na hArdteistiméireachta mar a leag an Roinn Oideachais agus Scileanna síos é. D'fhonn measúnú a dhéanamh ar fheidhmíocht an scoláire maidir le spontáineacht, b'éigean do na taighdeoirí brath ar an idirghníomhú idir an scoláire agus an scrúdaitheoir le linn an chomhrá ghinearálta sa scrúdú.

Sa chomhthéacs sin, dhírigh na taighdeoirí ar chumas an scoláire na freagraí cuí a thabhairt láithreach agus gan stad ná an gá go n-iarrfaí an cheist cúpla uair ná go dteastódh eochairfhocail ná leideanna áirithe ón scrúdaitheoir (féach Aguisín 6).

Déantar comparáid idir an spontáineacht sa chomhrá sna blianta 2011 agus 2015 sa tuarascáil seo (féach Fíor 2). Léiríonn na torthaí laghdú beag ar líon na scoláirí a chuir spontáineacht sa chomhrá in iúl in 2015 (83.95%) i gcomparáid le 2011 (85.11%). Níl aon suntas ag baint leis an laghdú sin i gcomhthéacs an taighde seo.

Fíor 2: Comparáid idir Spontáineacht sa Chomhrá in 2011 agus 2015

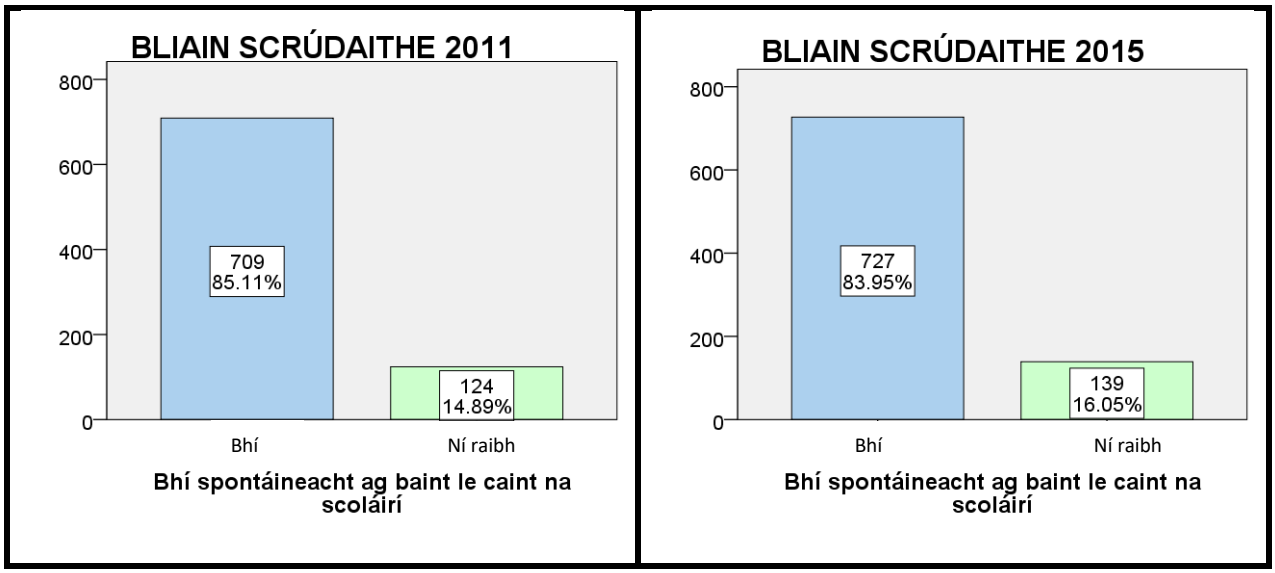

Léitheoireacht

Ar tháinig aon athrú idir foghraíocht léamh an phróis in 2011 agus foghraíocht léamh na filíochta in 2015?

Rinneadh comparáid idir léamh an phróis agus na filíochta in 2011 agus in 2015. Iarradh ar na scoláirí sliocht próis a léamh in 2011 agus véarsaí filíochta a léamh in 2015. D'fhéadfaí comparáid dhíreach a dhéanamh idir an dá chineál léimh toisc go ndearnadh measúnú ar fhoghraíocht agus ar rithim léimh na scoláirí an dá bhliain. Tagraíonn foghraíocht do chumas na scoláirí na focail a fhuaimniú sa sliocht próis nó filíochta. Tagraíonn rithim do chumas na scoláirí an sliocht a léamh ar bhealach atá nádúrtha dar leis an éisteoir, ag úsáid tuin chainte agus ag glacadh sosa go cuí.

Níor iarradh ar na scoláirí an sliocht próis nó filíochta a léamh i gcanúint ar leith. Léiríonn na torthaí gur fheabhsaigh an fhoghraíocht agus an rithim araon go suntasach i gcás na scoláirí a bhí sa chatagóir 'An-mhaith', ach nach raibh an feabhsú chomh feiceálach céanna i gcás na scoláirí níos laige. Bhí méadú an-suntasach ar líon na scoláirí a scóráil sa chatagóir 'An-mhaith', 63.63% in 2011 suas go 75.06% in 2015. Léirigh na torthaí freisin go raibh laghdú beag ar líon na scoláirí a scóráil sa chatagóir 'Lag', 3.60% in 2011 síos go 2.08% in 2015 (féach Fíor 3).

Ach nuair a chuirtear na scóir sna catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile don dá bhliain, feictear feabhsú nach bhfuil chomh mór céanna, 5.19%, ó 84.88% in 2011 go 90.07% in 2015. Léiríonn an toradh sin gurb é an phríomhthreocht ná gluaiseacht scoláirí ón gcatagóir 'Maith' go dtí an chatagóir 'An-mhaith' idir 2011 agus 2015. Má bhreathnaítear níos grinne ar an dá ghné sa bhéaltriail, feictear go raibh na sleachta próis in 2011 i bhfad níos faide ná na sleachta filíochta in 2015 agus bhain na taighdeoirí de thátal as sin go raibh tionchar aige sin ar na torthaí.

Ba cheart a thabhairt faoi deara freisin gur roghnaíodh na sleachta próis in 2011 go sonrach don bhéaltriail agus gurbh ionann na dánta a roghnaíodh don bhéaltriail in 2015 agus na dánta ainmnithe don chúrsa litríochta ag an ardleibhéal agus ar an ngnáthleibhéal. Bhain na taighdeoirí de thátal as sin go raibh tionchar aige sin freisin ar na torthaí maidir leis an léitheoireacht.

Fíor 3: Comparáid idir Foghraíocht Léitheoireachta in 2011 agus 2015

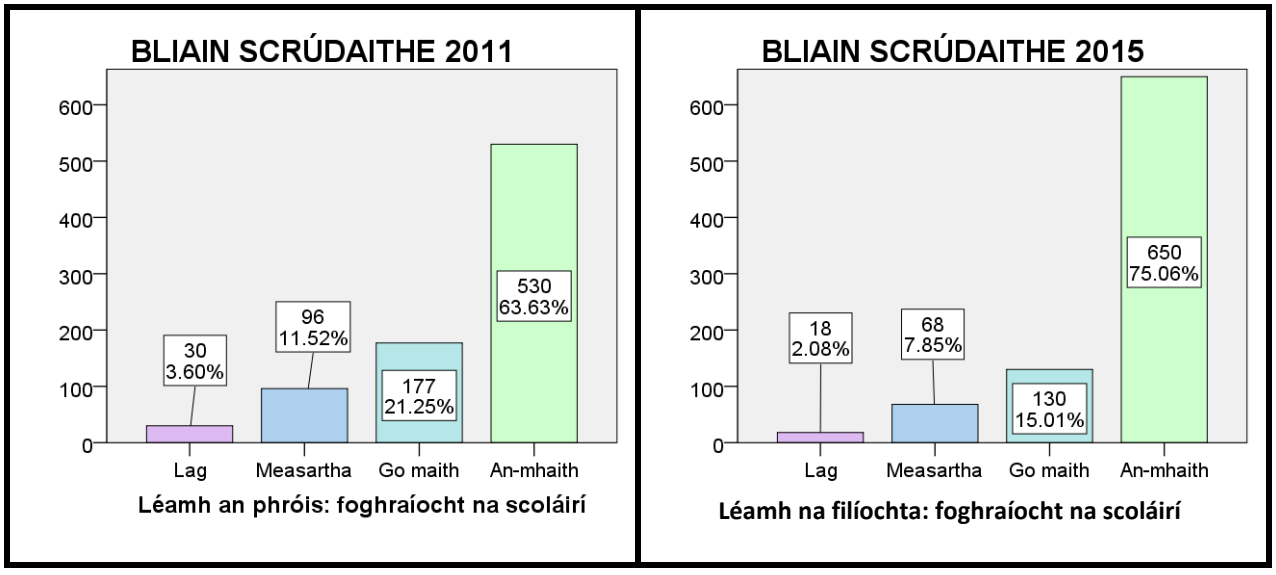

Ar tháinig aon athrú idir rithim léamh an phróis in 2011 agus rithim léamh na filíochta in 2015?

Bhí na scóir don rithim an-chosúil leo siúd don fhoghraíocht. Bhí méadú suntasach ar líon na scoláirí a scóráil sa chatagóir 'An-mhaith', 63.63% in 2011 suas go 75.06% in 2015. Bhí laghdú freisin ar líon na scoláirí a scóráil sa chatagóir 'Lag', 3.60% in 2011 síos go 2.08% in 2015 (féach Fíor 4).

Agus an toradh seo á mheas, caithfear a bheith feasach nach raibh na sleachta próis ina gcuid den chúrsa litríochta sa ghné scríofa den scrúdú do na scoláirí ardleibhéil ná do na scoláirí gnáthleibhéil, ach gur roghnaíodh go sonrach iad don bhéaltriail in 2011 agus go raibh na dánta roghnaithe do bhéaltriail 2015 ina gcuid den chúrsa litríochta do na scoláirí ardleibhéil agus gnáthleibhéil araon. Bhain na taighdeoirí de thátal as sin go raibh tionchar aige sin freisin ar an toradh seo.

Fíor 4: Comparáid idir Rithim Léitheoireachta in 2011 agus 2015

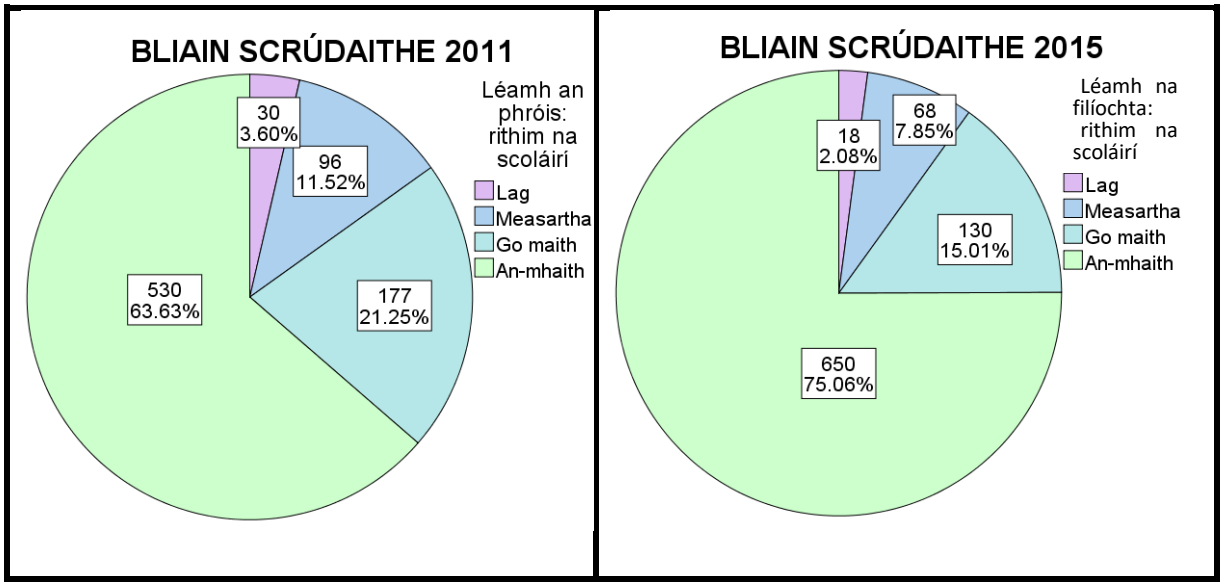

Tuiscint ar Cheisteanna a Bhain leis an nGarthimpeallacht

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar thuiscint an scoláire ar cheisteanna a bhain leis an ngarthimpeallacht?

Tugadh faoi anailís ar thuiscint na scoláirí ar cheisteanna a bhain le topaicí óna ngarthimpeallacht ar nós a dteaghlaigh, na scoile, caitheamh aimsire agus a gcumas ceisteanna dá leithéid a fhreagairt i scrúdú 2011 agus 2015 araon. Léiríonn na torthaí go raibh laghdú beag ach neamhshuntasach ar líon na scoláirí sa chatagóir 'Lag' idir 2011 agus 2015, 3.72% in 2011 síos go 2.89% in 2015, agus feictear laghdú freisin sa chatagóir 'An-mhaith', 69.03% in 2011 síos go 65.94% in 2015 (féach Fíor 5).

Níl an laghdú sin sa chatagóir 'An-mhaith' an-suntasach; is ionann é agus laghdú 3.09%. Ach bhí méadú mórán mar an gcéanna (3.62%) sa chatagóir 'Maith' in 2015. Mar sin féin, nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, is beag difríocht atá ann idir 2011 agus 2015. Léiríonn na torthaí gurb é an phríomhthreocht ná gluaiseacht ón gcatagóir 'An-mhaith' go dtí an chatagóir 'Maith'.

Chonaic na taighdeoirí roinnt cásanna nár fhreagair na scoláirí an cheist i gceart, ceisteanna ar nós 'Cad a dhéanfaidh tú nuair a bheidh tú críochnaithe leis an scoil seo?'. Uaireanta thosaigh scoláirí ag labhairt faoi dhul abhaile, a gcuid oibre baile a dhéanamh, nó a ndinnéar a ithe. I ndiaidh an cheist a chur an athuair agus/nó an scoláire a ghríosú le ceist eile ar nós 'Cén cúrsa a dhéanfaidh tú?', bhí deacracht fós acu an cheist

a fhreagairt i gceart. Bhí deacrachtaí ag baint le ceisteanna eile ar nós 'Cá n-imríonn tú ar an bhfoireann?'. Chuir an scrúdaitheoir an cheist arís eile go minic gan aon fhreagra a fháil go dtí go raibh na heochairfhocail 'i lár na páirce' mar chuid den cheist.

Toisc go dteastaíonn formhór an ama ullmhúcháin sa rang in 2015 le haghaidh na sraithe pictiúr, tugtar le fios b'fhéidir nach raibh cuid de na topaicí a bhaineann le garthimpeallacht na scoláirí chomh hullmhaithe céanna in 2015.

I líon beag cásanna tugadh faoi deara go raibh cuid de na scoláirí níos líofa beagáinín stadach nó drogallach comhrá a dhéanamh leis an scrúdaitheoir agus ceisteanna áirithe a fhreagairt, ar nós 'Cén obair a dhéanann tú sa ghairdín?' nó 'Cad atá ag fás sa ghairdín?'. Bhí níos mó foinn ar na scoláirí sin plé a dhéanamh ar thopaicí a d'fhéadfaí a rá a bhí níos téagartha, topaicí lasmuigh dá ngarthimpeallacht go príomha.

Fíor 5: Comparáid idir Tuiscint ar Cheisteanna a Bhain leis an nGarthimpeallacht in 2011 agus 2015

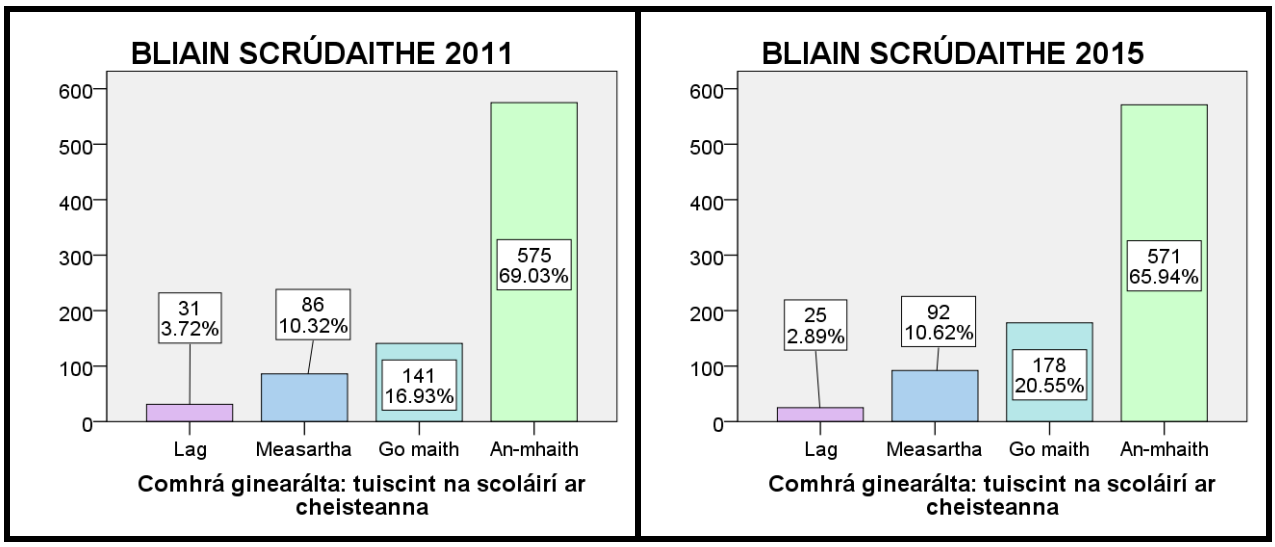

Tuiscint ar Cheisteanna a Bhain le Topaicí Lasmuigh den Gharthimpeallacht

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar thuiscint an scoláire ar cheisteanna a bhain le topaicí lasmuigh den gharthimpeallacht?

Déantar anailís ar leibhéal tuisceana na scoláirí in 2011 agus in 2015 ar thopaicí lasmuigh dá ngarthimpeallacht, ar nós polaitíochta, fadhbanna sóisialta, na Seirbhísí Sláinte, etc., agus a gcomhrá faoina leithéid. Léiríonn na torthaí méadú beag ar líon na scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith', 58.82% in 2011 suas go 60.62% in 2015 (féach Fíor 6).

Léiríonn an méadú sin go raibh cuid de na scoláirí níos líofa in 2015 níos compordaí agus níos toilteanaí comhrá a dhéanamh leis an scrúdaitheoir nuair a bhí topaicí a d'fhéadfaí a rá a bhí níos téagartha á bplé. Thabharfadh sé sin le fios go bhfuil níos mó ama á chaitheamh ar an mbéaltriail de bharr an mhéadaithe ar na marcanna a bhronntar ar an gcuid sin den scrúdú.

Ach nuair a chuirtear na catagóirí 'Go maith' agus 'An-mhaith' sa dá bhliain le chéile, tá an dá thoradh mórán mar an gcéanna, 78.99% in 2011 agus 77.25% in 2015. Mar sin féin, bhí méadú beag freisin ar líon na scoláirí sa chatagóir 'Lag', 8.52% in 2011 suas go 9.82% in 2015. Míniú amháin a d'fhéadfadh a bheith air sin is ea go bhféadfadh go bhfuil na scoláirí níos laige ag caitheamh níos mó den am ar ullmhú na sraithe pictiúr aisti féin.

Fíor 6: Comparáid idir Tuiscint ar Cheisteanna a Bhain le Topaicí Lasmuigh den Gharthimpeallacht in 2011 agus 2015

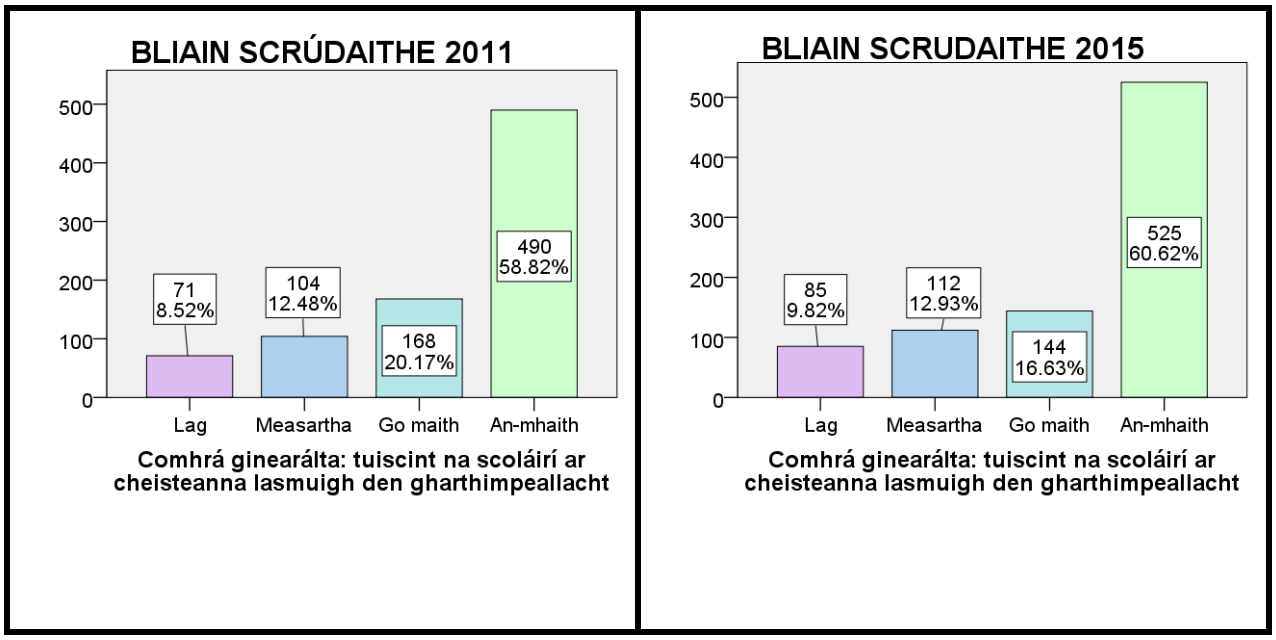

Raon Foclóra

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar raon foclóra an scoláire le linn an chomhrá ghinearálta?

Rinneadh anailís ar an raon foclóra a léirigh scoláirí in 2011 agus in 2015 agus rinneadh comparáid idir na scóir. Rinne na taighdeoirí iniúchadh ar fhairsinge fhoclóir na scoláirí agus ar a ábharthacht don topaic a bhí á phlé. Léiríonn an taighde go raibh méadú ar chéatadán na scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith', 34.69% in 2011 suas go 39.61% in 2015.

Bhí laghdú freisin ar líon na scoláirí a scóráil sa chatagóir 'Lag', 10.68% in 2011 síos go 6.70% in 2015 (féach Fíor 7). Thabharfadh na torthaí sin le fios go raibh níos mó ama á chaitheamh ar an ullmhúchán don bhéaltriail in 2015.

Fíor 7: Comparáid idir an Raon Foclóra in 2011 agus 2015

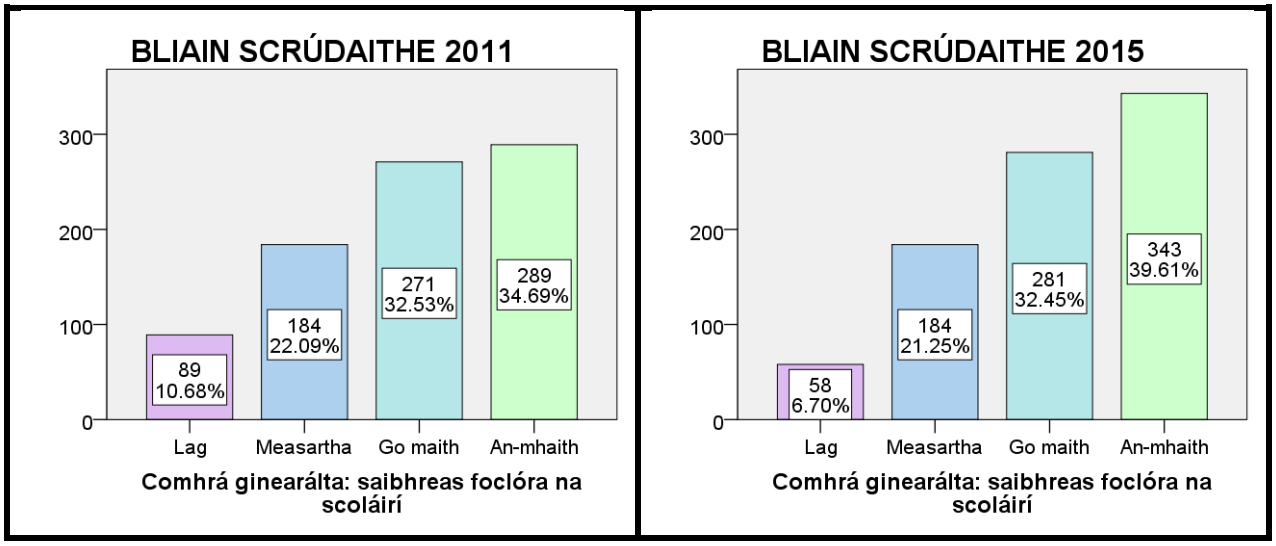

Raon Frásaí/ Nathanna Cainte

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar an raon frásaí/nathanna cainte a d'úsáid an scoláire le linn an chomhrá ghinearálta?

Tagraíonn sé seo do chumas na scoláirí nathanna cainte agus frásaí a úsáid a bhaineann leis an nGaeilge amháin agus a gcumas iad a fhí sa chomhrá ar bhealach nádúrtha. Samplaí de fhrásaí dá leithéid is ea 'bíonn polaiteoirí ag tochas ar a gceirtlín féin', 'is é an dá mhar a chéile é', 'an ghrian ag scoilteadh na gcloch,' 'ar mhuin na muice,' 'níl aon tinteán mar do thinteán féin', etc. Léiríonn na torthaí go raibh feidhmíocht na scoláirí sa chomhpháirt seo den scrúdú lag ar an iomlán an dá bhliain (féach Fíor 8). Thabharfadh sé sin le fios nach bhfuil tús áite á thabhairt don ghné seo den teanga nó nach bhfuil béim á leagan uirthi i rith an ullmhúcháin don bhéaltriail.

Fíor 8: Comparáid idir an Raon Nathanna Cainte in 2011 agus 2015

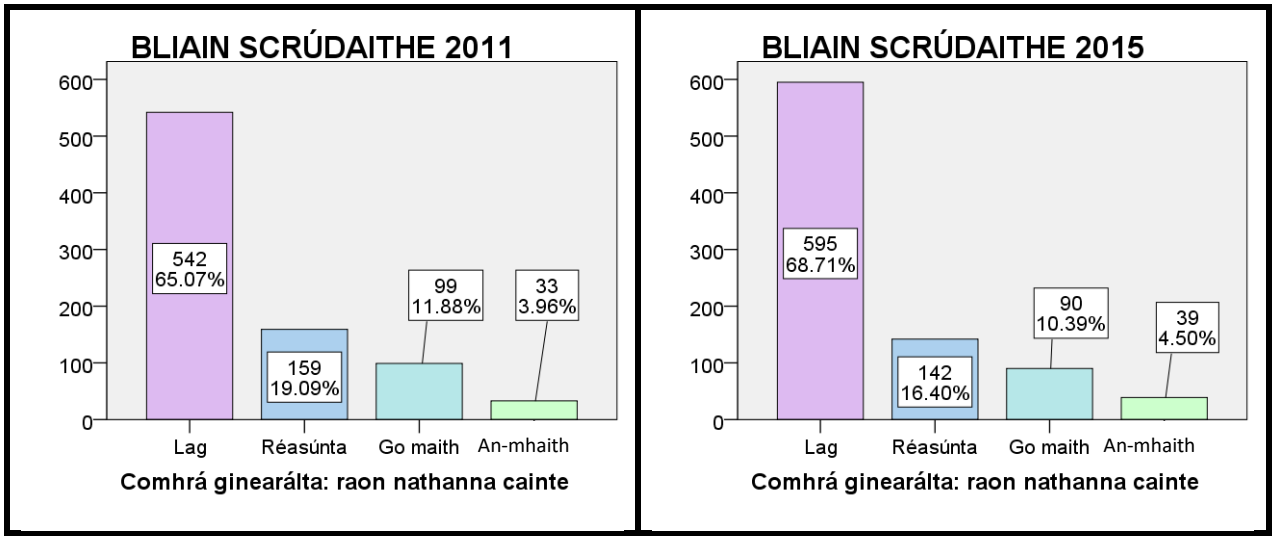

Cruinneas Gramadaí

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar chruinneas gramadaí an scoláire?

Rinneadh anailís ar mháistreacht na scoláirí ar ghramadach na Gaeilge sa chomhrá ginearálta in 2011 agus in 2015. Tugadh faoin anailís sin faoi cheithre fhotheideal ar leith: (i) úsáid na mbriathra sa mhodh táscach, (ii) úsáid na mbriathra sa mhodh coinníollach, (iii) úsáid na cainte indírí, (iv) gnéithe eile den ghramadach maidir le húsáid ainmfhocal, forainmneacha, réamhfhocal, forainmneacha réamhfhoclacha, aidiachtaí, etc. Tugtar breac-chuntas ar na torthaí faoi na ceithre cheannteidil sin thíos.

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar chruinneas gramadaí an scoláire agus é nó í ag úsáid briathra sna bunaimsirí?

Chonacthas gur beag athrú a tháinig ar chéatadán na scoláirí sa chatagóir 'Lag' an dá bhliain, 8.64% in 2011 síos go 8.55% in 2015. Mhéadaigh céatadán na scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 45.38% in 2011 suas go 48.50% in 2015. Is ionann sin agus feabhsú 3.12%. Ach nuair a chuirtear na catagóirí 'Go maith' agus 'An-mhaith' le chéile, is beag difríocht atá ann, 72.03% in 2011 agus 72.40% in 2015 (féach Fíor 9). Léiríonn na torthaí sin gurb é an phríomhthreocht ná scoláirí ag gluaiseacht ón gcatagóir 'Go maith' go dtí an chatagóir

‘An-mhaith’. Tugann sé sin le fios go raibh na scoláirí níos líofa ag díriú níos mó ar an mbéaltriail in 2015, mar gheall ar an méadú ar an líon iomlán marcanna ar an gcuid sin den scrúdú is dócha.

Fíor 9: Comparáid idir Cruinneas Briathra sna Bunaimsirí in 2011 agus in 2015

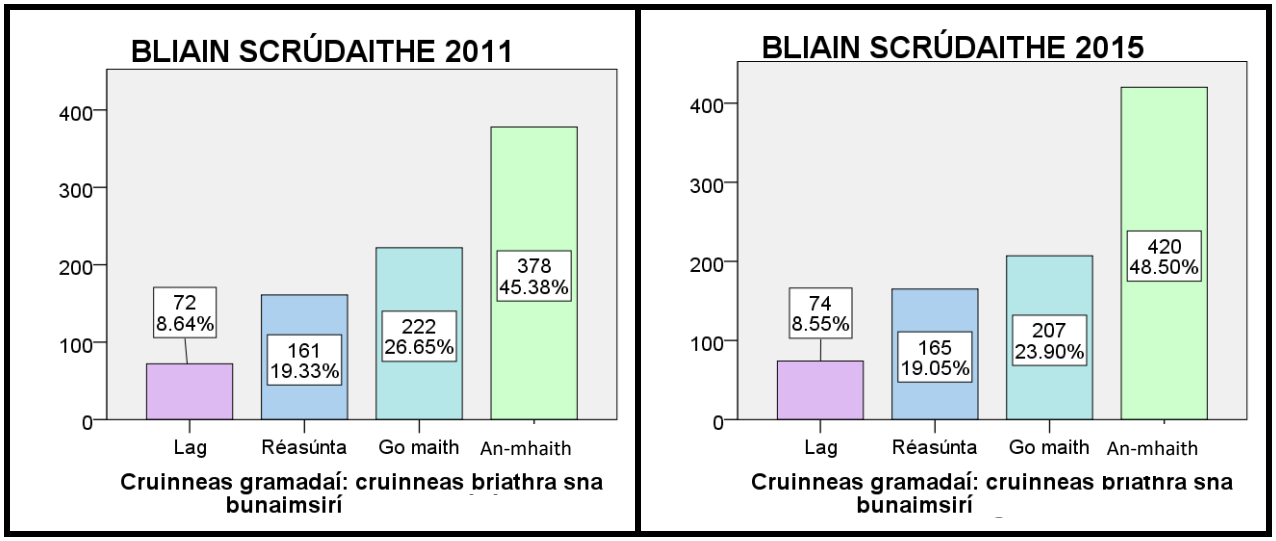

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar chruinneas gramadaí an scoláire agus é nó í ag úsáid briathra sa mhodh coinníollach?

Léiríonn an fhianaise go raibh máistreacht na scoláirí ar úsáid cheart an mhodha choinníollaigh lag i scrúdú 2011 agus 2015 araon. Bhí céatadán na scoláirí sa chatagóir ‘Lag’ in 2011 ard ag 72.99%, agus bhí an céatadán sa chatagóir ‘An-mhaith’ íseal ag 2.64%. Ach léiríonn an fhianaise le haghaidh 2015 gur mhéadaigh an céatadán sa chatagóir ‘Lag’ go suntasach go 89.84%, arb ionann é agus méadú 16.85% (féach Fíor 10). Caithfear a thabhairt faoi deara agus na torthaí sin á meas gur minic go bhfiafraíodh an scrúdaitheoir ceisteanna i scrúdú 2011 a d’éileodh freagra ón scoláire sa mhodh coinníollach, ar nós

> ***Céard a dhéanfá dá mbeifeá i do phríomhoide ar an scoil seo?’, ‘Céard a dhéanfá dá mbeifeá i do Thaoiseach?’, ‘Céard a dhéanfá dá mbuafá an Crannchur Náisiúnta?***

Sna cásanna sin, thabharfadh an scoláire freagra réamhullmhaithe go minic. Ach i scrúdú 2015, níor úsáideadh ceisteanna dá leithéid chomh minic céanna agus ba nós leis na scrúdaitheoirí an modh coinníollach a thabhairt isteach sa chomhrá ar bhealach níos neamhfhoirmeálta. Nuair a mheastar na torthaí sin, i gcomhar le cumas na scoláirí plé le gnéithe na mbolgán cainte sa tsraith pictiúr, d’fhéadfaí a bhaint de thátal as gur léargas níos cruinne é an scór de 89.84% sa chatagóir ‘Lag’ i scrúdú 2015 ar mháistreacht na scoláirí ar an modh coinníollach.

Fíor 10: Comparáid idir Cruinneas Briathra sa Mhodh Coinníollach in 2011 agus 2015

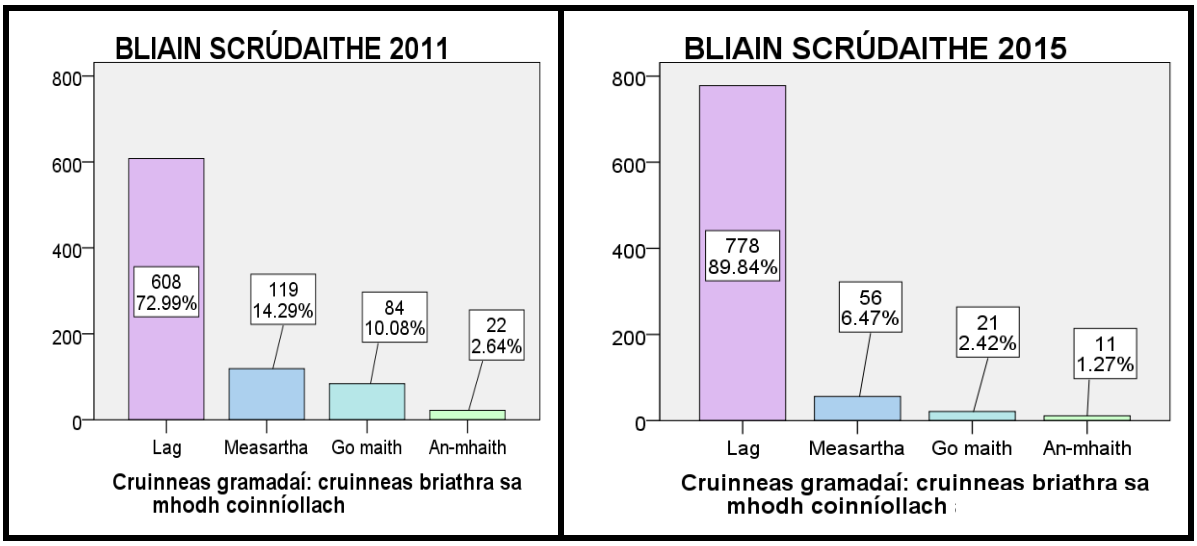

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar chruinneas gramadaí an scoláire agus é nó í ag úsáid caint indíreach?

Léiríonn an fhianaise go raibh cumas na scoláirí an chaint indíreach a úsáid go cruinn lag in 2011 le 62.79% de na scoláirí sa chatagóir 'Lag'. Ach mhéadaigh céatadán na scoláirí sa chatagóir 'Lag' go 69.28% in 2015. Laghdaigh céatadán na scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 6.24% in 2011 síos go 3.12% in 2015 (féach Fíor 11). Léiríonn na torthaí sin go raibh tionchar na n-athruithe níos láidre i measc na scoláirí níos laige. Bhí ardú 6.49% ar chéatadán na scoláirí sa chatagóir 'Lag', agus bhí laghdú 3.12% ar an gcéatadán sa chatagóir 'An-mhaith'. B'fhiú é sin a iniúchadh tuilleadh.

Fíor 11: Comparáid idir Cruinneas Briathra sa Chaint Indíreach in 2011 agus 2015

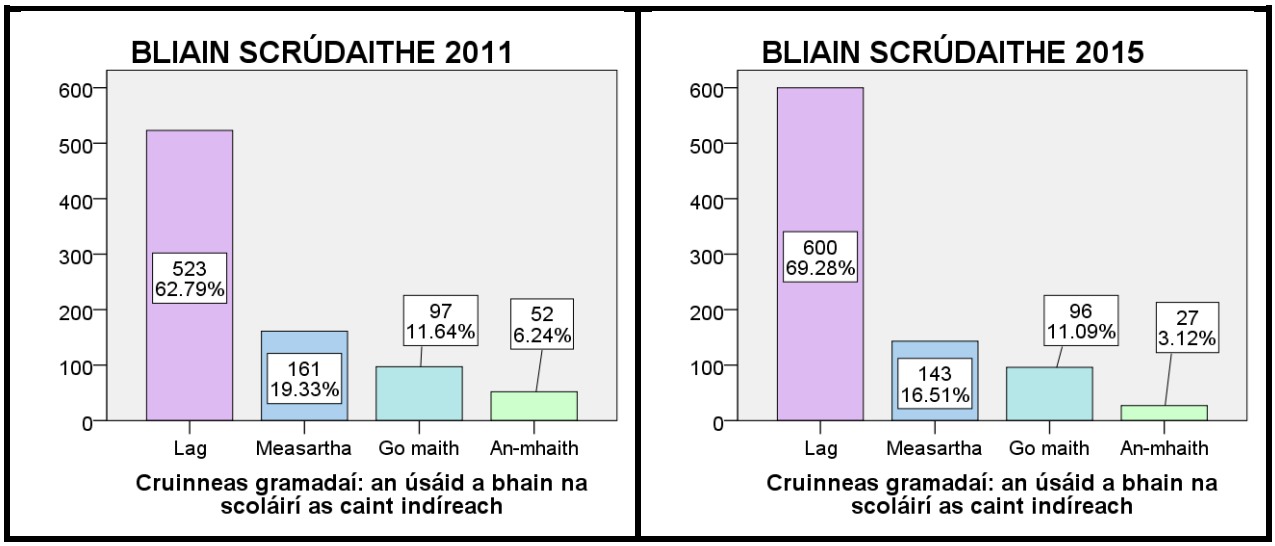

Ar tháinig aon athrú idir 2011 agus 2015 ar chruinneas gramadaí an scoláire maidir le húsáid chruinn ainmfhocal, forainmneacha, réamhfhocal, forainmneacha réamhfhoclacha, aidiachtaí, etc.?

Laghdaigh céatadán na scoláirí sa chatagóir 'Lag' ó 11.04% in 2011 go 7.97% in 2015. Mhéadaigh céatadán na scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' go suntasach ó 34.93% in 2011 suas go 42.73% in 2015, méadú 7.80%. Ach nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, níl an méadú chomh suntasach sin ar chor ar bith, agus níl ach méadú 3.44% i gceist (féach Fíor 12). Agus na torthaí sin á meas, ba cheart a thabhairt faoi deara gurb é an treocht níos suntasaí ná scoláirí líofa ag gluaiseacht ón gcatagóir 'Maith' go dtí an chatagóir 'An-mhaith'.

Fíor 12: Comparáid idir Cruinneas Gramadaí maidir le hÚsáid Chruinn Ainmfhocal, Forainmneacha, Réamhfhocal, Forainmneacha Réamhfhoclacha, Aidiachtaí, etc.

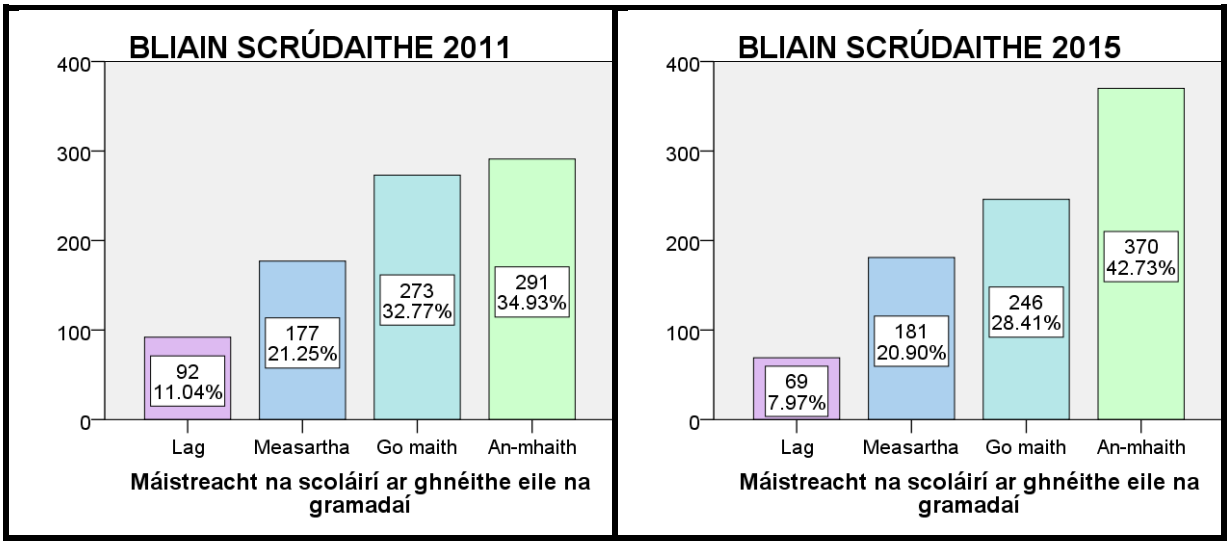

Feidhmíocht Scoláirí Fireanna agus Baineanna

An raibh aon difríocht idir feidhmíocht scoláirí fireanna agus baineanna sna gnéithe éagsúla den Scrúdú Béil in 2011 i gcomparáid le 2015?

Rinne na taighdeoirí comparáid idir gach gné d'fheidhmíocht na scoláirí i mbéaltrialacha 2011 agus 2015. Léiríonn an fhianaise go raibh feabhas beag ar inniúlacht fhoriomlán na scoláirí, idir fhireann agus bhaineann, in 2015 ach nach feabhas an-suntasach a bhí ann. Tá an feabhas is suntasaí le tabhairt faoi deara sa léitheoireacht. (féach Tábla 10).

- Taispeánann na torthaí gur tháinig feabhas foriomlán ar léamh na filíochta in 2015 i gcomparáid le léamh an phróis in 2011 i gcás scoláirí fireanna agus baineanna araon. I gcás scoláirí fireanna tháinig feabhas 15.06% ar an líon a bhí sa chatagóir 'An-mhaith' in 2015 i gcomparáid le 2011. Ní raibh an feabhas chomh suntasach céanna i gcás scoláirí baineanna (7.43%). Ní mór a thabhairt faoi deara, áfach, nuair a bhíonn na céatadáin feabhais sin á gcur i gcomparáid agus feabhas i bhfad níos suntasaí tagtha ar inniúlacht na scoláirí fireanna, nach raibh ach 56.75% de na scoláirí fireanna sa chatagóir 'An-mhaith' in 2011 ach go raibh 71.21% de na scoláirí baineanna sa chatagóir sin in 2011. Mar sin féin, nuair a chuirtear na catagóirí 'maith' agus 'an-mhaith' le chéile thar an dá bhliain, níl difríocht shuntasach sa ráta feabhais idir scoláirí fireanna agus scoláirí baineanna (feabhas 5.72% i gcás scoláirí fireanna agus 4.62% i gcás scoláirí baineanna).

- Bhí na scóir a bhain scoláirí amach maidir le húsáid an mhodha choinníollaigh íseal ar an iomlán in 2011. Ní raibh ach 8.92% de na scoláirí fireanna agus 16.92% de na scoláirí baineanna sna catagóirí 'maith' agus 'an-mhaith' le chéile. Taispeánann na torthaí ó 2015 gur lagaigh inniúlacht na scoláirí tuilleadh maidir le húsáid an mhodha choinníollaigh agus bhí an lagú sin beagán níos suntasaí i measc scoláirí baineanna. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile do 2015 bhí titim 6.28% i gcás na scoláirí fireanna agus titim 7.70% i gcás na scoláirí baineanna. Tá sé soiléir ó na torthaí sin go bhfuil inniúlacht na scoláirí i gcoitinne, idir scoláirí fireanna agus scoláirí baineanna, an-lag tríd is tríd maidir le húsáid an mhodha choinníollaigh.

- Tá na scóir a bhain na scoláirí i gcoitinne amach maidir le ceartúsáid na claoninsinte an-íseal ar an iomlán. In 2011, bhí 20.96% de na scoláirí baineanna sna catagóirí 'maith' agus 'an-mhaith' le chéile ach ní raibh ach 15.10% de na scoláirí fireanna sna catagóirí sin, difríocht de 5.86%. Thit céatadán na scoláirí fireanna sna catagóirí 'maith' agus 'an-mhaith' le chéile go dtí 10.57% in 2015. Sin titim 4.53% i gcás na scoláirí fireanna. Ní raibh an titim i gcéatadán na scoláirí baineanna sna catagóirí sin le chéile chomh suntasach céanna (ó 20.96% go dtí 18.21%), titim de 2.75%.

- Léiríonn na scóir gur pléadh raon leathan topaicí i gcás scoláirí baineanna chomh maith le scoláirí fireanna in 2011 agus 2015. Bhí titim mar sin féin ar raon na dtopaicí a pléadh in 2015 i gcomparáid le 2011 i gcás na scoláirí i gcoitinne. Bhí an titim níos suntasaí i gcás scoláirí fireanna (7.84%) i gcomparáid le scoláirí baineanna (4.46%) (féach Tábla 10).

- Taispeánann na torthaí gur chruthaigh na scoláirí baineanna níos fearr i ngach catagóir in 2011 agus go ndearna siad amhlaidh arís in 2015.

Tábla 10: COMPARÁID IDIR FEIDHMÍOCHT SCOLÁIRÍ FIREANNA AGUS BAINEANNA IN 2011 AGUS 2015

		% BUACHAILLÍ 2011	% CAILÍNÍ 2011	% BUACHAILLÍ 2015	% CAILÍNÍ 2015
LÉITHEOIREACHT	An-mhaith	56.75	71.21	71.81	78.64
	Go maith	25.86	16.16	16.52	13.35
	Measartha	13.73	9.09	9.03	6.55
	Lag	3.66	3.54	2.64	1.46
Topaicí Garthimpeallachta a Thuiscint	An-mhaith	63.62	75.00	60.35	72.09
	Go maith	19.91	13.64	23.35	17.48
	Measartha	12.59	7.83	12.33	8.74
	Lag	3.89	3.54	3.96	1.70
Topaicí Seachtracha a Thuiscint	An-mhaith	52.63	65.66	55.73	66.02
	Go maith	23.11	16.92	18.72	14.32
	Measartha	15.79	8.84	15.42	10.19
	Lag	8.47	8.59	10.13	9.47
Stór Focal	An-mhaith	29.98	39.90	34.80	44.90
	Go maith	33.18	31.82	32.16	32.77
	Measartha	23.57	20.45	24.89	17.23
	Lag	13.27	7.83	8.15	5.10
Frásaí	An-mhaith	0.92	7.32	5.73	3.16
	Go maith	10.07	13.89	9.91	10.92
	Measartha	19.68	18.43	16.96	15.78
	Lag	69.34	60.35	67.40	70.15
Modh Táscach	An-mhaith	44.85	45.96	47.36	49.76
	Go maith	23.80	29.80	24.23	23.54
	Measartha	21.97	16.41	19.38	18.69
	Lag	9.38	7.83	9.03	8.01
Modh Coinníollach	An-mhaith	1.37	4.04	1.32	1.21
	Go maith	7.55	12.88	1.32	3.64
	Measartha	11.21	17.68	4.85	8.25
	Lag	79.86	65.40	92.51	86.89
Cruinneas Gramadaí Foriomlán	An-mhaith	33.87	36.11	41.19	44.42
	Go maith	33.18	32.32	28.63	28.16
	Measartha	19.91	22.73	21.59	20.15
	Lag	13.04	8.84	8.59	7.28
Claoninsint	An-mhaith	3.89	8.84	2.20	4.13
	Go maith	11.21	12.12	8.37	14.08
	Measartha	19.68	18.94	15.20	17.96
	Lag	65.22	60.10	74.23	63.83
Spontáineach	Tá	80.32	90.40	78.85	89.56
	Níl	19.68	9.60	21.15	10.44
Raon Leathan Topaicí	Tá	97.71	95.96	89.87	91.50
	Níl	2.29	4.04	10.13	8.50

Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina ndéantar an Teagasc trí Mheán na Gaeilge

An raibh aon difríocht i bhfeidhmíocht scoláirí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge idir 2011 agus 2015?

Tugadh roinnt nithe faoi deara mar thoradh ar fheidhmíocht scoláirí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge a chur i gcomparáid thar 2011 agus 2015 (féach Tábla 11). Tugadh faoi deara nuair a cuireadh na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile go raibh feabhas 3% le feiceáil i gcomhpháirt na léitheoireachta. Nuair a bhíonn an feabhas sin á mheas, áfach, ní mór a thabhairt faoi deara go raibh an céatadán sna catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile an-ard cheana féin (95%) in 2011. Taispeánann na torthaí gur tháinig feabhas 3.99% ar chruinneas gramadaí maidir le ceartúsáid ainmfhocal, forainmneacha, réamhfhocal, forainmneacha réamhfhoclacha, aidiachtaí etc. sna catagóirí 'Maith' agus 'an-Mhaith' le chéile, agus méadú 6.55% ar chruinneas briathra sa mhodh táscach sa chatagóir 'an-Mhaith'. Arís nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'an-Mhaith' le chéile, taispeánann na torthaí gur tháinig titim 16.66% idir 2011 agus 2015 ar fheidhmíocht na scoláirí maidir le raon na nathanna cainte agus na seanfhocal a d'úsáid siad. Tá sé tugtha faoi deara ag na taighdeoirí nár dhírigh scoláirí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge ar nathanna cainte ná ar sheanfhocail chomh mór céanna agus a dhírigh na scoláirí ba chumasaí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla (féach Tábla 12).

Tháinig titim 15.86% ar fheidhmíocht na scoláirí maidir le húsáid an mhodha choinníollaigh agus titim 23.06% ar a bhfeidhmíocht maidir le cruinnúsáid na claoninsinte idir 2011 agus 2015. Tháinig na taighdeoirí ar an gconclúid go raibh tionchar dearfach chomh maith le tionchar diúltach ag na hathruithe a rinneadh ar an mbéaltriail ar fheidhmíocht scoláirí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge**:** (féach Tábla 11).

TÁBLA 11: COMPARÁID IDIR FEIDHMÍOCHT SCOLÁIRÍ I SCOILEANNA INA NDÉANTAR AN TEAGASC TRÍ MHEÁN NA GAEILGE IN 2011 AGUS 2015 (BÉALTRIAIL)

Léitheoireacht	2011	2015
An-mhaith	82.69	89.54
Maith	12.31	8.79
Measartha	4.23	1.26
Lag	0.77	0.42
Comhrá Ginearálta Topaicí Garthimpeallachta		
An-mhaith	98.46	99.16
Maith	1.54	0.84
Measartha	-------	.....
Lag	--------	.....
Comhrá Ginearálta Topaicí Lasmuigh den Gharthimpeallacht		

An-mhaith	93.85	99.16
Maith	5.77	0.84
Measartha	0.38	.....
Lag	.....	.....
Raon Foclóra		
An-mhaith	63.46	73.22
Maith	34.23	24.69
Measartha	1.92	1.67
Lag	0.38	0.42
Raon Nathanna Cainte		
An-mhaith	8.46	5.44
Maith	25.77	12.13
Measartha	33.85	19.67
Lag	31.92	62.76
Cruinneas Briathra sa Mhodh Táscach		
An-mhaith	74.62	81.17
Maith	21.15	16.32
Measartha	3.08	2.51
Lag	1.15	.....
Cruinneas Briathra sa Mhodh Coinníollach		
An-mhaith	5.77	2.51
Maith	18.46	5.86
Measartha	25.38	16.32
Lag	50.38	75.31
Cruinneas Gramadaí (Ainmfhocail, Forainmneacha, Réamhfhocail, Forainmneacha Réamhfhoclacha, Aidiachtaí etc)		
An-mhaith	57.31	68.20
Maith	35.77	28.87

Measartha	6.15	2.93
Lag	0.77	.....
	2011	2015
Caint Indíreach/Claoninsint		
An-mhaith	16.15	4.60
Maith	26.15	14.64
Measartha	34.23	29.71
Lag	23.46	51.05
Spontáineach		
TÁ	96.92	100
NÍL	3.08	.....
Raon Leathan Topaicí		
TÁ	96.92	98.74
NÍL	3.08	1.26

Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina ndéantar an Teagasc trí Mheán an Bhéarla

An raibh aon difríocht idir feidhmíocht scoláirí i scoileanna ina múintear trí mheán an Bhéarla sna gnéithe éagsúla den bhéaltriail idir 2011 agus 2015?

Tugadh roinnt nithe faoi deara nuair a rinneadh comparáid idir feidhmíocht scoláirí ó scoileanna ina múintear trí mheán an Bhéarla thar 2011 agus 2015 (féach Tábla 12). Léiríonn na torthaí go raibh tionchar dearfach ag an athrú ar fheidhmíocht scoláirí i ngnéithe áirithe den ghinchumas teanga cé go bhfuil tionchar diúltach le feiceáil i ngnéithe eile. Léiríonn na torthaí go raibh feabhas an-suntasach (14.57%) sa chatagóir 'An-mhaith' i dtaca le comhpháirt na léitheoireachta den scrúdú in 2015.

Mar a luadh cheana sa tuarascáil seo, is dócha go raibh tionchar ag roinnt tosca éagsúla ar an toradh sin. Mar sin féin, nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile níl an feabhas (6.64%) sna scóir don léitheoireacht in 2015 chomh suntasach sin. Taispeánann na torthaí feabhas 8.80% sa raon foclóra a úsáideadh agus feabhas 5.05% ar chruinneas gramadaí maidir le ceartúsáid ainmfhocal, forainmneacha, réamhfhocal, forainmneacha réamhfhoclacha, aidiachtaí etc.

Taispeánann na scóir gur tháinig titim 4.39% ar líon na scoláirí sa chatagóir 'Lag' in 2015 i dtaca le húsáid na claoninsinte. Ní mór a thabhairt faoi deara, áfach, go bhfuil an fheidhmíocht maidir le húsáid na claoninsinte an-lag i gcónaí. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, tháinig feabhas 6.38% ar úsáid nathanna cainte agus seanfhocal thar an dá bhliain.

Is mar thoradh ar úsáid nathanna mar 'Bhí an ghrian ag scoilteadh na gcloch', 'Bhí sé ag stealladh báistí,' 'Bhíomar ar mhuin na muice', 'Níl aon tinteán mar do thinteán féin', etc a tharla an feabhas sin den chuid is mó. Tá sé tugtha faoi deara ag na taighdeoirí go bhfuil na scoláirí is inniúla sna scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla ag díriú ar nathanna cainte agus ar sheanfhocail den sórt sin chun a nginchumas teanga a léiriú. Chomh maith leis sin, taispeánann na scóir gur tháinig laghdú suntasach (9.3%) ar an raon topaicí a ndearna scoláirí ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla plé orthu in 2015 i gcomparáid le 2011.

Ardaíonn sé seo roinnt ceisteanna tábhachtacha mar (i) an chaoi a gcuireann an tsraith pictiúr isteach ar an am atá ar fáil do chomhpháirt an chomhrá ghinearálta den bhéaltriail (ii) nár cuireadh aon am breise ar fáil chun freastal ar chomhpháirt bhreise a tugadh isteach sa scrúdú (iii) gur scrúdú comónta atá sa bhéaltriail do scoláirí ag an Ardleibhéal agus ag an nGnáthleibhéal. B'fhiú tuilleadh iniúchta a dhéanamh ar na ceisteanna sin.

TÁBLA 12: COMPARÁID IDIR FEIDHMÍOCHT SCOLÁIRÍ I SCOILEANNA INA NDÉANTAR AN TEAGASC TRÍ MHEÁN AN BHÉARLA IN 2011 AGUS 2015 (BÉALTRIAIL)

Léitheoireacht	2011	2015
An-mhaith	54.97	69.54
Go maith	25.31	17.38
Measartha	14.83	10.37
Lag	4.89	2.71
Comhrá Ginearálta Topaicí Garthimpeallachta		
An-mhaith	55.67	53.27
Go maith	23.91	28.07
Measartha	15.01	14.67
Lag	5.41	3.99
Comhrá Ginearálta Topaicí Lasmuigh den Gharthimpeallacht		
An-mhaith	42.96	45.93
Go maith	26.97	22.65
Measartha	17.98	17.86
Lag	12.39	13.56
Raon Foclóra		
An-mhaith	21.64	26.79
Go maith	31.76	35.41
Measartha	31.24	28.71
Lag	15.36	9.09
Raon Nathanna Cainte		
An-mhaith	1.92	4.15
Go maith	5.58	9.73
Measartha	12.39	15.15
Lag	80.10	70.97
Cruinneas Briathra sa Mhodh Táscach		

An-mhaith	**32.11**	**36.04**
Go maith	**29.14**	**26.79**
Measartha	**26.70**	**25.36**
Lag	**12.04**	**11.80**
Cruinneas Briathra sa Mhodh Coinníollach		
An-mhaith	**1.22**	**0.85**
Go maith	**6.28**	**1.12**
Measartha	**9.25**	**2.71**
Lag	**83.25**	**93.37**
Cruinneas Gramadaí (Ainmfhocail, Forainmneacha, Réamhfhocail, Forainmneacha Réamhfhoclacha, Aidiachtaí etc)		
An-mhaith	**24.78**	**33.01**
Go maith	**31.41**	**28.23**
Measartha	**28.10**	**27.75**
Lag	**15.71**	**11.00**
	2011	**2015**
Claoninsint		
An-mhaith	**1.75**	**2.55**
Go maith	**5.06**	**9.73**
Measartha	**12.57**	**11.48**
Lag	**80.63**	**76.24**
Spontáineach		
TÁ	**78.53**	**77.83**
NÍL	**21.47**	**22.17**
Raon Leathan Topaicí		
TÁ	**96.86**	**87.56**
NÍL	**3.14**	**12.44**

CUID A CEATHAIR: TORTHAÍ NA hANAILÍSE AR AN ÁBHAR SCRÍOFA

Leagtar amach sa chuid seo na treochtaí ba mhó a tugadh faoi deara san anailís chomparáideach ar an ábhar scríofa do 2011 agus 2015. Baineann na treochtaí seo leis na gnéithe seo a leanas den scrúdú scríofa: ceapadóireacht scríofa (láimhseáil an ábhair, cáilíocht na teanga); cluastuiscint (tuiscint ar an ábhair, cáilíocht na teanga, cruinneas litrithe); léamhthuiscint (tuiscint ar an ábhar, cáilíocht na teanga, cruinneas litrithe); agus litríocht (cáilíocht na teanga).

Cumas Ceapadóireachta

An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar chumas na scoláirí an topaic a bhí á plé a láimhseáil san aiste?

D'athraigh leagan amach na roinne Ceapadóireachta den scrúdpháipéar nuair a tugadh isteach an siollabas athbhreithnithe. Laghdaíodh an líon ranna ó cheithre cinn go trí cinn, ach tá an rogha de naoi dtopaic fós mar an gcéanna.

Tá teidil na n-aistí/alt nuachtáin/irisleabhair anois le chéile i roinn A, ina bhfuil cúig theideal anois seachas trí cinn. Is é is ciall leis seo go raibh níos mó topaicí ar fáil do scoláirí in 2015 i roinn A ná mar a bhí in 2011. Clúdaíonn na topaicí raon leathan ábhar – nuatheicneolaíocht, mí-úsáid drugaí agus alcóil agus staid na Gaeilge, agus roghnaíonn mórán scoláirí topaic ón roinn seo. Ba iad *Ré na Nua-Theicneolaíochta* agus *Mí-úsáid Alcóil agus Drugaí* na roghanna ba choitianta in 2015. Creideann na taighdeoirí go raibh an raon topaicí níos cúinge (trí thopaic) i scrúdú 2011 níos teibí agus níos srianta, agus dá bhrí sin go raibh níos mó deacrachta ag baint leis don ghnáthscoláire. Áiríodh sna topaicí *Idirghníomhú Sóisialta in Aois an Idirlín, Cearta Leanaí,* agus *Ceannairí Pobail.*

Bhí na scrúdaitheoirí ag súil go mbeadh scoláirí in ann a smaointe faoin topaic a roghnaigh siad a eagrú ar bhealach loighciúil. Bhíothas ag súil chomh maith le heolas ar an topaic agus úsáid nádúrtha teanga. Léirítear sa taighde go raibh laghdú beag sna catagóirí 'Lag/Measartha' le chéile in 2015 le hais 2011 (21.57% v 20.90%). Bhí méadú follasach ar an gcéatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' (ó 36.29% go 42.52%). Is féidir a rá gur tharla formhór an mhéadaithe sin mar thoradh ar scoláirí a bheith ag bogadh ón gcatagóir 'Maith' go 'An-mhaith'. D'ainneoin gur fhéach na topaicí in 2015 níos soláimhsithe, is cosúil nár bhain tairbhe as seo ach na scoláirí sa chatagóir 'Maith', scoláirí a bheadh réitithe réasúnta maith ar aon nós.

Fíor 13: Comparáid idir Láimhseáil Ábhair na nAistí in 2011 agus 2015

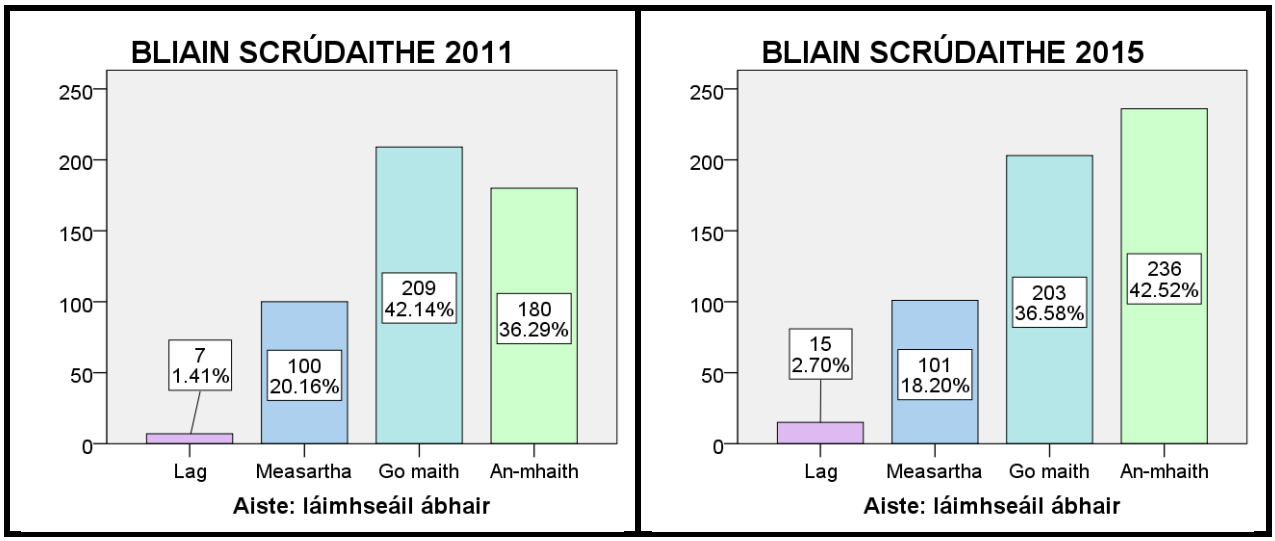

Cáilíocht na Ceapadóireachta Scríofa

An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar cháilíocht teanga cheapadóireacht scríofa na scoláirí (lena n-áirítear úsáid briathra, réamhfhocal, thuiseal ginideach na n-ainmfhocal, chomh maith le cruinneas litrithe agus comhréire)?

Tagraíonn cáilíocht teanga do cháilíocht ghinearálta cheapadóireacht scríofa na scoláirí agus, go háirithe, an úsáid a bhaineann siad as briathra sa mhodh táscach agus sa mhodh coinníollach, an úsáid a bhaineann siad as an réamhfhocal ceart roimh an ainmfhocal, ceartúsáid an tuisil ghinidigh, an chomhréir cheart, agus a gcruinneas litrithe. Bronntar 80% de na marcanna i roinn na ceapadóireachta i gcomhair 'cáilíocht teanga'.

Is gné an-tábhachtach í, dá bhrí sin, den chuid seo den scrúdú. Ar an iomlán, bhí cáilíocht teanga na scoláirí in 2015 ar aon dul leis an gcáilíocht a bhí ag na scoláirí in 2011. Tugann na figiúirí seo le fios go raibh méadú beag sa chatagóir 'An-mhaith' d'fhormhór na ngnéithe, agus go raibh méadú chomh maith ar líon na scoláirí sa chatagóir 'Lag'. Sa dá bhliain, bhí formhór na scoláirí sna catagóirí 'Measartha' agus 'Maith'.

Ba cheart a thabhairt faoi deara nach ndearnadh staidéar ach ar ábhar Ardleibhéil in 2011 agus 2015 araon, áit a mbeifí ag súil go mbeadh cruinneas na gramadaí go maith. Bunaithe ar anailís ar na sonraí sa staidéar seo, is léir go bhfuil eolas ar ghramadach lag i measc mórán scoláirí agus thug na taighdeoirí é sin faoi deara chomh maith agus iad ag amharc ar fhreagraí ar na ceisteanna gramadaí foirmiúla i roinn na Léamhthuisceana in 2015.

Maidir le húsáid briathra i ngné na ceapadóireachta, léiríonn Fíor 14 thíos gur mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' ó 10.48% in 2011 go 17.69% in 2015, agus gur laghdaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' de bheagán ó 16.13% go 15.16%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Lag' agus 'Measartha' le chéile, tá na torthaí do 2011 agus 2015 an-chosúil lena chéile (51.08% v 50%) mar atá i gcás na gcatagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile (48.91% v 49.70%).

Thabharfadh sé sin le fios, maidir le cruinnúsáid briathra sa cheapadóireacht scríofa, cé gur beag gluaiseacht a bhí idir na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith', gur thit líon suntasach scoláirí ón gcatagóir 'Measartha' go 'Lag' in 2015.

Fíor 14: Comparáid idir Cruinnúsáid na mBriathra in 2011 agus 2015

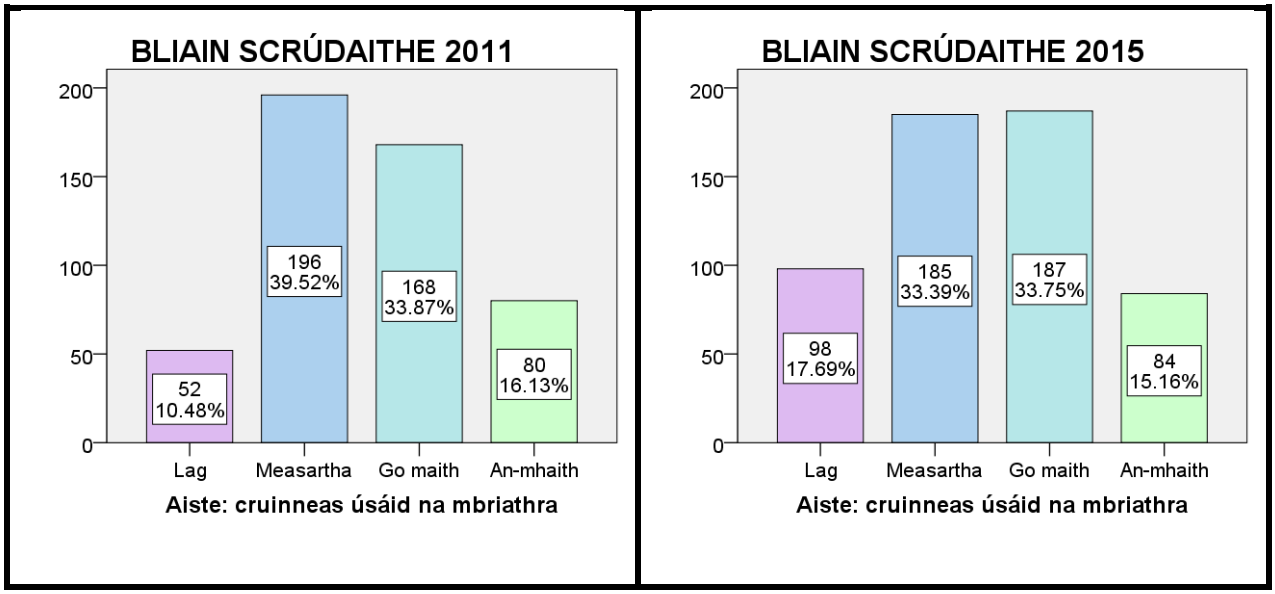

Maidir le ceartúsáid na réamhfhocal i ngné na ceapadóireachta, taispeánann Fíor 15 thíos gur mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' ó 9.27% in 2011 go 14.70% in 2015, agus gur mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 5.65% in 2011 go 10.16% in 2015. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Lag' agus 'Measartha' le chéile, léiríonn na sonraí gur tharla laghdú idir 2011 agus 2015 (ó 62.09% go 60.98%). Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, bhí méadú beag idir 2011 agus 2015 (37.91% go 38.92%).

Ar an iomlán, tugann na figiúirí le fios go raibh inniúlacht maidir le húsáid cheart na réamhfhocal i gcomhpháirt na ceapadóireachta sa scrúdú scríofa níos laige i gcoitinne in 2015 ná in 2011.

Fíor 15: Comparáid idir Cruinnúsáid na Réamhfhocal in 2011 agus 2015

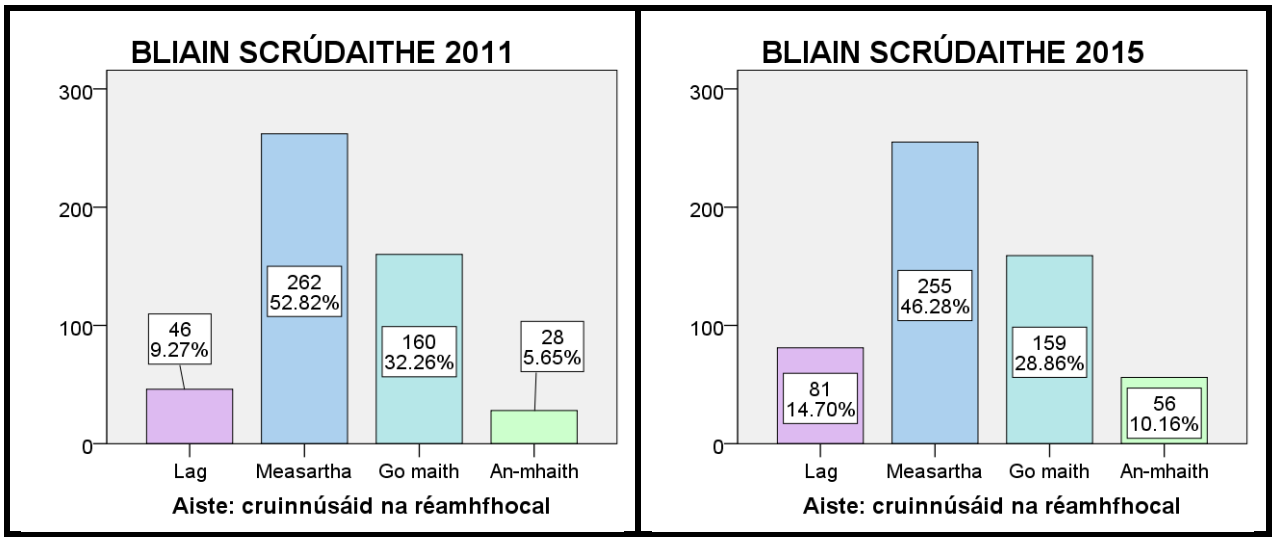

Maidir le cruinneas na scoláirí san úsáid a bhain siad as an tuiseal ginideach i ngné na ceapadóireachta, taispeánann Fíor 16 thíos gur mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' idir 2011 agus 2015 ó 11.29% go 18.55%, agus gur mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 4.64% go 9.09%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Lag' agus 'Measartha' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú beag idir 2011 agus 2015 (ó 65.93% go 63.82%). Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí méadú idir 2011 agus 2015 (ó 34.08% go 36.18%).

Léiríonn na torthaí seo gur tharla an chuid is mó den ghluaiseacht idir 'Measartha' agus 'Lag' agus idir 'Maith' agus 'An-mhaith' freisin. Is cosúil go raibh scoláirí a bhí réasúnta cumasach cheana féin ag éirí níos cumasaí agus go raibh na scoláirí ar an imeall idir 'Measartha' agus 'Lag' ag titim isteach sa chatagóir 'Lag'.

Fíor 16: Comparáid idir Cruinnúsáid an Tuisil Ghinidigh in 2011 agus 2015

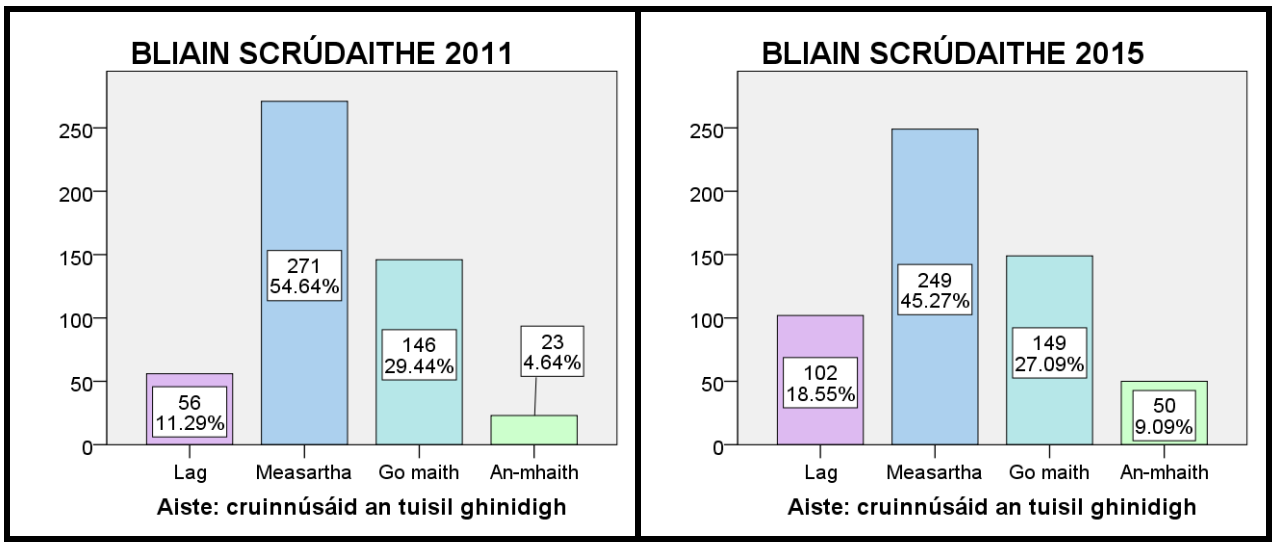

I dtaca le cruinneas litrithe na scoláirí i ngné na ceapadóireachta, taispeánann Fíor 17 thíos gur ardaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' idir 2011 agus 2015 ó 11.69% go 13.87%, agus gur mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' chomh maith ó 3.83% go 5.59%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Lag' agus 'Measartha' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú beag idir 2011 agus 2015 ó 65.93% go 63.82%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí méadú idir 2011 agus 2015 ó 40.73% go 45.59%.

Léiríonn na figiúirí nach raibh aon ghluaiseacht shuntasach idir 2011 agus 2015 seachas méadú beag sna huimhreacha sna catagóirí 'Lag' agus 'An-mhaith'.

Fíor 17: Comparáid idir Cruinneas Litrithe in 2011 agus 2015

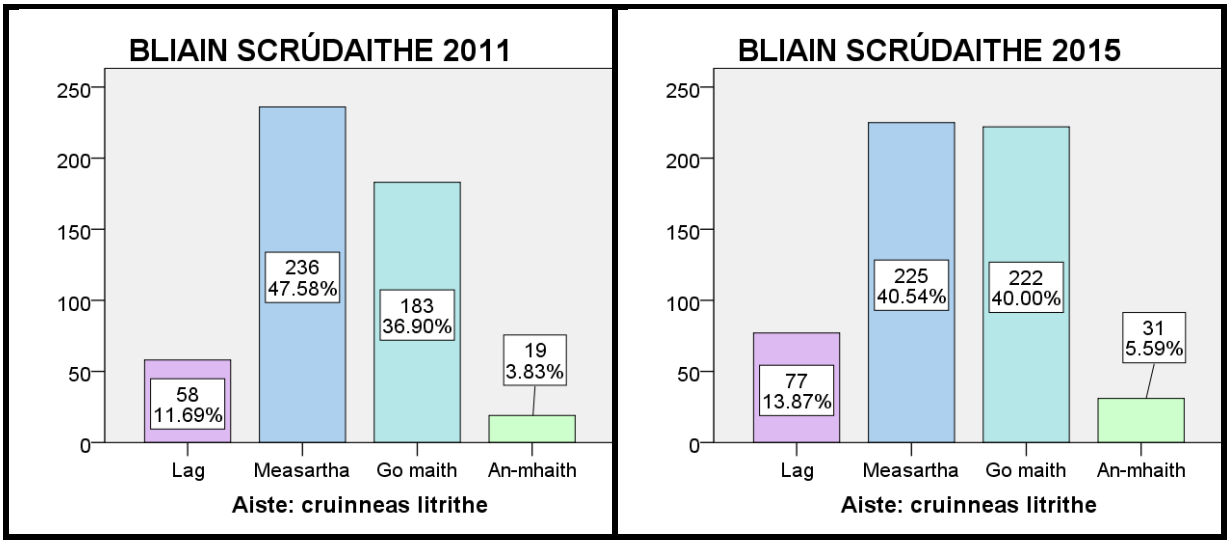

Maidir le cruinneas na scoláirí san úsáid a bhaineann siad as comhréir i ngné na ceapadóireachta, léirítear i bhFíor 18 thíos gur mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' idir 2011 agus 2015 ó 17.74% go 23.65%, agus gur mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 11.09% go 13.90%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Lag' agus 'Measartha' le chéile, léiríonn na sonraí méadú idir 2011 agus 2015 ó 52.01% go 54.88%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, bhí laghdú ann ó 47.99% go 45.13%.

Léiríonn na figiúirí nach raibh aon difríocht mhór idir feidhmíocht scoláirí in 2011 agus 2015 seachas méadú beag sa chatagóir 'An-mhaith' agus méadú níos mó sa chatagóir 'Lag'.

Fíor 18: Comparáid idir Cruinneas Comhréire in 2011 agus 2015

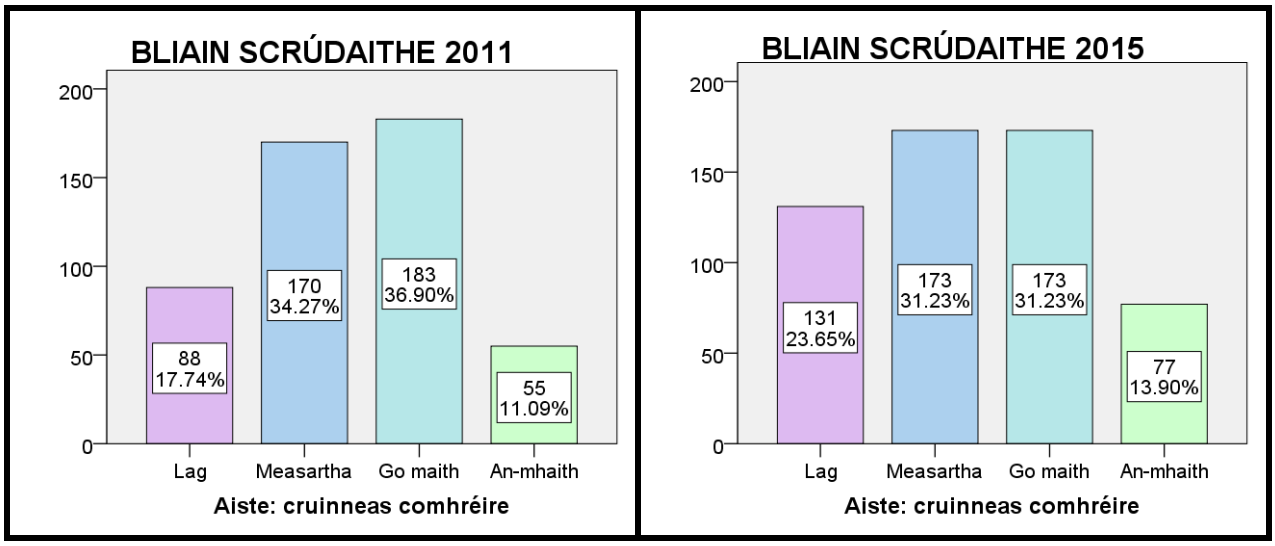

Tuiscint ar na Ceisteanna sa Chluastuiscint

An raibh aon athrú ar thuiscint na scoláirí ar an ábhar sa chluastuiscint idir 2011 agus 2015 mar a fheictear i gcruinneas a bhfreagraí ar na ceisteanna a cuireadh?

Tagraíonn sé seo do chumas na scoláirí na freagraí cearta a thabhairt ar na ceisteanna a chuirtear sa scrúdú cluastuisceana. Tugann an líon iomlán freagraí cearta a leibhéal tuisceana ar an ábhar le fios. Léiríonn na torthaí go raibh an leibhéal tuisceana ar an ábhar cluastuisceana ard don dá bhliain, ach tugadh laghdú faoi deara in 2015.

Mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' ó 4.66% in 2011 go 13.87% in 2015, agus mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' de bheagán chomh maith ó 49.60% go 50.27%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Lag' agus 'Measartha' le chéile, léiríonn na sonraí méadú ó 24.09% in 2011 go 29.55% in 2015. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí go raibh laghdú ó 75.92% in 2011 go 70.45% in 2015.

Tugann na torthaí seo le fios gurbh é an t-athrú ba shuntasaí idir 2011 agus 2015 an méadú sa chéatadán sa chatagóir 'Lag' le laghdú comhfhreagrach sa chéatadán sna catagóirí 'Measartha' agus 'Maith'.

Fíor 19: Comparáid idir Tuiscint ar Cheisteanna sa Chluastuiscint in 2011 agus 2015

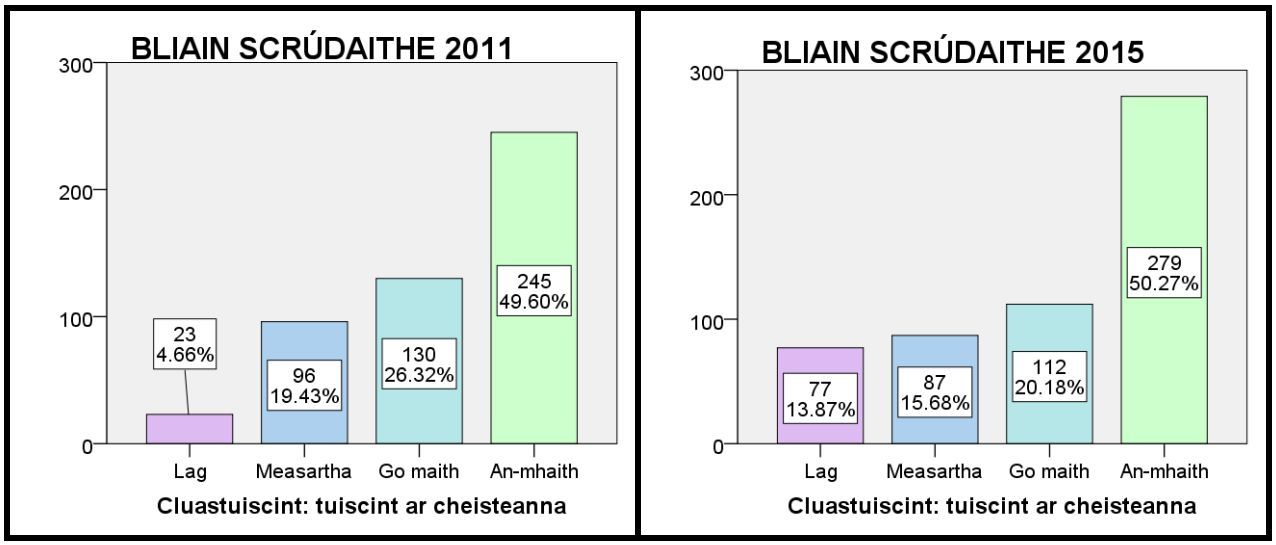

Cáilíocht na bhFreagraí sa Scrúdú Cluastuisceana

An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar cháilíocht teanga fhreagraí na scoláirí ar na ceisteanna maidir le hábhar na cluastuisceana?

Tagraíonn cáilíocht na teanga sa scrúdú cluastuisceana do chruinneas na teanga a úsáideadh i bhfreagraí na scoláirí, agus béim ar leith ar bhriathra, réamhfhocail, tuiseal ginideach, agus comhréir. Bhí an treocht i roinn na ceapadóireachta, inar léiríodh méadú sa chéatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag', soiléir sa scrúdú cluastuisceana chomh maith. Mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' idir 2011 agus 2015 ó 11.54% go 24.14%, agus laghdaigh an céatadán sa chatagóir 'An-mhaith' de bheagán ó 20.45% go 18.56%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Lag' agus 'Measartha' le chéile, léiríonn na sonraí méadú idir 2011 agus 2015 ó 46.76% in 2011 go 55.67% in 2015. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú idir 2011 agus 2015 (ó 53.24% go 44.33%). Tugann na torthaí sin le fios go raibh titim shuntasach i gcáilíocht teanga scoláirí i mír na cluastuisceana den scrúdú idir 2011 agus 2015.

Fíor 20: Comparáid idir Cáilíocht na Teanga sa Chluastuiscint in 2011 agus 2015

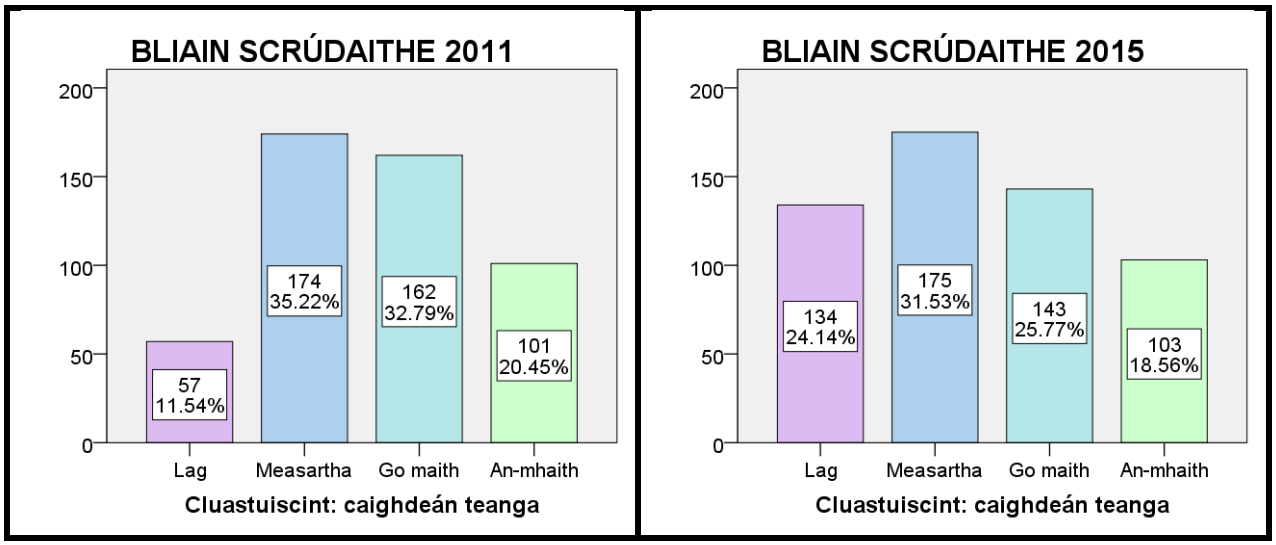

Cruinneas Litrithe na bhFreagraí sa Scrúdú Cluastuisceana

An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar chruinneas litrithe fhreagraí na scoláirí ar na ceisteanna cluastuisceana?

Tagraíonn cruinneas litrithe sa scrúdú cluastuisceana don chruinneas litrithe i bhfreagraí na scoláirí, agus béim ar leith ar litriú áitainmneacha. Léirigh an ghné seo den scrúdú feabhas beag sa chatagóir 'An-mhaith' idir 2011 agus 2015, cé go raibh céatadán na scoláirí sa chatagóir 'Lag' sa dá bhliain réasúnta ard agus gur mhéadaigh sé fiú in 2015.

Is fiú a thabhairt faoi deara, áfach, go raibh leibhéal an chruinnis litrithe ard i roinn na ceapadóireachta, agus go raibh sé níos ísle i roinn na cluastuisceana. Fáth amháin a d'fhéadadh a bheith leis sin gurb iondúil go mbíonn áitainmneacha i gceist sna freagraí ar na ceisteanna cluastuisceana, agus go mbíonn deacrachtaí ag mórán scoláirí iad a litriú i gceart.

Mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' idir 2011 agus 2015 ó 25.45% go 27.62%, agus mhéadaigh an céatadán sa chatagóir 'An-mhaith' chomh maith ó 7.49% go 12.27%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Lag' agus 'Measartha' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú beag ó 61.54% in 2011 go 60.47% in 2015. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí méadú beag idir 2011 agus 2015 (38.46% v 39.53%).

Fíor 21: Comparáid idir Cruinneas Litrithe sa Chluastuiscint in 2011 agus 2015

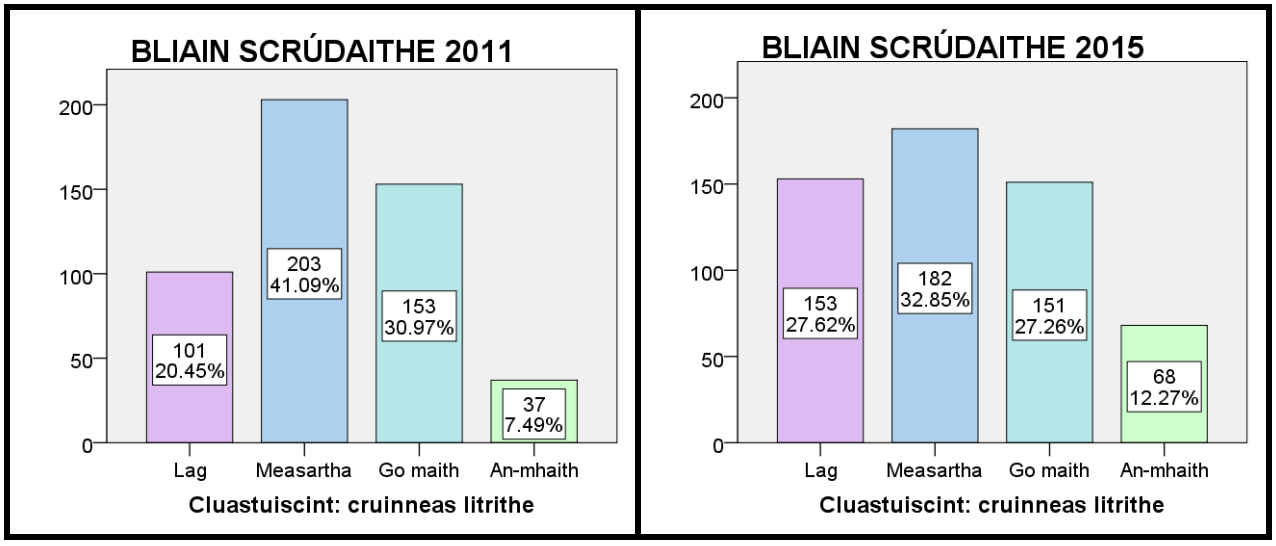

Tuiscint ar Ábhar na Léamhthuisceana

An raibh aon athrú ar thuiscint na scoláirí ar an ábhar sa sliocht léamhthuisceana idir 2011 agus 2015 mar a léirítear i gcruinneas a bhfreagraí ar na ceisteanna sa roinn sin?

Tagraíonn sé seo do thuiscint na n-scoláirí ar an ábhar sa sliocht léamhthuisceana mar a léirítear i gcruinneas a bhfreagraí ar na ceisteanna sa roinn sin. Tháinig méadú suntasach ar an gcéatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' idir 2011 agus 2015, cé gur laghdaigh an céatadán sna catagóirí eile ar fad. Laghdaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' ó 1.62% in 2011 go 0.72% in 2015, agus mhéadaigh an céatadán sa chatagóir 'An-mhaith' ó 56.97% go 84.68%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Lag' agus 'Measartha' le chéile, léiríonn na sonraí go raibh laghdú mór idir 2011 agus 2015 ó 14.55% go 3.78%.

Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí méadú ó 85.45% in 2011 go 96.21% in 2015. Creideann na taighdeoirí go raibh an leibhéal céanna deacrachta ag baint leis na sleachta sa dá bhliain. Ach, b'éigean do na scoláirí in 2011 freagraí a thabhairt ina bhfocail féin agus b'fhéidir go raibh tionchar diúltach aige sin ar chruinneas a bhfreagraí, agus in 2015 bhí scoláirí in ann a bhfreagraí a chóipeáil go díreach ón téacs.

Fíor 22: Comparáid idir Tuiscint ar Cheisteanna ar an Léamhthuiscint in 2011 agus 2015

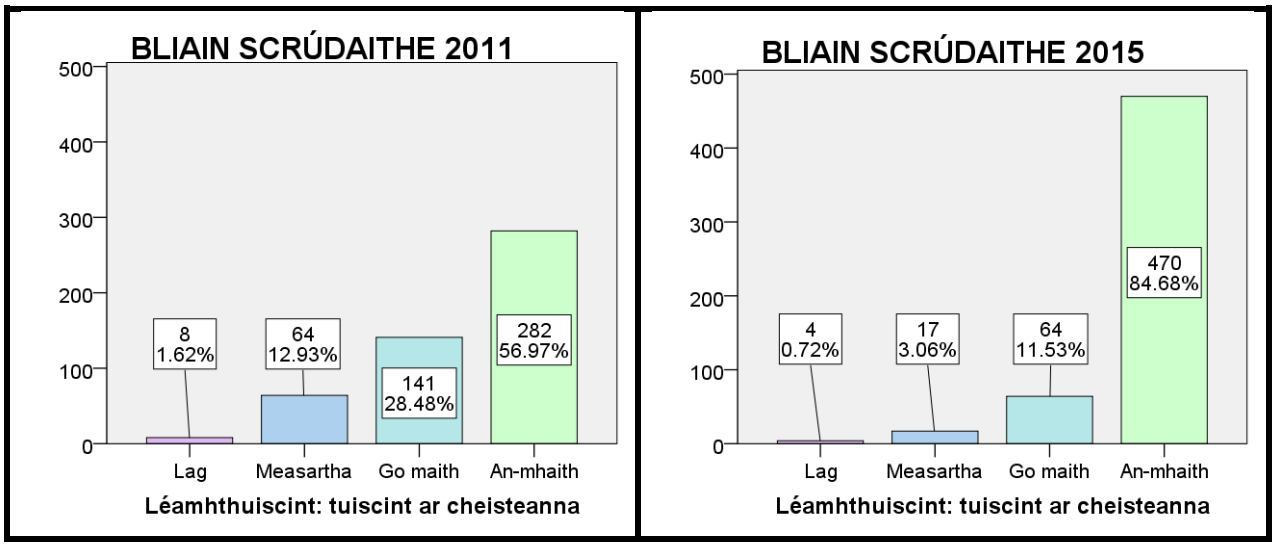

Cáilíocht na bhFreagraí ar na Ceisteanna Léamhthuisceana

An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar cháilíocht teanga na scoláirí nuair a tugadh freagraí ar na ceisteanna léamhthuisceana i bhfocail na scoláirí féin?

Tagraíonn sé seo do cháilíocht teanga na bhfreagraí a thug scoláirí ar cheisteanna ar an sliocht léamhthuisceana. Bhí ar scoláirí 2011 freagraí a thabhairt ina bhfocail féin agus gearradh pionós orthu mura ndearna siad é sin, ach in 2015 bhí scoláirí in ann a bhfreagraí a chóipeáil go díreach ón téacs gan aon phionós. Dá bhrí sin, ní fhéadfaí na critéir chéanna a úsáid chun comparáid a dhéanamh idir cáilíocht teanga sa dá bhliain.

Mar sin féin, bhí ar scoláirí i scrúdú 2015 freagra 60 focal ina bhfocail féin a thabhairt ar cheist 6(b), agus úsáideadh an freagra sin chun measúnú a dhéanamh ar cháilíocht teanga na scoláirí i scrúdú 2015. Rinneadh measúnú ar cháilíocht teanga scoláirí 2011 ag tagairt do gach freagra aonair. Bhí méadú sa chéatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' idir 2011 agus 2015 ó 15.96% go 21.98%, agus mhéadaigh an céatadán sa chatagóir 'An-mhaith' ó 5.66% go 7.75%.

Nuair a rinneadh anailís ar chatagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, tugadh faoi deara go raibh titim ó 61.21% go 54.05%, agus mhéadaigh an céatadán sna catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile ó 38.79% in 2011 go 45.95% in 2015.

Léiríonn na torthaí gur thit líon i bhfad níos mó scoláirí isteach sa chatagóir 'Lag' in 2015 le hais 2011, cé gur mhéadaigh an líon scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' de bheagán chomh maith.

Fíor 23: Comparáid idir Cáilíocht na Teanga nuair a Thug Scoláirí Freagraí ina bhFocail Féin sa Léamhthuiscint in 2011 agus 2015

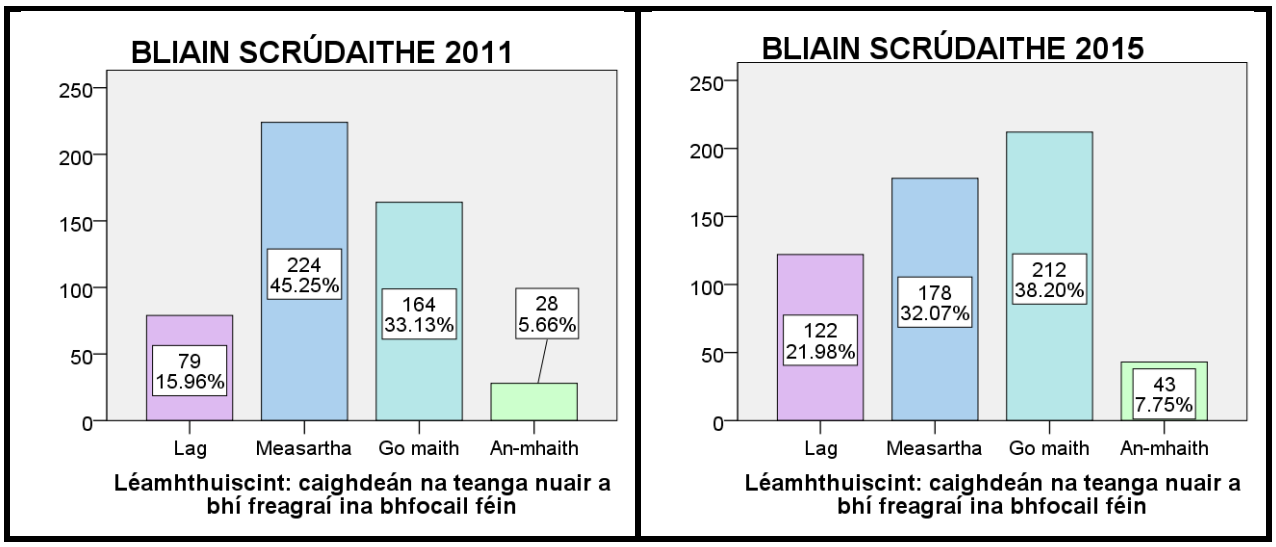

Cáilíocht na bhFreagraí ar an gCeist Litríochta

An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar cháilíocht teanga na bhfreagraí a thug na n-scoláirí ina bhfocail féin i roinn na litríochta?

Tagraíonn sé seo do cháilíocht teanga fhreagraí na scoláirí ar cheisteanna a bhain leis an gcomhpháirt litríochta. Tagraíonn sé go háirithe don leibhéal cruinnis a léirigh scoláirí san úsáid a bhain siad as briathra sa mhodh táscach agus sa mhodh coinníollach, an réamhfhocal ceart a úsáid roimh an ainmfhocal, ceartúsáid an tuisil ghinidigh, comhréir cheart, agus cruinneas litrithe.

Mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'Lag' idir 2011 agus 2015 ó 16.29% go 21.47%, agus mhéadaigh an céatadán sa chatagóir 'An-mhaith' ó 8.87% go 11.19%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Lag' agus 'Measartha' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú beag idir 2011 agus 2015 ó 59.55% in 2011 go 58.53% in 2015. Nuair a dhéantar anailís ar na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí méadú beag ó 40.83% go 41.47%. Tugtar le fios sna torthaí nach raibh mórán difríochta i bhfeidhmíocht na scoláirí idir 2011 agus 2015.

Fíor 24: Comparáid idir Cáilíocht na Teanga sna Freagraí ar Cheisteanna Litríochta in 2011 agus 2015

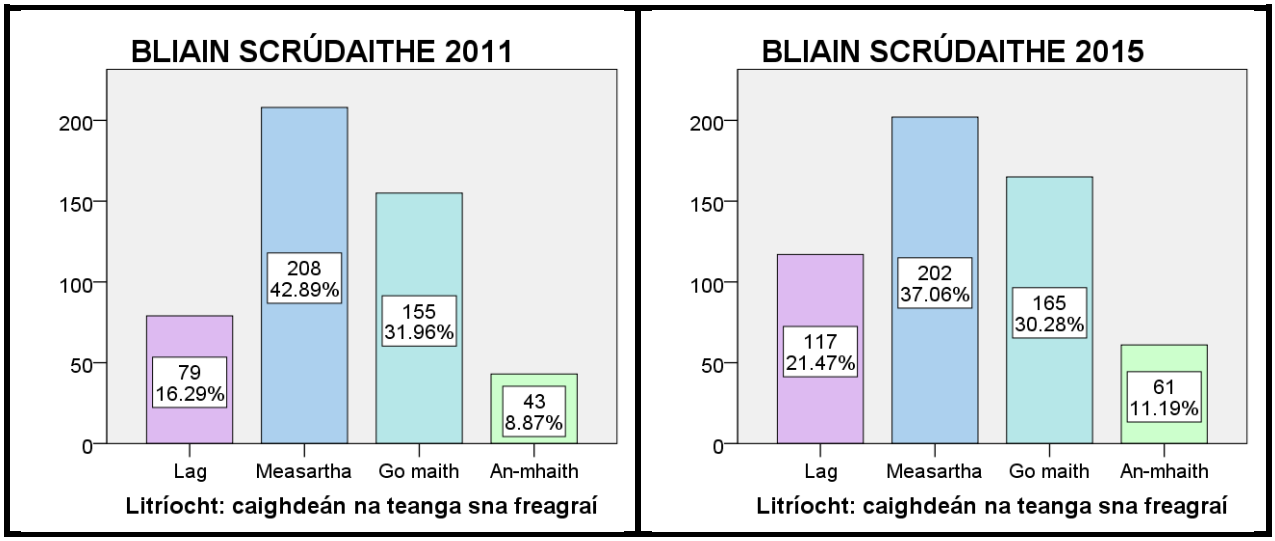

Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina ndéantar an Teagasc trí Mheán na Gaeilge

An raibh aon athrú idir 2011 agus 2015 ar fheidhmíocht scoláirí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge sa scrúdú scríofa?

Rinneadh comparáid idir feidhmíocht na scoláirí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge i ngach comhpháirt den scrúdú scríofa thar 2011 agus 2015. Léiríonn na torthaí gur tháinig feabhas suntasach ar an láimhseáil a rinne na scoláirí ar thopaicí na haiste mar aon le cáilíocht na teanga a úsáideadh in 2015. Bhí an feabhas sin níos soiléire i ngnéithe áirithe cosúil le ceartúsáid réamhfhocal agus an tuisil ghinidigh.

Maidir leis an scrúdú cluastuisceana agus freagraí cearta a thabhairt, bhí méadú ar líon na scoláirí a bhí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 73.15% in 2011 go 92.66% in 2015, cé gur tháinig meath beag ar cháilíocht na teanga sna freagraí (ó 37.96% go 33.49%). D'fheabhsaigh an cruinneas litrithe go suntasach agus mhéadaigh an céatadán sa chatagóir 'An-mhaith' ó 13.43% in 2011 go 27.98% in 2015. Ba léir chomh maith go raibh feabhas ar cháilíocht na teanga, go ginearálta, i roinn na litríochta idir 2011 agus 2015. Maidir le comhpháirt na léamhthuisceana, tháinig feabhas ar chumas scoláirí ceisteanna a fhreagairt i gceart agus tháinig feabhas chomh maith ar cháilíocht na bhfreagraí a thug na scoláirí ina bhfocail féin.

I ndáil le feidhmíocht scoláirí maidir le **láimhseáil thopaicí na n-aistí** , mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' go suntasach ó 35.48% in 2011 go 51.83% in 2015, agus thit an céatadán sa chatagóir 'Lag' ó 2.76% go .92%. Nuair a dhéantar anailís ar na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léirítear méadú suntasach ó 72.81% go 84.86%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú suntasach ó 27.18% in 2011 go 15.14% in 2015.

Maidir le **ceartúsáid na mbriathra** ag scoláirí, thit an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 18.89% in 2011 go 16.59% in 2015, agus thit an céatadán sa chatagóir 'Lag' ó 10.14% go 7.83%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí go raibh méadú beag ann ó 52.99% go 60.37%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 46.01% go 39.63%.

Maidir le **ceartúsáid réamhfhocal** ag scoláirí, mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 6.45% in 2011 go 13.02% in 2015, agus thit an céatadán sa chatagóir 'Lag' ó 9.68% go 5.12%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí méadú ó 41.01% go 50.23%. Nuair a dhéantar anailís ar na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú ó 58.99% in 2011 go 49.77% in 2015.

Maidir le **ceartúsáid an tuisil ghinidigh** ag scoláirí, mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' go suntasach ó 5.07% go 11.16%, agus bhí laghdú beag sa chatagóir 'Lag' áit ar thit sé ó 11.98% in 2011 go 11.63% in 2015. Nuair a dhéantar anailís ar na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, bhí méadú ó 36.41% in 2011 go 45.11% in 2015. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, thit an líon scoláirí ó 63.59% in 2011 go 54.89% in 2015.
Ó thaobh **chruinneas litrithe** na scoláirí, mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 4.15% go 7.34%, agus thit an céatadán sa chatagóir 'Lag' go suntasach ó 11.98% go 5.5%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, bhí méadú ó 42.40% in 2011 go 60.09% in 2015. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 57.60% go 39.90%.

Maidir le **comhréir cheart** a bheith á húsáid ag scoláirí, mhéadaigh an céatadán sa chatagóir 'An-mhaith' ó 17.51% go 20.18%, agus thit an céatadán sa chatagóir 'Lag' go suntasach ó 16.59% in 2011 go 9.63% in 2015. Nuair a dhéantar anailís ar chatagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí méadú ó 54.38%

in 2011 go 61.01% in 2015. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 45.62% in 2011 go 38.99% in 2015.

I dtéarmaí an **scrúdaithe cluastuisceana agus tuiscint scoláirí ar na ceisteanna**, mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 73.15% in 2011 go 92.66% in 2015, agus thit an céatadán sa chatagóir 'Lag' ó 2.31% go 1.38%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, bhí laghdú ó 90.28% go 92.66% le feiceáil. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú ó 9.72% go 7.34%.

Maidir le **cáilíocht teanga** scoláirí, laghdaigh an céatadán sa chatagóir 'An-mhaith' ó 37.96% in 2011 go 33.49% in 2015, agus mhéadaigh an céatadán sa chatagóir 'Lag' ó 5.56% go 6.42%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, bhí laghdú idir 2011 agus 2015 ó 75.00% go 69.73%. Nuair a bhreathnaítear ar na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí méadú ó 25.00% go 30.27%.

I dtaca le **cruinneas litrithe** scoláirí, mhéadaigh an líon scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 13.43% in 2011 go 27.98% in 2015, agus thit an céatadán sa chatagóir 'Lag' de bheagán ó 9.72% go 9.63%. Nuair a dhéantar anailís ar chatagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, bhí méadú ó 56.49% go 66.06%. Nuair a chuirtear catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 43.52% go 33.94%.

I ndáil leis an **ngné léamhthuisceana agus tuiscint scoláirí ar na ceisteanna**, mhéadaigh an céatadán scoláirí sa chatagóir 'An-mhaith' ó 75.93% go 85.78%, agus thit an céatadán sa chatagóir 'Lag' de bheagán ó 0.93% go 0.00%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear méadú ó 94.45% go 96.33%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 5.56% go 3.67%.
Maidir le **cumas scoláirí freagraí a thabhairt ina bhfocail féin**, bhí méadú beag sa chatagóir 'An-mhaith' ó 28.11% in 2011 go 28.44% in 2015, agus bhí méadú beag sa chatagóir 'Lag' ó 6.91% go 7.34%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear méadú ó 63.59% go 69.27%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 36.40% go 30.73%.
Maidir le **cáilíocht na teanga a úsáideadh agus freagraí á dtabhairt ina bhfocail féin**, bhí méadú beag sa chatagóir 'An-mhaith' ó 9.26% in 2011 go 15.14% in 2015, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 12.96% go 13.76%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear méadú ó 51.88% go 58.26%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 48.15% go 41.74%.

I dtaca le **comhpháirt na litríochta agus cáilíocht na teanga a d'úsáid scoláirí**, bhí méadú sa chatagóir 'An-mhaith' ó 12.86% go 18.52%, agus bhí laghdú sa chatagóir 'Lag' ó 11.90% go 8.80%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear méadú ó 51.43% go 57.87%. Nuair a dhéantar anailís ar na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 48.57% go 42.13%.

TÁBLA 13: COMPARÁID IDIR FEIDHMÍOCHT SCOLÁIRÍ I SCOILEANNA INA NDÉANTAR AN TEAGASC TRÍ MHEÁN NA GAEILGE IN 2011 AGUS 2015 (SCRÚDÚ SCRÍOFA)

Comhpháirt an Scrúdaithe Scríofa	Catagóir	Scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge 2011	Scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge 2015
Aiste: Láimhseáil na Topaice	An-mhaith	**35.48**	**51.83**
	Go maith	**37.33**	**33.03**
	Measartha	**24.42**	**14.22**
	Lag	**2.76**	**0.92**
Aiste: Cruinneas Briathra	An-mhaith	**18.89**	**16.59**
	Go maith	**34.10**	**43.78**
	Measartha	**36.87**	**31.80**
	Lag	**10.14**	**7.83**
Aiste: Ceartúsáid Réamhfhocal	An-mhaith	**6.45**	**13.02**
	Go maith	**34.56**	**37.21**
	Measartha	**49.31**	**44.65**
	Lag	**9.68**	**5.12**
Aiste: Ceartúsáid an Tuisil Ghinidigh	An-mhaith	**5.07**	**11.16**
	Go maith	**31.34**	**33.95**
	Measartha	**51.61**	**43.26**
	Lag	**11.98**	**11.63**
Aiste: Cruinneas Litrithe	An-mhaith	**4.15**	**7.34**
	Go maith	**38.25**	**52.75**

	Measartha	**45.62**	**34.40**
	Lag	**11.98**	**5.50**
Aiste: Comhréir	An-mhaith	**17.51**	**20.18**
	Go maith	**36.87**	**40.83**
	Measartha	**29.03**	**29.36**
	Lag	**16.59**	**9.63**
Cluastuiscint: Tuiscint ar Cheisteanna	An-mhaith	**73.15**	**81.65**
	Go maith	**17.13**	**11.01**
	Measartha	**7.41**	**5.96**
	Lag	**2.31**	**1.38**
Cluastuiscint: Cáilíocht na Teanga	An-mhaith	**37.96**	**33.49**
	Go maith	**37.04**	**36.24**
	Measartha	**19.44**	**23.85**
	Lag	**5.56**	**6.42**
Cluastuiscint: Cruinneas Litrithe	An-mhaith	**13.43**	**27.98**
	Go maith	**43.06**	**38.07**
	Measartha	**33.80**	**24.31**
	Lag	**9.72**	**9.63**
Léamhthuiscint: Tuiscint ar Cheisteanna	An-mhaith	**75.93**	**85.78**
	Go maith	**18.52**	**10.55**
	Measartha	**4.63**	**3.67**
	Lag	**0.93**	**0.00**

Léamhthuiscint: **Freagra ina bhFocail Féin**	An-mhaith	**28.11**	**28.44**
	Go maith	**35.48**	**40.83**
	Measartha	**29.49**	**23.39**
	Lag	**6.91**	**7.34**
Léamhthuiscint: **Cáilíocht na Teanga**	An-mhaith	**9.26**	**15.14**
	Go maith	**42.59**	**43.12**
	Measartha	**35.19**	**27.98**
	Lag	**12.96**	**13.76**
Litríocht: Cáilíocht na Teanga	An-mhaith	**12.86**	**18.52**
	Go maith	**38.57**	**39.35**
	Measartha	**36.67**	**33.33**
	Lag	**11.90**	**8.80**

Feidhmíocht Scoláirí i Scoileanna ina ndéantar an Teagasc trí Mheán an Bhéarla

An raibh aon athrú ar fheidhmíocht scoláirí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla sa scrúdú scríofa idir 2011 agus 2015?

I dtaca le **cumas scoláirí topaicí na haiste a láimhseáil**, bhí laghdú beag sa chatagóir 'An-mhaith' ó 36.92% go 36.50%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 0.36% go 3.86%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear laghdú ó 81.80% go 75.37%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí méadú ó 17.21% go 24.63%.

Sa ghné a bhain le **húsáid briathra ag scoláirí**, bhí laghdú sa chatagóir 'An-mhaith' ó 18.89% in 2011 go 14.24% in 2015, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 10.14% go 24.04%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear laghdú ó 52.99% go 41.54%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí méadú ó 47.01% go 58.46%.

Ó thaobh **úsáid réamhfhocal** ag scoláirí, bhí méadú sa chatagóir 'An-mhaith' ó 5.02% go 8.33%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 8.96% go 20.83%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú ó 35.49% go 31.84%. Nuair a bhreathnaítear ar chatagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí méadú ó 64.52% go 68.15%.

Maidir le **ceartúsáid an tuisil ghinidigh ag** scoláirí, bhí méadú sa chatagóir 'An-mhaith' ó 4.30% go 11.16%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 10.75% go 11.63%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear méadú ó 32.26% go 45.11%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 67.74% go 54.89%.

Ó thaobh **litriú** na scoláirí, bhí méadú sa chatagóir 'An-mhaith' ó 3.58% go 4.45%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 11.47% go 19.29%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léirítear laghdú ó 39.42% go 36.20%. Má chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí méadú ó 60.57% go 63.80%.

Maidir le **ceartúsáid comhréire**, bhí méadú sa chatagóir 'An-mhaith' ó 6.09% go 9.82%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 18.64% go 32.74%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú ó 43.01% go 34.82%. Nuair a bhreathnaítear ar na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí méadú ó 56.99% go 65.18%.

I dtéarmaí an **scrúdaithe cluastuisceana agus tuiscint scoláirí ar na ceisteanna**, bhí laghdú sa chatagóir 'An-mhaith' ó 31.29% go 29.97%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 6.47% go 21.96%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear laghdú ó 64.74% go 56.08%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí méadú ó 35.25% go 43.92%.

Maidir le **cáilíocht na teanga a d'úsáid scoláirí**, bhí méadú sa chatagóir 'An-mhaith' ó 6.83% go 8.90%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 16.19% go 35.61%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear laghdú ó 36.33% go 27.89%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí méadú ó 63.67% go 72.11%.

Maidir le **litriú** scoláirí, bhí titim bheag sa chatagóir 'An-mhaith' ó 2.88% go 2.08%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 28.78% go 39.32%. Nuair a chuirtear catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí laghdú ó 24.46% go 22.32%. Nuair a bhreathnaítear ar chatagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí méadú ó 75.54% go 77.78%.

I ndáil leis an **léamhthuiscint agus tuiscint na scoláirí ar na ceisteanna**, bhí méadú mór sa chatagóir 'An-mhaith' ó 42.29% go 83.98%, agus bhí laghdú beag sa chatagóir 'Lag' ó 2.15% go 1.19%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear méadú ó 78.49% go 96.15%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú mór ó 21.50% go 3.86%.

I dtéarmaí **chumas na scoláirí freagraí a thabhairt ina bhfocail féin**, bhí méadú sa chatagóir 'An-mhaith' ó 9.32% go 13.35%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 12.54% go 21.66%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear méadú beag ó 44.09% go 45.10%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 55.91% go 54.91%.

Maidir le **cáilíocht na teanga a d'úsáid scoláirí chun freagraí a thabhairt ina bhfocail féin**, bhí méadú beag sa chatagóir 'An-mhaith' ó 2.87% go 2.97%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 18.28% go 27.30%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, léiríonn na sonraí méadú ó 28.68% go 37.98%. Nuair a dhéantar anailís ar na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí laghdú ó 71.33% go 62.02%.

I ndáil le **comhpháirt na litríochta agus cáilíocht na teanga a d'úsáid scoláirí**, bhí méadú beag sa chatagóir 'An-mhaith' ó 5.82% go 6.38%, agus bhí méadú sa chatagóir 'Lag' ó 19.64% go 29.79%. Má chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile, feictear laghdú ó 32.73% go 30.70%. Nuair a chuirtear na catagóirí 'Measartha' agus 'Lag' le chéile, bhí méadú ó 67.28% go 69.30%.

TÁBLA 14: COMPARÁID IDIR FEIDHMÍOCHT SCOLÁIRÍ I SCOILEANNA INA NDÉANTAR AN TEAGASC TRÍ MHEÁN AN BHÉARLA IN 2011 AGUS 2015 (SCRÚDÚ SCRÍOFA)

Comhpháirt an Scrúdaithe Scríofa	Catagóir	Scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla 2011	Scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla 2015
Aiste: Láimhseáil na Topaice	An-mhaith	**36.92**	**36.50**
	Go maith	**45.88**	**38.87**
	Measartha	**16.85**	**20.77**
	Lag	**.36**	**3.86**
Aiste: Cruinneas Briathra	An-mhaith	**18.89**	**14.24**
	Go maith	**34.10**	**27.30**
	Measartha	**36.87**	**34.42**
	Lag	**10.14**	**24.04**
Aiste: Ceartúsáid Réamhfhocal	An-mhaith	**5.02**	**8.33**
	Go maith	**30.47**	**23.51**

	Measartha	**55.56**	**47.32**
	Lag	**8.96**	**20.83**
Aiste: Ceartúsáid an Tuisil Ghinidigh	An-mhaith	**4.30**	**11.16**
	Go maith	**27.96**	**33.95**
	Measartha	**56.99**	**43.26**
	Lag	**10.75**	**11.63**
Aiste: Cruinneas Litrithe	An-mhaith	**3.58**	**4.45**
	Go maith	**35.84**	**31.75**
	Measartha	**49.10**	**44.51**
	Lag	**11.47**	**19.29**
Aiste: Comhréir	An-mhaith	**6.09**	**9.82**
	Go maith	**36.92**	**25.00**
	Measartha	**38.35**	**32.44**
	Lag	**18.64**	**32.74**
Cluastuiscint: Tuiscint ar Cheisteanna	An-mhaith	**31.29**	**29.97**
	Go maith	**33.45**	**26.11**
	Measartha	**28.78**	**21.96**
	Lag	**6.47**	**21.96**
Cluastuiscint: Cáilíocht na Teanga	An-mhaith	**6.83**	**8.90**
	Go maith	**29.50**	**18.99**
	Measartha	**47.48**	**36.50**
	Lag	**16.19**	**35.61**
Cluastuiscint: Cruinneas Litrithe	An-mhaith	**2.88**	**2.08**
	Go maith	**21.58**	**20.24**
	Measartha	**46.76**	**38.39**

	Lag	**28.78**	**39.29**
Léamhthuiscint: Tuiscint ar Cheisteanna	An-mhaith	**42.29**	**83.98**
	Go maith	**36.20**	**12.17**
	Measartha	**19.35**	**2.67**
	Lag	**2.15**	**1.19**
Léamhthuiscint: **Freagra ina bhFocail Féin**	An-mhaith	**9.32**	**13.35**
	Go maith	**34.77**	**31.75**
	Measartha	**43.37**	**33.25**
	Lag	**12.54**	**21.66**
Léamhthuiscint: **Cáilíocht na Teanga**	An-mhaith	**2.87**	**2.97**
	Go maith	**25.81**	**35.01**
	Measartha	**53.05**	**34.72**
	Lag	**18.28**	**27.30**
Litríocht: Cáilíocht na Teanga	An-mhaith	**5.82**	**6.38**
	Go maith	**26.91**	**24.32**
	Measartha	**47.64**	**39.51**
	Lag	**19.64**	**29.79**

Focal Scoir

An Bhéaltriail

- Tugann torthaí na hanailíse le fios gur tháinig feabhas foriomlán ar **inniúlacht léitheoireachta** scoláirí idir 2011 agus 2015 (féach Fíor 3 agus Fíor 4). Nuair a dhéantar cohórt na scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge a scaradh ó chohórt na scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla, is léir gur mó atá an feabhas seo le feiceáil sa dara cohórt. Ba cheart roinnt tosca a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar an toradh sin a chur san áireamh, áfach. Ar an gcéad dul síos, bhí céatadán ard (82.69%) scoláirí ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge sa chatagóir 'An-mhaith' cheana féin, agus bhí céatadán na scoláirí ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla (54.97%) a bhí sa chatagóir 'An-mhaith' níos ísle. Dá bhrí sin, ba mhó go mór an deis chun feabhais a bhí sa chohórt ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla. Ar an dara dul síos, bhí difríocht idir na riachtanais léitheoireachta i scrúduithe 2011 agus 2015.

- Bhí **tuiscint scoláirí ar cheisteanna** (ar an ngarthimpeallacht agus ar an timpeallacht sheachtrach) mórán mar an gcéanna in 2011 agus 2015 (féach Fíor 5 & Fíor 6).

- Tugann na torthaí le fios gur tháinig méadú foriomlán ar an **raon foclóra** a d'úsáid scoláirí idir 2011 agus 2015. Bhí méadú níos mó sa chatagóir 'An-mhaith' sa chohórt a tháinig ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge (63.46% v 73.22%) (féach Tábla 11) i gcomparáid le scoláirí a tháinig ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla (21.64% v 26.79%) (féach Tábla 12). Mar sin féin, nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile do na scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge ní raibh ach ardú an-bheag (0.23%) i gceist. Ní mór a thabhairt faoi deara, áfach, go raibh an céatadán sna catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile i gcás na scoileanna sin an-ard ar aon nós in 2011 (97.69%). Tá an t-ardú 8.80% a tháinig ar na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile níos suntasaí sna scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla. Ba chóir a mheabhrú mar sin féin go raibh an céatadán sna catagóirí 'Maith' agus 'An-Mhaith' le chéile i bhfad níos ísle (53.40%) sna scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla. Bhain na taighdeoirí de thátal as go bhfuil baint ag an mbéaltriail a bheith ina scrúdú comónta do scoláirí Ardleibhéil agus Gnáthleibhéil leis na torthaí sin.

- Léiríonn na torthaí go raibh leibhéal íseal inniúlachta maidir le **húsáid frásaí/nathanna cainte** thar an dá bhliain agus i ngach cineál scoile (féach Fíor 8). Tháinig laghdú suntasach ar fheidhmíocht scoláirí ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge sa ghné seo. Taispeánann na torthaí gur thit an céatadán sna catagóirí 'An-mhaith', 'Maith', agus 'Measartha' agus gur tháinig ardú suntasach (30.84%) ar líon na scoláirí sa chatagóir 'Lag' in 2015.

  Sna scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla tháinig feabhas ar fheidhmíocht na scoláirí i ngach catagóir i dtaca le húsáid frásaí/nathanna cainte (féach Tábla 12). Bhí feabhas 6.83% sa chatagóir 'An-mhaith', feabhas 4.15% sa chatagóir 'Maith', feabhas 2.76% sa chatagóir 'Measartha' agus laghdú 9.13% sa chatagóir 'Lag'. Mar sin féin, ní mór a mheabhrú go bhfuil feidhmíocht scoláirí i gcoitinne an-lag fós, ainneoin an fheabhais. Is féidir a bhaint de thátal as na torthaí sin nach bhfuil scoláirí ag díriú ar an ngné seo de shealbhú teanga agus iad ag ullmhú don bhéaltriail.

- Bhí feabhas beag san fheidhmíocht foriomlán i ndáil le **húsáid briathra sa Mhodh Táscach** idir 2011 agus 2015 i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge chomh maith leo siúd ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla. Thabharfadh sé seo le fios gur caitheadh níos mó ama ag réiteach topaicí don Scrúdú Béil in 2015. Ach, ba cheart a thabhairt faoi deara go bhfuil an feabhas níos suntasaí sa chohórt ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge sa chatagóir 'An-mhaith' (74.63% v 81.17%) i gcomparáid le 32.11% v 36.04% sa chatagóir 'An-mhaith' sa chohórt ó scoileanna ina ndéantar

an teagasc trí mheán an Bhéarla (féach Tábla 11 agus Tábla 12). Ardaíonn sé seo ceist thábhachtach maidir leis an mbéaltriail a bheith ina scrúdú comónta do scoláirí Ardleibhéil agus Gnáthleibhéil. Ba chóir tuilleadh iniúchta a dhéanamh air seo.

- Taispeánann na torthaí gur tháinig laghdú, idir 2011 agus 2015, ar an úsáid a bhain scoláirí **as an Modh Coinníollach** i ngach cohórt. Bhí an laghdú seo níos suntasaí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge sa chatagóir 'Lag', áit ar mhéadaigh an céatadán sa chatagóir sin ó 50.38% go 75.31% (féach Tábla 11 agus Tábla 12). Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara, áfach, gur thug na taighdeoirí faoi deara nár bhraith scrúdaitheoirí in 2015 an oiread ar na ceisteanna caighdeánacha a cuireadh go minic in 2011 cosúil le 'Céard a dhéanfá dá mbeifeá i do Phríomhoide, i do Thaoiseach?' Thug ceisteanna den chineál sin níos mó deiseanna do scoláirí in 2011 a n-inniúlacht a léiriú sa réimse seo trí fhreagraí a raibh cleachtadh déanta acu orthu a úsáid ar cheisteanna intuartha. Bhí an claonadh ag scrúdaitheoirí in 2015 an modh coinníollach a fhí isteach sa chomhrá ar bhealach níos nádúrtha. Bhain na taighdeoirí de thátal as na torthaí go bhféadfadh sé go léiríonn feidhmíocht scoláirí in 2015 fíorinniúlacht i dtaca le húsáid an mhodha choinníollaigh.

- Tugann na torthaí le fios go raibh **úsáid na claoninsinte** níos laige in 2015 i gcomparáid le 2011 (féach Fíor 11). Bhí an laige sin níos suntasaí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge (féach Tábla 11 agus Tábla 12). Tháinig méadú 27.59% ar líon na scoláirí ó na scoileanna sin a bhí sa chatagóir 'Lag' idir 2011 agus 2015 (23.46% v 51.05%). Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara, áfach, go raibh an céatadán scoláirí ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla in 2011 a thit isteach sa chatagóir 'Lag' an-ard ag 80.63% i gcomparáid le 23.46% i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge.

- Bhí feabhas suntasach sa Chruinneas Gramadaí i dtaca le h-ainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha, aidiachtaí etc sa dá chohórt. Bhí an feabhas sin níos airde sa chohórt ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge, áfach, (féach Tábla 11 agus Tábla 12). D'fhéadfaí a bhaint de thátal as an toradh sin go bhfuil níos mó ama á chaitheamh ar na gnéithe sin den d'fhoghlaim na teanga.

- Níor tugadh aon athrú suntasach faoi deara i leibhéal na **spontáineachta sa chomhrá ginearálta** idir 2011 agus 2015 (féach Fíor 2 agus Aguisín 6). Léirigh scoláirí sna catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' leibhéal ard spontáineachta sna freagraí cuí a thug siad láithreach ar raon leathan ceisteanna ar ábhair iomadúla le linn an chomhrá. Léirigh scoláirí sa chatagóir 'Measartha' spontáineacht go minic sna freagraí cuí a thug siad láithreach ar cheisteanna. Ba mhinic, áfach, a bhí na freagraí a thug scoláirí sa chatagóir 'Lag' stadach, ciotach agus gan aon spontáineacht ag baint leo.

- Léirítear san anailís ar **inscne** gur scóráil scoláirí baineanna níos airde ná scoláirí fireanna, agus go raibh an ráta athraithe idir 2011 agus 2015 mórán mar an gcéanna thar an dá inscne (féach Tábla 10).

- Rinneadh anailís ar chomhpháirt na sraitheanna pictiúr in 2015 agus thug na taighdeoirí roinnt nithe faoi deara. Tugadh faoi deara go raibh difríochtaí idir an leibhéal castachta agus dúshláin a bhain leis na sraitheanna pictiúr éagsúla. Bhí difríochtaí suntasacha idir líon na mbolgán cainte ó shraith go sraith. Cruthaíonn an chaint sna bolgáin deacrachtaí d'fhormhór na scoláirí ach go háirithe do scoláirí atá Lag nó Measartha. Thug na taighdeoirí faoi deara an chaoi a gcuireann an chomhpháirt nua seo den bhéaltriail isteach ar an méid ama atá ar fáil don chomhrá ginearálta. Bhí na taighdeoirí den tuairim go n-ardaíonn an modh measúnaithe don tsraith pictiúr ceisteanna tábhachtacha maidir le hoiriúnacht an mhodha sin chun na haidhmeanna a bhain leis an tsraith pictiúr a thabhairt isteach i dtús báire a bhaint amach. Is ceisteanna tábhachtacha iad sin agus b'fhiú tuilleadh iniúchta a dhéanamh orthu.

- Rinneadh anailís chodarsnach idir feidhmíocht scoláirí i ngnéithe den tsraith pictiúr agus feidhmíocht scoláirí sna gnéithe céanna den chomhrá ginearálta in 2015 (féach Aguisín 10).

- Thug na taighdeoirí faoi deara gur cuireadh dhá chomhpháirt bhreise, an Fáiltiú agus an tSraith Pictiúr, leis an léitheoireacht agus leis an gcomhrá ginearálta agus go raibh siad mar chuid shuntasach den bhéaltriail in 2015 ach nár cuireadh aon am breise ar fáil don bhéaltriail ina hiomláine. Is ceist thábhachtach í seo ar chóir iniúchadh a dhéanamh uirthi má tá na haidhmeanna a bhí leis na hathruithe a thabhairt isteach agus a léiríodh i gcuid a haon den tuarascáil seo – '**go gcuirfí béim níos mó ar labhairt na Gaeilge agus ar an teanga a úsáid mar áis chumarsáide'** – le baint amach.

An Scrúdú Scríofa

- Léirítear sna torthaí gur fearr a bhí scoláirí i gcoitinne in ann **topaicí na haiste** a láimhseáil in 2015 i gcomparáid le 2011. Ba chóir a thabhairt faoi deara, áfach, go raibh raon topaicí níos leithne agus níos intuartha ar fáil do scoláirí 2015. Bhí an feabhas is suntasaí le feiceáil sa chatagóir 'An-mhaith' agus bhí sé níos infheicthe i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge ná i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla.

- Tugann na torthaí le fios go raibh méadú sa chéatadán scoláirí sna catagóirí 'Lag' agus 'An-mhaith' sna gnéithe éagsúla de **cháilíocht na teanga** a ndearnadh measúnú orthu sa cheapadóireacht. Bhí an méadú níos infheicthe, áfach, sa chatagóir 'Lag' i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla. Ba léir do na taighdeoirí go bhfuil eolas scoláirí ar an ngramadach lag i gcoitinne i ngach cineál scoile, agus go háirithe i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla, agus nár athraigh an siollabas athbhreithnithe an treocht sin, go háirithe i measc na scoláirí is laige. Go deimhin, ba léir do na taighdeoirí nach ndearna mórán scoláirí in 2015 iarracht ar bith na ceisteanna gramadaí sa chomhpháirt léamhthuisceana a fhreagairt agus, nuair a rinne siad iarracht, tugadh freagraí míchearta go minic. Ba léir do na taighdeoirí chomh maith gur tháinig tuilleadh feabhais ar scoláirí a raibh tuiscint réasúnta maith acu ar rialacha gramadaí cheana féin, i bhfianaise líon na scoláirí a bhog ón gcatagóir 'Maith' go 'An-mhaith'.

- Léiríonn na torthaí i ndáil le **comhpháirt na litríochta** patrún atá ar aon dul leis an gceann a léiríodh i gcomhpháirt na ceapadóireachta thuas, is é sin méadú sa chéatadán scoláirí sna catagóirí 'Lag' agus 'An-mhaith' araon. Thug na taighdeoirí faoi deara gur léir gur chum mórán scoláirí sna catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith', aistí a raibh ullmhúchán maith déanta acu dóibh agus gur úsáideadh teanga d'ardchaighdeán. Bhí an t-ardchaighdeán teanga soiléir ina bhfreagraí ar na ceisteanna litríochta chomh maith, áit nach mbeadh na ceisteanna chomh hintuartha céanna agus áit a mbeadh sé níos deacra ag scoláirí a n-easpa cruinnis maidir leis an ngramadach a cheilt.

- I **gcomhpháirt na cluastuisceana**, is cosúil gur tháinig lagú ar chumas scoláirí freagraí cearta a thabhairt in 2015, mar aon le cáilíocht na teanga a úsáideadh. Tá an meathlú seo i bhfad níos suntasaí i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla, áfach. Lean sé seo an treocht a bhí soiléir i gcáilíocht na teanga a léiríodh i roinn na Ceapadóireachta i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla. Ba chóir a thabhairt faoi deara, áfach, gur laghdaíodh an líon marcanna a leithdháileadh don roinn cluastuisceana ó 100 go 60. D'fhéadfadh sé nár caitheadh an oiread céanna ama sa rang ag plé le gné na cluastuisceana den churaclam agus a chaití roimhe seo, mar gheall ar an laghdú sna marcanna.

- Léiríonn na torthaí gur tháinig feabhas ar chumas scoláirí ceisteanna a fhreagairt i gceart i **gcomhpháirt na léamhthuisceana**. Níor ghá do scoláirí freagraí a thabhairt ina bhfocail féin in 2015 agus d'fhéadfadh sé seo bheith mar chúis leis an bhfeabhas. Mhéadaigh an líon marcanna a

leithdháileadh don roinn seo ó 75 go 100, agus d'fhéadfadh sé freisin gur caitheadh níos mó ama sa rang ar an roinn seo den scrúdú.

- Ní fhéadfaí aon chomparáid bhríoch a dhéanamh idir feidhmíocht scoláirí i ngnéithe labhartha agus scríofa an scrúdaithe mar nár bhain an t-ábhar scríofa a bhí ar fáil do na taighdeoirí ach leis an Ardleibhéal amháin. Bhain an t-ábhar a bhí ar fáil do chomhpháirt na Béaltrialach leis an Ardleibhéal agus leis an nGnáthleibhéal araon. De bhrí gur scrúdú comónta atá sa Bhéaltriail, ní fhéadfadh na taighdeoirí idirdhealú a dhéanamh idir scoláirí Ardleibhéil agus Gnáthleibhéil i gcomhpháirt na béaltrialach.

Na Teorainneacha atá leis An Staidéar Taighde Seo

- Déantar comparáid sa staidéar seo idir feidhmíocht scoláirí in 2011 (roimh an athrú ar an siollabas) agus feidhmíocht scoláirí i mbliain amháin eile tar éis don athrú ar an siollabas a bheith curtha i bhfeidhm (2015). Cuireann sé sin srian le bailíocht staitistiúil na dtorthaí maidir le treocht a shainaithint, mar go bhféadfadh tosca eile seachas an t-athrú ar an siollabas tionchar a bheith acu ar fheidhmíocht scoláirí in aon scoil faoi leith i mbliain ar bith.

- Tá méid an tsampla (1000 scoláire do gach bliain) réasúnta beag i gcomparáid le cohórt iomlán na scoláirí (breis agus 40,000) a dhéanann Scrúdú Gaeilge na hArteistiméireachta ag an Ardleibhéal agus ag an nGnáthleibhéal gach bliain.

- Mar gheall ar dheacrachtaí a bhain le sonraí a bheith ar fáil ní rabhthas in ann staidéar sonrach a dhéanamh ar riachtanais an chainteora dúchais.

Réimsí i gcomhair Tuilleadh Imscrúdaithe agus Taighde

- Ní léir go bhfreastalaíonn an bhéaltriail chomónta ar riachtanais na scoláirí ar fad a dhéanann Scrúdú Gaeilge na hArdteistiméireachta ag an nGnáthleibhéal agus ag an Arleibhéal. Taispeánann roinnt mhaith scoláirí leibhéal inniúlachta atá ard go maith maidir lena gcumas i labhairt na Gaeilge faoi mar a léirítear sa bhéaltriail é. Tá sé de chumas ag cuid mhaith de na scoláirí sin, go háirithe cainteoirí dúchais, scoláirí ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán na Gaeilge agus na scoláirí is inniúla sa Ghaeilge ó scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla, tuilleadh forbartha a dhéanamh ar a gcumas maidir leis an nGaeilge labhartha agus ní léir gur aon dúshlán dóibh an bhéaltriail chomónta faoi mar atá sí faoi láthair. Ar an láimh eile, tá cohórt scoláirí ann nach bhfeidhmíonn go maith sa bhéaltriail chomónta ar chúiseanna éagsúla. D'fhéadfadh tionchar diúltach amach is amach a bheith ag an mbéaltriail Ghaeilge ar scoláirí den sórt sin. Tá na taighdeoirí den tuairim gur chóir tuilleadh iniúchta agus taighde a dhéanamh ar an gceist sin.

- Is gá tuilleadh iniúchta a dhéanamh ar úsáid na sraitheanna pictiúr mar uirlis chun idirghníomhaíocht i dtaca leis an teanga labhartha a scrúdú. Tá deacrachtaí ag mórán de na scoláirí is laige leis an ngné sin den bhéaltriail, go háirithe na bolgáin chainte. Ba chóir go ndéanfaí athbhreithniú ar an bpróiseas trína roghnaítear na sraitheanna pictiúr chun go mbeadh comhsheasmhacht níos fearr idir na leibhéil dúshláin agus chastachta a bhaineann leis na sraitheanna pictiúr éagsúla. Léiríonn an fhianaise nach bhfuil an modh measúnaithe atá i bhfeidhm faoi láthair maidir leis an tsraith pictiúr ag cur feabhas suntasach ar scileanna cumarsáide ná ar líofacht na scoláirí. Ba chóir tuilleadh iniúchta a dhéanamh ar úsáid na sraitheanna pictiúr mar uirlisí oideolaíocha mar nach léir go bhfuil aon aistriú idir sealbhú teanga sna sraitheanna pictiúr agus chomhpháirt an chomhrá ghinearálta den bhéaltriail. Moltar sa tuarascáil seo tuilleadh iniúchta a dhéanamh ar mhodh measúnaithe difriúil, ina mbeadh níos mó

idirghníomhaíochta idir an scoláire agus an scrúdaitheoir. Bheadh impleachtaí i gceist ansin do na modhanna múinte agus ullmhúcháin a bheadh oiriúnach d'aon mhodh measúnaithe nua.

- Ba chóir an méid ama (15 nóiméad) a cheadaítear don bhéaltriail faoi láthair a bhreithniú chun an dá chomhpháirt bhreise, an Fáiltiú agus go háirithe an tSraith Pictiúr, a chur san áireamh. Léiríonn an fhianaise go bhfuil an claonadh ann go gcuireann an t-am a chaitear ar an tsraith pictiúr isteach ar an am a bhíonn ar fáil don chomhrá ginearálta agus mar thoradh air sin go dtagann laghdú ar raon na dtopaicí a ndéantar plé orthu chomh maith le laghdú ar an méid ama a chaitear ar gach topaic. Ag an am céanna, is eol do na taighdeoirí go bhféadfadh impleachtaí lóistíochtúla agus eile a bheith i gceist ó thaobh reáchtáil na Scrúduithe Stáit de, dá gcuirfí síneadh leis an am atá ar fáil don bhéaltriail Ghaeilge.

- Léiríonn na torthaí go bhfuil laghdú tagtha ar cháilíocht teanga scríofa (cruinneas gramadaí) scoláirí, i scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla agus níos mó de na scoláirí sin ag titim isteach sa chatagóir 'lag' in 2015. Tharla sé sin ainneoin go bhfuil comhpháirt ghramadaí níos foirmiúla san áireamh sa churaclam leasaithe i roinn na léamhthuisceana ar an bPáipéar Ardleibhéil. Bíonn ar scoláirí Ardleibhéil ceisteanna foirmiúla a fhreagairt anois ar an bpáipéar scríofa. Mar sin féin, is léir nach raibh aon tionchar dearfach ag an riachtanas seo i dtaca le cumas scoláirí ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla bunrialacha Ghramadach na Gaeilge a fheidhmiú. Ba chóir tuilleadh iniúchta a dhéanamh ar na cúiseanna a d'fhéadfadh a bheith leis an titim sin agus gníomhaíocht feabhais chuí a shainaithint.

Aguisíní

Baineann na haguisíní seo a leanas leis an taighde a rinneadh.

Aguisín 1: Teimpléad Scórála don Bhéaltriail 2011

Uimhir na Scoile	**Uimhir Aitheantais an Scoláire**		**Fireann/Baineann**	
Cineál Scoile	Scoileanna ina ndéantar an Teagasc Trí Mheán na Gaeilge/ Scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla/ DEIS / Scoileanna in n-íoctar táillí/ Meánscoil /Pobalscoil/Gairmscoil/Scoil Chuimsitheach			
Suíomh na Scoile	Cúige Uladh/Cúige Chonnacht/Cúige Mumhan/Cúige Laighean (lasmuigh de Bhaile Átha Cliath)/ Baile Átha Cliath			
Léamh an Phróis/ Leibhéal	Lag 1	Measartha 2	Maith 3	An-Mhaith 4
Bhí foghraíocht agus rithim léamh próis an iarrthóra.....				
Comhrá Ginearálta/ Leibhéal	Lag 1	Measartha 2	Maith 3	An-Mhaith 4
Tuiscint: Bhí tuiscint an iarrthóra ar thopaicí na garthimpeallachta ……				
Tuiscint: Bhí tuiscint an scoláire ar thopaicí an tsiollabais lasmuigh den gharthimpeallacht				
Saibhreas Foclóra: Bhí saibhreas an fhoclóra a d'úsáid an t-iarrthóir le linn an chomhrá…..				
Saibhreas Foclóra: Bhí an raon frásaí/nathanna cainte a d'úsáid an t-iarrthóir le linn an chomhrá.....				
Cruinneas Gramadaí/ Leibhéal	Lag 1	Measartha 2	Maith 3	An-Mhaith 4
Bhí cruinneas na mbriathra sna bunaimsirí....				

Bhí an úsáid a bhain an scoláire as an Modh Coinníollach nuair ba chuí sin.....				
Bhí máistreacht an scoláire ar na príomhghnéithe eile de Ghramadach na Gaeilge faoi mar a léiríodh sa chomhrá í.....				
Gnéithe suntasacha eile de chumas an iarrthóra sa chomhrá	BHÍ		NÍ RAIBH	
Bhí raon leathan topaicí á gclúdach sa chomhrá ginearálta				
Bhí spontáineacht ag baint le comhrá an scoláire				

Aguisín 2: Teimpléad Scórála don Bhéaltriail 2015

Uimhir na Scoile	Uimhir Aitheantais an Scoláire		Fireann/Baineann	
Cineál Scoile	Scoileanna ina ndéantar an Teagasc Trí Mheán na Gaeilge/ Scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla/ DEIS / Scoileanna in n-íoctar táillí/ Meánscoil /Pobalscoil/Gairmscoil/Scoil Chuimsitheach			
Suíomh na Scoile	Cúige Uladh/Cúige Chonnacht/Cúige Mumhan/Cúige Laighean (lasmuigh de Bhaile Átha Cliath)/ Baile Átha Cliath			
Léamh Filíochta/ Leibhéal	**Lag 1**	**Measartha 2**	**Maith 3**	**An-Mhaith 4**
Bhí foghraíocht agus rithim léamh filíochta an scoláire.....				
Sraith Pictiúr/ Leibhéal	**Lag 1**	**Measartha 2**	**Maith 3**	**An-Mhaith 4**
Tuiscint: Bhí tuiscint an scoláire ar a raibh sna pictiúir.....				
Tuiscint: Bhí tuiscint an scoláire ar na leidí éagsúla sna bolgóidí cainte.....				
Cur síos ar na pictiúir: Bhí cumas an scoláire cur síos a dhéanamh ar a raibh sna pictiúir....				
Saibhreas Foclóra: Bhí fairsinge fhoclóir an scoláire ag cur síos ar na himeachtaí sna pictiúir..				
Saibhreas Foclóra: Bhí an úsáid a bhain an scoláire as frásaí/nathanna cainte a bhí oiriúnach don scéal.....				
Cruinneas Gramadaí/ Leibhéal	**Lag 1**	**Measartha 2**	**Maith 3**	**An-Mhaith 4**
Bhí an úsáid a bhain an scoláire as na bunaimsirí.....				
Bhí an úsáid a bhain an scoláire as an modh coinníollach.....				
Bhí an úsáid a bhain an scoláire as an gcaint indíreach.....				

Bhí cumas an scoláire ceisteanna a chur bunaithe ar na himeachtaí sna pictiúir.....				
Bhí cumas an scoláire ceisteanna a fhreagairt bunaithe ar na himeachtaí sna pictiúir.....				

Gnéithe suntasacha eile d'fheidhmíocht an scoláire sa chuid den scrúdú a bhain leis an tsraith pictiúr (cuir tic sa bhosca cuí)	BHÍ	NÍ RAIBH
Bhí an scoláire ag brath ar cheisteanna simplí a chur		
Bhí an scoláire ábalta ceisteanna dúshlánacha a chur go cruinn		
Bhí an scoláire ábalta na bolgóidí cainte a aistriú go caint indíreach		
An aimsir chaite den chuid ba mhó a d'úsáid an t-iarrthóir don chur síos ar na pictiúir		

Comhrá Ginearálta/ Leibhéal	Lag 1	Measartha 2	Maith 3	An-Mhaith 4
Tuiscint: Bhí tuiscint an scoláire thopaicí na garthimpeallachta ……				
Tuiscint: Bhí tuiscint an scoláire ar thopaicí an tsiollabais lasmuigh den gharthimpeallacht ……..				
Saibhreas Foclóra: Bhí saibhreas an fhoclóra a d'úsáid an scoláire le linn an chomhrá... …				
Saibhreas Foclóra: Bhí an raon frásaí/nathanna cainte a d'úsáid an t-iarrthóir le linn an chomhrá.....				
Cruinneas Gramadaí/ Leibhéal	Lag 1	Measartha 2	Maith 3	An-Mhaith 4
Bhí cruinneas na mbriathra sna bunaimsirí.....				
Bhí an úsáid a bhain an scoláire as an Modh Coinníollach nuair ba chuí sin.....				

Bhí máistreacht an scoláire ar na príomhghnéithe eile de Ghramadach na Gaeilge faoi mar a léiríodh sa chomhrá í.....				
Bhí an úsáid a bhain an t-iarrthóir as an gcaint indíreach.....				
Gnéithe suntasacha eile a thug tú faoi deara le linn an chomhrá ghinearálta. Cuir tic le bhí nó ní raibh.			BHÍ	NÍ RAIBH
• Bhí raon leathan topaicí á gclúdach sa chomhrá ginearálta.				
• Bhí spontáineacht ag baint le comhrá an iarrthóra.				

Aguisín 3: Tuairiscíní do Theimpléid Scórála na Béaltrialach

Catagóir Lag: 0% - 39% Nuair is léir ó iarracht an scoláire go bhfuil sé/sí teoranta ó thaobh foclóra de agus nach bhfuil tuiscint aige/aici ach ar cheisteanna simplí bunúsacha, gur gá don scrúdaitheoir an cheist a chur cúpla uair nó an cheist a chur ar bhealach difriúil / gur gá eochairfhocail nó leide/spreagadh a thabhairt an-mhinic chun freagra a mhealladh, go bhfuil an chaint stadach briste gan aon leanúnachas, go bhfuil an ghramadach míchruinn formhór an ama, go bhfuil an comhrá teoranta agus bunaithe ar chúpla topaic a bhaineann le garthimpeallacht an scoláire.
Catagóir Measartha: 40% - 59% Nuair is léir ó iarracht an scoláire go bhfuil foclóir réasúnta fairsing agus oiriúnach aige /aici a chuireann ar a c(h)umas a c(h)uid tuairimí a chuir in iúl réasúnta maith, go bhfuil an scoláire ábalta freagraí oiriúnacha a thabhairt réasúnta minic ar cheisteanna agus ar ionchur an scrúdaitheora, go bhfuil sé/sí ábalta comhrá réasúnta a choinneáil ag imeacht bunaithe go príomha ar thopaicí a g(h)arthimpeallachta, go bhfuil an chaint réasúnta saoráideach gan a bheith róstadach ná róbhriste, go bhfuil máistreacht réasúnta ar cheartúsáid na mbriathra sna bunaimsirí, go bhfuil máistreacht réasúnta léirithe ar phríomhghnéithe na gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha agus aidiachtaí mórán den am.
Catagóir Maith: 60% - 79% Nuair is léir ó iarracht an scoláire go bhfuil foclóir fairsing saibhir cruinn aige/aici a chuireann ar a c(h)umas raon leathan ceisteanna a thuiscint bunaithe ar raon leathan topaicí, go bhfuil ar chumas an scoláire ceisteanna agus ionchur an scrúdaitheora a fhreagairt go cruinn gan aon stró formhór an ama, go bhfuil an scoláire ábalta é/í féin a chuir in iúl go saoráideach nádúrtha den chuid is mó, ábalta a c(h) tuairimí faoi raon leathan topaicí a nochtadh agus a chur in iúl an chuid is mó den am. Nuair a léiríonn an dalta go bhfuil máistreacht mhaith aige/aici ar cheartúsáid na mbriathra sna bunaimsirí an chuid is mó den am agus go léiríonn an dalta cruinnúsáid phríomhghnéithe na teanga formhór an ama.
Catagóir An-Mhaith : 80% - 100% Nuair is léir ó iarracht an scoláire go bhfuil foclóir an-fhairsing an-saibhir aige/aici, go bhfuil freagraí an scoláire an-oiriúnach i gcónaí do na topaicí a bhíonn faoi chaibidil, go bhfuil freagraí an scoláire saoráideach agus nádúrtha beagnach i gcónaí, go bhfuil an scoláire ábalta tuairimí a nochtadh agus a chur in iúl go nádúrtha gan aon stró bunaithe ar thopaicí óna g(h)arthimpeallacht agus óna c(h)iantimpeallacht an t-am go léir beagnach. Nuair a léiríonn an scoláire go bhfuil máistreacht an-mhaith aige/aici ar chruinnúsáid na mbriathra sna haimsirí éagsúla i rith an chomhrá an t-am go léir beagnach, go léiríonn an scoláire go bhfuil úsáid phríomhghnéithe ghramadach na Gaeilge an-chruinn aige/aici beagnach i gcónaí.

Aguisín 4: Na Béaltrialacha Gaeilge ó 2012 ar aghaidh (Tuairiscíní CSS)

1.4. Marcáil na Béaltrialach

(a) Fáiltiú: 5 mharc ar 5 phíosa eolais;

(b) Aithris na filíochta: 35 marc.

An Trian Uachtair: Iarracht an iarrthóra sa réimse **an-mhaith** go dtí **sármhaith** ó thaobh rithime agus foghraíochta agus sothuigtheachta de, marc cuí idir 24 agus 35.

An Trian Láir: Iarracht an iarrthóra sa réimse **measartha** go dtí maith ó thaobh rithime agus foghraíochta agus sothuigtheachta de, marc cuí idir 14 agus 23.

An Trian Íochtair: Iarracht an iarrthóra sa réimse **an-lag** go dtí **lag** ó thaobh rithime agus foghraíochta agus sothuigtheachta de, marc cuí idir 0 agus 13.

Tábla 2		
Grád	**Aicme**	**Marc**
A	Sármhaith	29-35
B	An-mhaith	24-28
C	Maith	19-23
D	Measartha	14-18
E	Lag	9-13
F	An-lag	0-8

(c) Cur síos ar shraith pictiúr: 80 marc.

An Trian Uachtair: Iarracht an iarrthóra sa réimse an-mhaith go dtí sármhaith maidir le cuntas a thabhairt ar an tsraith pictiúr agus máistreacht a léiriú ar cheisteanna a chur agus a fhreagairt agus tuairimí a chur in iúl – marc cuí idir 56 agus 80.

An Trian Láir: Iarracht an iarrthóra sa réimse measartha go dtí maith maidir le cuntas a thabhairt ar an tsraith pictiúr agus máistreacht a léiriú ar cheisteanna a chur agus a fhreagairt agus tuairimí a chur in iúl – marc cuí idir 32 agus 55.

An Trian Íochtair: Iarracht an iarrthóra sa réimse an-lag go dtí lag, agus an cuntas gairid, lag, gan a bheith forbartha, briseadh sa chumarsáid, cumas teoranta – marc cuí idir 0 agus 31.

Tábla 3		
Grád	**Aicme**	**Marc**
A	Sármhaith	68-80
B	An-mhaith	56-67
C	Maith	44-55
D	Measartha	32-43
E	Lag	20-31
F	An-lag	0-19

(d) Comhrá Ginearálta

75 marc ar Stór Gaeilge; 45 marc ar Chumas teanga. Marcáil mar atá faoi láthair: 6 aicme sa dá chatagóir: A – sármhaith; B – an-mhaith; C – maith; D – measartha; E – lag; F – an-lag.

Tábla 3			
Grád	**Aicme**	**Stór Gaeilge**	**Cumas**
A	Sármhaith	64-75	39-45
B	An-mhaith	53-63	32-38
C	Maith	42-52	25-31
D	Measartha	30-41	18-24
E	Lag	19-29	12-17
F	An-lag	0-18	0-11

Aguisín 5: Measúnú Teanga Labhartha: (MAITRÍS SOLOM)

Ainm an Scoláire:			Grád:	Dáta:
Scileanna teanga:		Riartha ag (síniú):		
	1	**2**	**3**	**4**	**5**
A. Tuiscint	Ní féidir a rá go dtuigtear comhrá simplí fiú.	Tá sé an-deacair aige/aici a bhfuil á rá a leanúint. Ní thuigeann sé/sí ach caint shóisialta a labhraítear go mall agus a ndéantar í a athrá go minic.	Tuigeann sé/sí formhór a bhfuil á rá nuair a deirtear é níos moille ná an gnáthluas nádúrtha cainte agus le roinnt athrá.	Tuigeann sé/sí beagnach gach rud ag an ngnáthluas nádúrtha cainte, cé go bhféadfadh beagán athrá a bheith riachtanach ó am go chéile.	Tuigeann sé/sí gnáthchomhrá laethúil agus gnáthphlé sa seomra ranga.
B. Líofacht	An chaint chomh stadach briste sin go bhfuil sé beagnach dodhéanta comhrá a dhéanamh.	Bíonn sé/sí stadach de ghnáth, tostach go minic mar gheall ar theorainneacha teanga.	An chaint do ghnáthchomhrá laethúil agus plé sa seomra ranga a bheith briste stadach go minic fad is a bhíonn an scoláire ag iarraidh an fhoclaíocht cheart a aimsiú chun é/í féin a chur in iúl.	An chaint líofa go ginearálta do ghnáthchomhrá laethúil agus plé sa seomra ranga ach bearnaí beaga anois is arís fad is a bhíonn an dalta ag iarraidh an fhoclaíocht cheart a aimsiú chun é/í féin a chur in iúl.	An chaint do ghnáthchomhrá laethúil agus do phlé sa seomra ranga a bheith líofa saoráideach ar aon dul le cainteoir dúchasach.
C. Foclóir	An foclóir chomh teoranta sin go bhfuil sé nach mór dodhéanta comhrá a dhéanamh.	Úsáid mhí-chruinn á baint as focail agus an foclóir féin an-teoranta. An-deacair tuiscint a bhaint as an gcaint.	Úsáideann an scoláire focail mhíchearta go minic; an comhrá teoranta go maith toisc an foclóir a bheith teoranta.	Úsáideann an scoláire téarmaí nach bhfuil in oiriúint don topaic anois is arís agus/nó bíonn air/uirthi bealaí eile a lorg chun smaointe a léiriú mar gheall ar fhoclóir easnamhach.	Saibhreas foclóra agus nathanna cainte ar aon dul le cainteoir dúchasach.
D. Foghraíocht	Deacrachtaí foghraíochta chomh holc sin go bhfuil an chaint dothuigthe ar fad beagnach.	An-deacair an scoláire a thuiscint mar gheall ar dheacrachtaí foghraíochta. Is gá don scoláire rudaí a athrá go minic chun go dtuigfí é/í.	Mar gheall ar dheacrachtaí foghraíochta, bíonn ar an éisteoir éisteacht go cúramach le caint an scoláire agus uaireanta tarlaíonn míthuiscint dá bharr sin.	I gcónaí sothuigthe cé go n-aithníonn an t-éisteoir canúint faoi leith agus anois is arís patrúin neamhoiriúnacha maidir le tuin agus rithim na cainte.	Foghraíocht agus rithim na cainte ar chomhchéim beagnach le cainteoir dúchasach.

E. Gramadach	An ghramadach agus ord na bhfocal chomh míchruinn sin go bhfuil an chaint dothuigthe ar fad beagnach.	Fágann míchruinneas sa ghramadach agus in ord na bhfocal go mbíonn sé deacair a bhfuil á rá a thuiscint. Bíonn ar an scoláire rudaí a athrá go minic agus/nó cloí le patrúin shimplí bhunúsacha.	Déanann an scoláire botúin rialta maidir le cúrsaí gramadaí agus ord na bhfocal rud a fhágann an bhrí doiléir anois is arís.	Déanann an scoláire botún anois is arís maidir le cúrsaí gramadaí agus ord na bhfocal nach gcuireann isteach ar bhrí na cainte.	Cruinneas sa ghramadach agus in ord na bhfocal ar chomhchéim le cainteoir dúchasach.

Aguisín 6: Tras-scríbhinní de Bhéaltrialacha Scoláirí agus Cuntais Mhínithe ag gabháil leo.

2011 Sampla 1: Catagóir - An-mhaith

Comhrá 2011

Scrúdaitheoir: Anois ..... bhí ..... go léir agam roimhe seo tusa an chéad .....a tháinig isteach. Anois an bhfuil tú I do chónaí in aice láimhe nó cén áit a bhfuil tú i do chónaí?

Dalta: Tá mé I mo chónaí taobh ..... taobh amuigh den.....

Scrúdaitheoir: Ó sea

Dalta: Áit iontach álainn atá ann. Tá áthas mór orm go bhfuil mé i mo chónaí ansin . D'fhás ... suas ansin .....

Scrúdaitheoir: Ó sea:

Dalta: Tá mise I mo chónaí .... ansin le mo theaghlach, tá teaghlach mór agam.

Scrúdaitheoir: Cé mhéad atá sa teaghlach?

Dalta: Tá ceathrar sa teaghlach agus m'athair is mo mháthair ..... Tá dhá dheartháir níos sine agus ..... níos óige.

Scrúdaitheoir: Agus an bhfuil sibh go léir ag dul ar scoil?

Dalta: Sea, Níl, mise agus ..... an t-aon bheirt atá ag dul ar scoil anseo. Tá an .... eile ..... ina chónaí i .....Sin é an .... is sine .

Scrúdaitheoir: Ó an bhfuil?

Dalta: Tá sé ag obair faoi chlár.....an t-ainm atá air. Jab maith atá aige ansin ach tá ..... ina chónaí san ..... bhog sé sall ann thart .... ó shin. Tá sé ina chónaí i ..... agus fuair sé jab mór thart fá sé mhí ó shin just nuair a bhog sé thall ansin.

Scrúdaitheoir: Bhí an t-ádh leis:

Dalta: Sea sea, bhí an t-ádh leis iontach maith. Níl fhios agam anois cén t-ainm atá ar an gcomhlacht..... comhlacht maith sílim.

Scrúdaitheoir: Agus cén sórt oibre é?

Dalta: Níl fhios agam really, just tá sé ag obair .... in ..... Ní raibh mé ag caint leis, faoi, mórán just rud beag. Dúirt sé go bhfuil an aimsir thall ansin iontach maith, tá caitheamh aimsirí maith thall ansin fosta.

Scrúdaitheoir: An dtiocfaidh sé ar ais an dóigh leat?

Dalta: Níl fhios agam, dúirt sé níl sé ag iarraidh teacht ar ais. Dá mbeadh seans agamsa rachainn sall ansin i mbliana.

Scrúdaitheoir: An rachfá?

Dalta: Sea rachainn.

Scrúdaitheoir: Sea, ach,a gus an bhfuil tú ag iarraidh dul ann tar éis na hArdteiste nó ar mhaith leat dul?

Dalta: Níl mar tá mé ag dul go dtí an Ollscoil i ndiaidh na hArdteiste ach sa samhradh beidh mé ag dul sall go dtí ..... ag iarraidh obair, tá ..... liom ag obair thall ansin, is, ...,an bhfuil fhios agat tá ..... thall ansin aige.

Scrúdaitheoir: Ó an bhfuil?

Dalta: Bhí post aige ..... mise ach just go bhfuil mé ag iarraidh áit le fanacht ach tá sé iontach deacair, tá sé daor ..... ach post maith atá ann thart fá sé chéad punt.

Scrúdaitheoir; Ah tá an t-ádh dearg leat ansin!

Dalta: Beidh airgead mór déanta agam má fhaighim lóistín don samhradh. Beidh an t-airgead sin úsáideach don Choláiste.

Scrúdaitheoir: Agus cad ba mhaith leat a dhéanamh sa Choláiste?

Dalta: Bhuel, tá suim mhór agam san ..... mar tá mé go maith ag an ..... sa scoil seo agus má tá tú go maith ag an ..... beidh tú ábalta dul isteach agus post iontach maith a fháil.

Scrúdaitheoir: Ach níl postanna in Éirinn, níl go leor postanna in Éirinn?

Dalta: Ah níl níl, níl in Éirinn but muna mbíonn post agam in Éirinn rachainn go dtí an Astráil nó Meiriceá nó Londain nó áit éicint mar sin agus bíonn post maith thall ansin.

Scrúdaitheoir; Má amharcann tú thall ansin ?

Dalta: Sea sea má amharcann tú . Tá mé ag iarraidh múinteoireacht a dhéanamh fosta fá choinne ..... seo b'fhéidir mar tá Gaelaig mhaith agam b'fhéidir múinteoireacht sa scoil seo. Tá na pointí iontach ard fá choinne múinteoireachta, thart fá cúig chéad pointe.

Scrúdaitheoir: Cén áit a rachfá chun an cúrsa

Dalta: Gaillimh rachainn síos go dtí Gaillimh síos go dtí NUI. Níl fhios agam cén ceann atáim ag iarraidh a dhéanamh.

Scrúdaitheoir: Cé mhéad bliain a bheidh tú ansin?

Dalta: Fá choinne ..... tá sé thart fá .... bliana ach fá choinne múinteoireachta níl sé ach thart fá trí nó ceathair bliana. Tá an t-am ag éirí gairid anois fá choinne decisions a dhéanamh.

Scrúdaitheoir: Ceart go leor. Is maith leat an scoil seo!

Dalta: Is maith liom an timpeallacht thart fán scoil. Is maith liom ..... duine atá sa scoil. Just is maith liom a bheith sa mbaile.

Scrúdaitheoir: An mbeidh uaigneas ort ag fágáil na scoile?

Dalta: Beidh, Beidh, Beidh uaigneas mór orm ag fágáil na scoile seo ach beidh mé ag dul go dtí áit úr, daoine úra a fheiceáil agus áiseanna úra, níl fhios agam, níl mórán áiseanna thart anseo fá .....Beidh an Coláiste áis níos mó.

Scrúdaitheoir: An raibh tú riamh i nGaillimh?

Dalta: Bhí bhí mé ..... thart fá cúpla mí ó shin lár mí Feabhra. Tá mo chairde ..... sa Choláiste agus just bhí mé ..... ansin thart fá sheachtain amháin, bhain mé an-sult as tá lear mór oíche maith againn agus tá na pubs ag dul mall ..... oíche agus bhí na dioscós ag dul ..... oíche fosta.

Scrúdaitheoir: Tá sé i bhfad níos gnóthaí ná timpeall na háite seo?

Dalta: Sea Sea tá, i bhfad níos mó craic ..... ansin, tá mo chairde ansin agus beidh roinnt eile de mo chairde ag dul .....fosta.

Scrúdaitheoir: Sea beidh duine nó dhó ag dul? Ach níl mórán fostaíochta timpeall na háite seo an bhfuil?

Dalta: Nó níl nuair a dhún .....

Scrúdaitheoir: Cad a bhí .....ag déanamh?

Dalta: Bhí ..... thuas ansin, ...

Scrúdaitheoir: Sea tuigim ceart go leor!

Dalta: Bhí thart fá ..... daoine ag obair ann. Bhí ..... daoine ag obair anseo ach tá an ..... druidte síos anois, níl ach thart fá ..... ag obair ansin anois

Scrúdaitheoir: Cad tá ag tarlúint do na daoine sin?

Dalta: Níl fhios agam. Níl mórán postanna thart fán áit seo Postanna ..... níl fhios agam cá fhad a mhairfidh sé .

Ceart go leor agus an bhféachann tusa ar an teilifís?

Dalta: Ah ..... nuair a bhíonn am agam ón staidéar agus ón iascaireacht ..... ar an teilifís.

Scrúdaitheoir: Cén sórt cláracha is maith leat?

Dalta: Desperate Housewives. Is maith liom Desperate Housewives, Fosta bhí .....ar siúl cúpla mí ó shin ach tá sé críochnaithe anois bíonn suim mór agam sa chlár sin an clár ar RTE iontach maith dúil mhór agam ann agus .....

Scrúdaitheoir: Agus dúirt tú, creidim go mbíonn tú ag imirt peile an mbíonn?

Dalta; Sea bím ag imirt peile fá choinne an cheantar seo, peil gaelic just an chuid is mó ach ..... bím ..... fá choinne .....

Scrúdaitheoir: Agus cén áit, cúl báire?

Dalta: Níl mé i mo ..... fá choinne Gaelic téim suas ..... tosaigh fá choinne Gaelic

Scrúdaitheoir: Tá tú tapaí go leor, is dócha?

Dalta: Sea táim iontach ..... fá choinne ..... tosaí bím i gcónaí ag rith thart ar fud na páirce

Scrúdaitheoir: An bhfuil an fhoireann go maith?

Dalta: Tá. Tá mé ag imirt fa choinne ..... an bhliain seo . ..... Dé Domhnaigh bhíomar ag imirt i gcoinne ..... Bhí an fhoireann iontach, ...

Scrúdaitheoir: Agus an bhfuil foireann maith sa scoil?

Dalta: Tá foireann iontach maith sa scoil. Tá muid istigh sa,ah níl fhios agam, bhí muid .... i ..... trí seachtainí ó shin ag imirt Coláiste ..... i ..... agus bhí an bua againn ..... ansin fosta.

Scrúdaitheoir: Agus an raibh sibh ag ceiliúradh nuair a tháinig sibh ar ais?

Dalta: Sea rinneamar roinnt ceiliúradh, bhí cuid de na ..... ag ól ach .....

Scrúdaitheoir: An raibh siad ag ól, taobh amuigh den scoil is dócha?

Dalta: Yea nuair a d'imigh siad amach ag an deireadh seachtaine bhí siad amuigh sna pubs ar fad .

Scrúdaitheoir: Ní imríonn tú galf nó aon rud mar sin?

Dalta? No ní imríonn mé Galf tá ..... i gcónaí ag imirt Gailf agus tá mo ..... ag imirt gailf . Tá ..... go maith. Bíonn sé amuigh ..... lá sa tseachtain .....ag bualadh na liathróidí .....

Scrúdaitheoir: Tá sibh an-ghar don ..... mar sin?

Dalta: Tá tá muid an-chóngarach don .....

Scrúdaitheoir: An bhfuil Galf chúrsa, machaire gailf?

Dalta: Sea tá, fad dhá ..... an baile mór, tá an galf cúrsa ansin, Bíonn ..... i gcónaí thíos ann.

Scrúdaitheoir: An íocann sé?

Dalta: No, tá cead aige dul amach, am ar bith sa gheimhreadh nó am ar bith sa samhradh. Sea tá sé iontach maith. Bíonn ..... i gcónaí ag imirt galf fosta

Scrúdaitheoir: An bhfuil sé go maith aige?

Dalta: Alright, mo ..... níos fearr anois, tá sé ag éirí níos fearr ar scor ar bith, tá ..... i gcónaí iontach feargach fá choinne seo.

Scrúdaitheoir: Ha ha, mar tá ..... á bhualadh anois? Cad iad na hábhair scoile atá á staidéar agat?

Dalta: Táim ag déanamh sé ábhar an bhliain seo, matamaitic fá choinne.....Bh'fhearr liomsa na h-ábhair mar ..... bím i gcónaí ag déanamh ..... fuair mé ..... ard sna ..... tá mé maith ag ..... fosta.

Scrúdaitheoir: An bhfuil mórán daoine ag déanamh ..... ?

Dalta: Tá ..... sa rang.

Scrúdaitheoir: Sea tarlaíonn sé sin. Níl tú ag déanamh .....an bhfuil?

Dalta: níl

Scrúdaitheoir: Níl. Sea beidh tú ag déanamh na ..... ansin. Tá an tionscnamh críochnaithe agat?

Dalta: Tá an tionscnamh thar a bheith críochnaithe agam, tionscnamh iontach deacair a bhí ann an bhliain seo.

Src: An ea?

Dalta: Bíonn tú ag dul thart ar an leac oighear leis tá sé thar a bheith críochnaithe agamsa anois, thart ……..seachtain beidh sé críochnaithe, tá an tionscnamh faoi fhoirgnimh iontach deacair, tá mé ag déanamh .....

Scrúdaitheoir: An bhfanann sibh siar tar éis na scoile?

Dalta: Fanann, ... oíche sa tseachtain, tá fhios agat ansin, bhí muid tráthnóna .....d'fhan muid istigh go dtí ..... tá mé iontach buartha fá choinne na cruinnithe...

Scrúdaitheoir: An raibh Fraincís ar an liosta. An raibh béaltriail?

Dalta: Ní raibh . Tá dúil mhór agam sa Fhraincis. Tá mo chairde ag déanamh Fraincis, brú iontach mór acu leis, bhí siad ag déanamh Scrúdú Fraincise agus anois ag déanamh Scrúdú Gaelic.

Scrúdaitheoir: An cheist deiridh anois. An dtiomáineann tú ?

Dalta: Tiomáinim carr ..... Tá carr agamsa thart fá ..... ó shin .

Scrúdaitheoir: Cá bhfuair tú an .....?

Dalta: Tá mé ag obair páirtaimseartha. Ní bhím ag ..... fosta agus tá mé iontach maith ag sábháilt suas .

Scrúdaitheoir: Tá sin go hiontach. An bhfuil an ceadúnas agat?

Dalta: Sea, tá an ceadúnas agam agus tá an scrúdú déanta agam fosta.

Scrúdaitheoir: Agus deirtear go mbíonn a lán trioblóidí ar na bóithre?

Dalta: Bíonn na Gardaí ag teacht síos iontach trom ar na ..... óga seacht mbliana déag nó ocht mbliana déag d'aois

Scrúdaitheoir: Cailleadh a lán daoine óga ar na bóithre i .....

Dalta: Sea seacht daoine óga i dtimpistí bóthair

Scrúdaitheoir: Sea tá na bóithre cúng agus tá siad casta in áiteanna!

Dalta: Seisear nó seachtar coirnéal, tá sé iontach dainséarach. Caithfidh tú a bheith iontach cúramach agus tiomáint go mall fosta.

Scrúdaitheoir: Caithfidh mé deireadh a chur leis an scrúdú, bhí sé an-suimiúil a bheith ag caint leat.

Cuntas Mínithe: *Is sampla an-mhaith é seo de chomhrá saoráideach nádúrtha ó thús go deireadh. Léiríonn an scoláire tuiscint an-mhaith ar na ceisteanna go léir agus foclóir an-fhairsing agus an- saibhir. Léiríonn an comhrá nádúrtha agus an chumarsáid atá idir an scoláire agus an scrúdaitheoir, tríd síos, nach bhfuil deacracht ar bith ag an scoláire na ceisteanna éagsúla agus ionchur an scrúdaitheora a thuiscint ar an toirt agus freagraí atá oiriúnach do na ceisteanna a thabhairt láithreach. Níl topaic ar bith ródhúshlánach dó agus níl fadhb ar bith aige a chuid smaointe agus a chuid mothúchán a léiriú, rud a thaispeánann go bhfuil spontáineacht ag baint leis an gcomhrá. Léiríonn na samplaí eile thíos nach bhfuil an scoláire seo ag brath ar chor ar bith ar ábhar atá réamhullmhuithe agus curtha de ghlanmheabhair aige.*

- Scrúdaitheoir: Agus an bhfuil sibh go léir ag dul ar scoil?

Dalta: Sea, Níl, mise agus ..... an t-aon bheirt atá ag dul ar scoil anseo. Tá an ..... eile ..... ina chónaí i ..... Sin é an ..... is sine.

.....

- Scrúdaitheoir: Agus cén sórt obair é ?

  Dalta : Níl fhios agam, really, just, tá sé ag obair istigh in oifig. Ní raibh mé ag caint leis, faoi, mórán, just, rud beag. Dúirt sé go bhfuil an aimsir thall ansin iontach maith, tá caitheamh aimsirí maith thall ansin fosta.

  .....

- Scrúdaitheoir: Agus cad ba mhaith leat a dhéanamh sa Choláiste?

  Dalta: Bhuel tá suim mhór agam san ..... mar tá mé go maith ag an ..... sa scoil seo agus má tá tú go maith ag an ..... beidh tú ábalta dul isteach agus post iontach maith a fháil.

  .....

- Scrúdaitheoir: An mbeidh uaigneas ort ag fágáil na scoile?

  Dalta: Beidh, Beidh, Beidh uaigneas mór orm ag fágáil na scoile seo ach beidh mé ag dul go dtí áit úr, daoine úr a fheiceáil agus áiseanna úr, níl fhios agam, níl mórán áiseanna thart anseo fá .....

  .....

- Scrúdaitheoir: Sea tá na bóithre cúng agus tá siad casta in áiteanna!

  Dalta: Seisear nó seachtar coirnéal, tá sé iontach dainséarach. Caithfidh tú a bheith iontach cúramach agus tiomáint go mall fosta.

  .....

Saibhreas Foclóra: An-mhaith.

- Mise agus ..... an t-aon bheirt atá ag dul ar scoil anseo. Tá an ..... eile ..... ina chónaí, Sin é an ..... is sine .
- Tá sé ina chónaí i ..... agus fuair sé jab mór thart fá sé ..... ó shin nuair a bhog sé sall ansin.
- Beidh mé ag dul sall go dtí..... liom ag obair thall ansin
- Ag imirt fa choinne na ..... etc
- Postanna páirtaimseartha níl fhios agam cá fhad a mhairfidh sé.

Briathra sna Bunaimsirí: An-mhaith agus an-chruinn

- Níl fhios agam. Níl mórán postanna thart fán áit seo. Postanna páirtaimseartha níl fhios agam cá fhad a mhairfidh sé.
- Ní imríonn mé Galf tá ..... i gcónaí ag imirt Gailf agus tá mo ..... ag imirt gailf.
- Bíonn sé amuigh achan lá sa seachtain feiceann tú é .....ag bualadh na liathróidí ……
- Tiomáinim carr ……Tá carr agamsa thart ……. ó shin. Cheannaigh mé é i.....
- Caithfidh tú a bheith iontach cúramach agus tiomáint go mall fosta.
- Sea rinneamar roinnt ceiliúradh, bhí cuid de na ..... ag ól .

An Chlaoninsint: Seachnaíonn an dalta seo an chlaoninsint den chuid is mó agus nuair a théann sé i ngleic léi bíonn sí míchruinn.

- Dúirt sé níl sé ag iarraidh teacht ar ais.

An Modh Coinníollach: Úsáideann an dalta an Modh Coinníollach cúpla uair ach ní raibh sé i gcónaí cruinn.

- An rachfá? Rachainn.
- rachainn ..... go dtí Gaillimh
- Muna mbíonn post agam in Éirinn rachainn go dtí an Astráil nó an Meiriceá nó Londain nó áit éicint mar sin

Ceart agus cruinnúsáid na Gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha agus aidiachtaí: Tá úsáid na bpríomhghnéithe seo de ghramadach na Gaeilge go maith den chuid is mó ach tá roinnt botún anseo is ansiúd.

- Bhí bhí mé ..... thart fá cúpla mí ó shin.....
- Tá dúil mhór agam sa Fraincis. Tá mo chairde ag déanamh Fraincis, brú iontach mór acu leis.
- thart fá sé ..... ó shin nuair a bhog sé sall ansin

- Beidh uaigneas mór orm ag fágáil na scoile seo

Nathanna/Seanfhocail: Níor úsáid an scoláire seo nathanna ná seanfhocail i rith an chomhrá.

2011: Sampla 2: Catagóir - Maith

Comhrá 2011

Scrúdaitheoir: Inis dom beagáinín mar gheall ort féin anois?

Dalta: ..... is ainm dom, tá mé ..... bliana déag d'aois tá mé i do chónaí i ..... áit álainn is ea í tá cúpla áis ann mar shampla siopa grósaera, oifig an phoist, ... scoileanna, páirc álainn. Is aoibhinn liom m'áit dúchais mar a deir an seanfhocal "níl aon tinteán mar do thinteán féin"

Scrúdaitheoir: An bhfuil sé suite in aice leis an mbaile seo?

Dalta: m m m Níl tá sé suite faoin tuath.

Scrúdaitheoir: Ó An bhfuil an bhfuil? Cé mhéad míle atá idir ..... agus .....?

Dalta: Timpeall ..... míle.

Scrúdaitheoir: Ó sea. Conas a thagann tú ar scoil?

Dalta: Tugann mo mham síob dom.

Scrúdaitheoir: An bhfuil do Mham ag obair anseo i .....?

Dalta: Níl tá sí ag obair sa chistin sa bhaile.

Scrúdaitheoir: An bhfuil aon duine eile ag teacht ón teach?

Dalta: Níl, níl aon duine eile ag teacht ó ..... chun éadaí ón scoil seo.

Scrúdaitheoir: Agus cá bhfuil siad ag dul ar scoil?

Dalta: Meánscoil is ea é.

Scrúdaitheoir: Cén fáth ar tháinig tú go dtí an scoil seo?

Dalta: Bhuel scoil cailíní is ea an scoil seo agus faigheann siad torthaí níos fearr mar is scoil cailíní í, scoil nua-aimseartha is ea an scoil seo agus tá a lán áiseanna sa scoil mar shampla halla gleacaíochta, dhá ....., teanglann, leabharlann. Tá raon leathan ábhair againn agus tá seacht n-ábhar idir lámha agam, déanaim Gaeilge, Béarla, Gearmáinis, Matamaitic, Fisic, Ceimic agus Staidéar Gnó.

Scrúdaitheoir: Cad é an t-ábhar is fearr leat?

Dalta: Is breá liom Bitheolaíocht, oibríonn an múinteoir go hana-dian agus bíonn gach rud ana-shuimiúil. An ..... an Príomh Oide sa scoil agus tá meas ag daltaí agus múinteoirí uirthi.

Scrúdaitheoir: An bhfuil sí cothrom, an dtugann sí cothrom na Féinne do gach duine?

Dalta: Tá sí all right, tá sí dian ach tá sí maith.

Scrúdaitheoir: Go maith An bhfuil a lán rialacha sa scoil seo?

Dalta: Tá cúpla rialacha, tá cosc ar fón póca, tá cosc ar tobac agus alcól agus má bhriseann tú na rialacha bíonn na múinteoirí ar buile agus crosta.

Scrúdaitheoir: Sea cén pionós a?

Dalta: Scríobhann siad síos nótaí agus ah m m nótaí sa bhaile ah hm an bhliain seo chugainn tá sé ar m' intinn dul go dtí Coláiste i Sasana Ba mhaith liom a bheith i mo ..... Taitníonn liom daoine agus tá mé ag obair go dian dícheallach chun na pointí a fháil.

Scrúdaitheoir: Cén áit i .....a mbeidh an cúrsa sin ar siúl?

Dalta: ..... áit álainn í, bhí mé i ..... cúpla ó shin agus bhí sé go hálainn. Is breá liom ag obair le daoine óga agus aosta . An samhradh seo chugainn beidh post agam in óstán agus beidh mé ag obair le daoine óga agus aosta. Beidh mé ag freastal ar na custaiméirí.

Scrúdaitheoir: Cá bhfuil sé suite?

Dalta: I .....Tá mé ag tnúth go mór leis.

Scrúdaitheoir: An bhfuil taithí agat ar an sórt sin oibre a dhéanamh?

Dalta: Bhuel is breá liom ag obair le daoine óga agus aosta.

Scrúdaitheoir: An bhfuil a lán postanna páirtaimseartha i ..... anois?

Dalta: Níl mar tá an Tíogar Ceilteach imithe agus níl na daoine atá dífhostaithe ag laghdú.. ach tá rialtas nua againn, tá comhrialtas againn idir Fine Gael agus Páirtí an Lucht Oibre . Tá Enda Kenny an Taoiseach nua agus tá tús maith déanta aige. Bhuail sé le Barack Obama sa Teach Bán lá le Pádraig. D'fhógair Barack Obama go raibh sé ar intinn aige teacht chun na tír seo agus beidh sé ag teacht go dtí a áit dúchais.

Scrúdaitheoir: An bhfuil meas agat ar Barack Obama?

Dalta:Tá sé go deas agus tá sé go hálainn

Scrúdaitheoir: An raibh vóta agat don toghchán is déanaí?

Dalta: Ní raibh mar bhí mé i ..... so ní raibh mé ábalta.

Scrúdaitheoir: Ó sea ní raibh tú ábalta do vóta a chaitheamh. OK maith an cailín. An bhfuil aon chaitheamh aimsire agat?

Dalta: Níl mórán ama agam mar tá mé ag obair go dian dícheallach chun na pointí a fháil ach chun éalú ón staidéar is breá liom a bheith ag ..... Téim go dtí an linn snámha áitiúla. Ligim mo scíth ag snámh. Is breá liom ag siopadóireacht freisin. Is breá liom éadaí faiseanta. Is é ..... an siopa is fearr liom. Bíonn na praghsanna ana-ard agus níl mórán airgead agam ach beidh níos mó airgead agam tar éis an samhradh.

Scrúdaitheoir: Sea tar éis na hArdteiste. Sea agus an bhfuil siopaí faiseanta galánta anseo i .....

Dalta: Níl tá siad seanfhaiseanta. Téim go dtí an.....Tá a lán siopaí faiseanta ansin, River Island Top Shop, tá siad go hálainn.

Scrúdaitheoir: An dtéann tú go ..... go minic?

Dalta: Ní théann mar níl mórán airgead agam. Níl mórán suim agam an bhliain seo ach tá mé ag tnúth go mór leis an bhliain seo chugainn.

Scrúdaitheoir: An raibh tú riamh ar laethanta saoire thar lear a,.....,?

Dalta: Ní raibh ach b'fhearr liom dul go dtí an Spáinn, áit álainn í. Bhí mo chara ann agus dúirt sí go raibh a lán daoine deas agus deir sí go raibh an aimsir go hálainn agus tá mé ag tnúth go mór leis.

Scrúdaitheoir: Go maith go maith Cad a rinne tú féin lá 'le Pádraig, ...?

Dalta: Bhí mé ag staidéar an lá ar fad ach d'fhéach mé ar an teilifís, an clár ar an teilifís tá sé go hálainn.

Scrúdaitheoir: Nuair a bhíonn am le spáráil agat, nuair a théann tú amach le do chairde cá dtéann sibh?

Dalta: Téim go dtí na tithe tábhairne, bíonn craic agus spraoi ann ach ó mo thaobh féin deireann mo thuismitheoirí déan é seo agus ná déan é sin bí mar seo agus ná bí mar sin ach ní thuigeann siad daoine óga.

Scrúdaitheoir: An bhfuil a lán brú ort féin agus ar do chairde de dheasca na Scrúdaithe?

Dalta: Ní, Táimid ag staidéar go dian só níl mórán brú.

Scrúdaitheoir: An gceapann tú go bhfuil an córas sin go maith, córas na bpointí agus córas na Scrúdaithe?

Dalta: Bhuel cuireann an córas a lán brú ar daoine mar tá córas na bpointí, ta sí ana -dheacair. Tá mé cinnte go bhfuil mé ag dul go dtí Coláiste i ..... . Sa tír seo níl na daoine cinnte go bhfuil aon ionad acu.

Scrúdaitheoir: Tá áit faighte agatsa. Agus an mbeidh uaigneas ort nuair a rachaidh tú go dtí tír nua go dtí Coláiste nua?

Dalta: Sea ach beidh mé ag dul abhaile cúpla seachtaine agus mar a deir an seanfhocal "ní ualach ar an intinn é".

Scrúdaitheoir: Sea sin é. Is dócha go ndéanfaidh tú cairde nua ann?

Dalta: Sea

Scrúdaitheoir: Cé chomh fada is atá an cúrsa sin?

Dalta: Trí bliain agus tá tú amach ..... Tá an córas leighis sa tír seo níl siad ábalta déileáil leis an ngéarchéim mar gheall ar na drugaí agus alcól. Cloistear scéalta scanrúla, daoine ar meisce agus dealraíonn sé go bhfuil drugaí níos flúirsí anois ná riamh agus

Scrúdaitheoir: An bhfuil fadhb le drugaí anseo i ..... an dóigh leat?

Dalta: Níl fhios agam faoi ..... ach i ..... tá fadhb ann le drugaí, dealraíonn sé go bhfuil dhá chéad andúileach i .....

Scrúdaitheoir: Conas a tharla sé sin?

Dalta: Tá páirc álainn anseo ach sin é níl mórán eile le déanamh.

Scrúdaitheoir: Níl mórán postanna ann?

Dalta: Sea. Bíonn an drug squad gnóthach timpeall na háite.

Scrúdaitheoir: Sea tá sin go hainnis, cén fáth a dtógann daoine drugaí, toisc nach bhfuil aon rud eile le déanamh an é sin é?

Dalta: Sea tuigim an cathú chun éalú ón mbrú uaireanta ach tá a lán brú sa saol.

Scrúdaitheoir: Bhuel sin é anois .....

Cuntas Mínithe: *Léiríonn taispeántas an scoláire anseo go bhfuil spontáineacht ag baint leis an gcomhrá den chuid is mó toisc go dtuigeann sí ceisteanna agus ionchur an scrúdaitheora gan aon stró .Tá an scoláire in ann freagraí oiriúnacha agus cruinne a thabhairt formhór an ama agus tá sé seo léirithe sna samplaí ón gcomhrá thíos.*

- Scrúdaitheoir: An bhfuil sé suite in aice leis an mbaile seo?

  Dalta: m m m Níl tá sé suite faoin tuath.

- Scrúdaitheoir: Ó An bhfuil an bhfuil? Cé mhéad míle atá idir ..... agus .....?

  Dalta: Timpeall deich míle.

- Scrúdaitheoir: Cén fáth ar tháinig tú go dtí an scoil seo?

  Dalta: Bhuel scoil cailíní is ea an scoil seo agus faigheann siad torthaí níos fearr mar is scoil cailíní í, scoil nua-aimseartha is ea an scoil seo agus tá a lán áiseanna sa scoil mar shampla halla gleacaíochta, dhá cistin, teanglann, leabharlann. Tá raon leathan ábhair againn agus tá seacht n-ábhar idir lámha agam, déanaim Gaeilge, Béarla, Gearmáinis, Matamaitic, Fisic, Ceimic agus Staidéar Gnó.

- Scrúdaitheoir: Sea cén pionós a?

  Dalta: Scríobhann siad síos nótaí agus ah m m nótaí sa bhaile ah hm an bhliain seo chugainn, tá sé ar m' intinn dul go dtí Coláiste i ..... Ba mhaith liom a bheith i mo ..... Taitníonn liom daoine agus tá mé ag obair go dian dícheallach chun na pointí a fháil.

- Scrúdaitheoir: Cén áit i ..... a mbeidh an cúrsa sin ar siúl?

  Dalta: ..... áit álainn í, bhí mé i ..... cúpla ó shin agus bhí sé go hálainn. Is breá liom ag obair le daoine óga agus aosta. An samhradh seo chugainn beidh post agam in óstán agus beidh mé ag obair le daoine óga agus aosta. Beidh mé ag freastal ar na custaiméirí.

- OK maith an cailín. An bhfuil aon caitheamh aimsire agat?

  Dalta: Níl mórán ama agam mar tá mé ag obair go dian dícheallach chun na pointí a fháil ach chun éalú ón staidéar is breá liom a bheith ag ..... Téim go dtí an linn snámha áitiúla. Ligim mo scíth ag snámh. Is breá liom ag siopadóireacht freisin. Is breá liom éadaí faiseanta. Is é ..... an siopa is fearr liom. Bíonn na praghsanna ana-ard agus níl mórán airgead agam ach beidh níos mó airgead agam tar éis an Samhradh.

- Scrúdaitheoir: Nuair a bhíonn am le spáráil agat, nuair a théann tú amach le do chairde cá dtéann sibh?

  Dalta: Téim go dtí na tithe tábhairne, bíonn craic agus spraoi ann ach ó mo thaobh féin deireann mo thuismitheoirí déan é seo agus ná déan é sin, bí mar seo agus ná bí mar sin, ach ní thuigeann siad daoine óga.

- Scrúdaitheoir: Cé chomh fada is atá an cúrsa sin?

Dalta: Trí bliain agus tá tú amach ..... Tá an córas leighis sa tír seo níl siad ábalta déileáil leis an ngéarchéim mar gheall ar na drugaí agus alcól. Cloistear scéalta scanrúla daoine ar meisce agus dealraíonn sé go bhfuil drugaí níos flúirsí anois ná riamh.

Saibhreas Foclóra: Tá foclóir fairsing saibhir léirithe ag an scoláire anseo.

- Bhuel scoil cailíní is ea an scoil seo agus faigheann siad torthaí níos fearr mar is scoil cailíní í, scoil nua-aimseartha is ea an scoil seo agus tá a lán áiseanna sa scoil mar shampla halla gleacaíochta, dhá chistin, teanglann, leabharlann. Tá raon leathan ábhair againn
- má bhriseann tú na rialacha bíonn na múinteoirí ar buile agus crosta
- an bhliain seo chugainn tá sé ar m' intinn dul go dtí Coláiste i Sasana Ba mhaith liom a bheith i mo .....
- Níl mar tá an Tíogar Ceilteach imithe agus níl na daoine atá dífhostaithe ag laghdú ach tá rialtas nua againn, tá comhrialtas againn idir Fine Gael agus Páirtí an Lucht Oibre. Tá Enda Kenny an Taoiseach nua agus tá tús maith déanta aige.
- mar a deir an seanfhocal "ní ualach ar an intinn é".

Úsáid na mbriathra sna bunaimsirí: An-mhaith.

- Is aoibhinn liom m'áit dúchais ..... Níl tá sé suite faoin tuath.
- oibríonn an múinteoir go hana-dian agus bíonn gach rud ana-shuimiúil
- An samhradh seo chugainn beidh post agam in óstán agus beidh mé ag obair le daoine óga agus aosta.
- Bhuail sé le Barack Obama sa Teach Bán lá le Pádraig. D'fhógair Barack Obama go raibh sé ar intinn aige teacht chun na tír seo
- agus dealraíonn sé go bhfuil drugaí níos flúirsí anois ná riamh

An chlaoninsint: D'úsáid an scoláire an chlaoninsint go nádúrtha anseo nuair a bhí an deis ann sin a dhéanamh ach tá sé teoranta do 'go raibh' agus 'go bhfuil'.

- D'fhógair Barack Obama go raibh sé ar intinn aige teacht.
- Bhí mo chara ann agus dúirt sí go raibh a lán daoine deas agus deir sí go raibh an aimsir go hálainn
- dealraíonn sé go bhfuil drugaí níos flúirsí anois

An Modh Coinníollach: Níor úsáideadh an Modh Coinníollach ar chor ar bith i rith an chomhrá seo.

Ceart agus cruinnúsáid na Gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha agus aidiachtaí: Bhí úsáid phríomhghnéithe

seo na gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, cruinn den chuid is mó ach tá roinnt botún bunúsach le tabhairt faoi deara.

- Níl, níl aon duine eile ag teacht ó ..... chun éadaí ón scoil seo.
- faigheann siad torthaí níos fearr
- Taitníonn liom daoine .....Tá cúpla rialacha
- ar intinn aige teacht chun na tír seo
- go raibh a lán daoine deas ..... níl na daoine atá dífhostaithe ag laghdú.
- Tá Enda Kenny an Taoiseach nua
- téim go dtí an linn snámha áitiúla ... beidh mé ag dul abhaile cúpla seachtaine

Nathanna agus Seanfhocail: Déanann an scoláire iarracht mhaith mhacánta roinnt nathanna agus seanfhocal a úsáid go nádúrtha.

- "níl aon tinteán mar do thinteán féin"
- ag obair go dian dícheallach....._ag tnúth go mór leis.
- "ní ualach ar an intinn é".

.....

2011: Sampla 3: Catagóir - Measartha

Comhrá 2011

Scrúdaitheoir: ..... ar dtús cén aois tú?

Dalta: Tá mé ..... mbliana déag d'aois.

Scrúdaitheoir: Agus an raibh breithlá mór agat?

Dalta: Ahh mm An ..... seo caite bhí mé .... mbliana déag d'aois hmm hmm thug mé cóisir mór.

Scrúdaitheoir: An raibh do chairde ag an gcóisir?

Dalta: Sea chuamar go dtí an club oíche agus bhí sé go deas.

Scrúdaitheoir: Go maith agus cá bhfuil tú i do chónaí .....?

Dalta: Tá mé i mo chónaí i ..... Is maith liom ..... mar tá áiseanna iontu mar shampla páirc, banc, leabharlann, ionad siopadóireacht, agus ah ah hm club óige.

Scrúdaitheoir: Agus an dtéann tusa go dtí an club óige?

Dalta: Yea

Scrúdaitheoir: Cad a dhéanann siad sa chlub óige?

Dalta: Chuaigh siad go dtí an halla, fuair siad go dtí sa cathair agus féach siad an pictiúr.

Scrúdaitheoir: Agus an bhfuil aon fadhbanna i do áit chónaithe?

Dalta: Níl aon fadhbanna áit cónaithe, tá sé ciúin.

Scrúdaitheoir: Agus an dtéann tú ar scoil sa charr?

Dalta: Tá an go ar an mbus gach lá, tá sé deich nóiméad. Fuair muid ticéad hmm hmm

Scrúdaitheoir: Cé mhéad Euro ar an mbus?

Dalta: Ahh Ahh mm euro aon euro amháin.

Scrúdaitheoir: Téann tú abhaile arís ar an mbus?

Dalta: (casacht neirbhíseach)

Scrúdaitheoir: Inis dom faoi do chlann anois?

Dalta: Tá ..... i mo chlann, ... agus mé féin. ..... is ainm do mo deartháir, tá sé trí bliana déag d'aois, tá sé i meánscoil ..... Réitím go maith le mo dheartháir ach anois is arís bíonn muid ag troid an teilifís

Scrúdaitheoir: Cén fáth a mbíonn sibh ag troid faoin teilifís?

Dalta: Mar is fearr leis an clár spórt agus níl aon spóirt

Scrúdaitheoir: Cén spóirt is fearr leis? Cén sórt spóirt?

Dallta: Is fearr leis rugbaí.

Scrúdaitheoir: Só bíonn sé ag féachaint ar an sacar agus ar an rugbaí ar an teilifís. An bhfuil suim ag d'athair sa spóirt?

Dalta: Níl. Níl aon suim ag m'athair sa spórt.

Scrúdaitheoir: Seo é do chúigiú bliain sa scoil seo nó an séú bliain, an bhfuil tú tuirseach den scoil anois?

Dalta: Sea tá mé éirí tuirseach den scoil.

Scrúdaitheoir: An maith leat an scoil?

Dalta: Ah is maith liom an scoil mar tá mo cairde ann ahh agus tá an a múinteoirí cairdiúil agus cabhrach

Scrúdaitheoir. Agus inis dom faoin idirbhliain anois?

Dalta: Tá an idirbhliain, bhí an obair, tá mé ag obair i bunscoil.

Scrúdaitheoir: Taithí oibre a bhí i gceist: OK

Dalta: ahh ah m m i bunscoil gach lá mm cabhrach mé do múinteoirí agus d'ullmhaigh mé lón do páistí agus scríobh mé litir don ríomhaire.

Scrúdaitheoir: So bhí tú ag cabhrú leis na múinteoirí gach lá. Cén saghas daltaí, an buachaillí nó cailíní a bhí ann?

Dalta: Ah ah buachaill

Scrúdaitheoir: Cén aoisghrúpa a bhí ann?

Dalta: ah ah bhí sé ceathar nó cúig.

Scrúdaitheoir: Bhí siad an-óg. Cén sórt oibre a bhí á dhéanamh acu sa rang?

Dalta: ah ah m bhí d'oibrigh mé a lán na páistí agus agus ah ah m m m

Scrúdaitheoir: Bhí na páistí ag súgradh? Ag tarraingt pictiúir. An-mhaith. Ar mhaith leat a bheith i do mhúinteoir nuair a bheidh tú críochnaithe leis an scoil seo?

Dalta: Ní maith liom bheith I do mhúinteoir.

Scrúdaitheoir: Cén fáth?

Dalta: m m m tá sé deacair.

Scrúdaitheoir: An gceapann tu go bhfuil na laethanta saoire go maith?

Dalta: tá m m m.

Scrúdaitheoir: So cad ba mhaith leat a dhéanamh?

Dalta: Tar éis an Ardteist ba mhaith liom ag dul go m m coláiste áitiúil ah m chun ba mhaith liom cúrsa gruagaire a dhéanamh m m tar éis an cúrsa ba mhaith liom ag obair siopa ..... sa cathair

Scrúdaitheoir: Agus cén sórt cúrsa é seo i ..... An gcaithfidh tú pointí a fháil san Ardteist?

Dalta: m m m níl tá sé PLC

Scrúdaitheoir: OK OK Cúpla pas san Ardteist. Cé mhéad bliain a chaithfidh tú sa choláiste i .....?

Dalta: m m m

Scrúdaitheoir: Cé mhéad bliain a bheidh tú ann ag déanamh an chúrsa?

Dalta: ah bliain dó.

Scrúdaitheoir: OK dhá bhliain. Agus cén fáth gur phioc tú an cúrsa sin?

Dalta: ah h m mar is aoibhinn liom gruaig agus labhair agus buail na daoine.

Scrúdaitheoir: Agus an dtéann tú go dtí gruagaire i …….? an dtéann tú go dtí gruagaire i .....?

Dalta: Téann. yea.

Scrúdaitheoir: Téann tú go dtí gruagaire agus an raibh tú ag obair le gruagaire riamh?

Dalta: m m m m

Scrúdaitheoir: Ní dhearna tú aon taithí oibre le gruagaire?

Dalta: Ní dhearna mé aon taithí oibre.

Scrúdaitheoir: Ceart go leor. Cén sórt oibre a dhéanann gruagaire ansin?

Dalta: Scuabann an t-urlár agus cabhraíonn na custaiméirí agus ah ah m cóir an gruaig.

Scrúdaitheoir Sea. An bhfuil a lán caitheamh aimsire agat anois?

Dalta: ah tá a lán caitheamh aimsire agam. Is maith liom ag féachaint ar an teilifís ach is aoibhinn liom ceol. Is maith liom gach saghas ceol ach is fearr liom pop ceol.

Scrúdaitheoir: OK

Dalta: Is é ..... an ceoltóir is fearr liom. Tá sí ina cónaí i Meiriceá. An bhliain seo caite chuaigh mé go dtí an ceolchoirm

Scrúdaitheoir: Cá raibh tú?

Dalta: Sa RDS cheannaigh mé mo ticéad ar an idirlíon .Bhí sé caoga Euro. Bhí an ceolchoirm go hiontach. Bhí an atmaisféar leictreach agus bhí an aimsir go hálainn.

Scrúdaitheoir: Cad é an t-amhrán is fearr leat ó .....?

Dalta: Is fearr liom ah ah ah ...

Scrúdaitheoir: Agus an bhfuil dlúthdhioscaí agat?

Dalta: Sea

Scrúdaitheoir: An bhfuil CDs agat ? An bhfuil ceol ar do ipod agat?

Dalta: Ah ah níl aon Ipod agam.

Scrúdaitheoir: Agus an seinneann tú ceol?

Dalta: Ní seinneann tú ceol.

Scrúdaitheoir: Céard faoin samhradh seo chugainn, an rachaidh tú go dtí ceolchoirm?

Dalta: ah m m níl mar an samhradh seo chugainn rachaidh mé go dtí ar mo laethanta saoire...

Scrúdaitheoir: Cá bhfuil tú ag dul?

Dalta: Rachaidh mé le mo chairde sa Spáinn ah ah m ceannaigh, ceannaigh bhí mé mo ticéad ar ah an idirlíon. Fanfaidh mise agus mo chairde óstán deas, gach lá rachaidh muid, rachamar go dtí an trá, bhí uachtar reoite ah ah m rachamar gach tráthnóna sa bialann deas ithfidh muid bia blasta mar shampla pasta agus gach oíche rachaidh muid go dtí an club oíche.

Scrúdaitheoir: Ok agus beidh ana-chraic agaibh. Go maith agus céard faoi phost páirtaimseartha anois?

Dalta: Ah níl aon post post páirtaimseartha agam mar bhí mé ag staidéar san Ardteist ach an samhradh seo caite bhí post páirtaimseartha agam. Bhí mé ag obair sa ..... .Thuill mé deich Euro san uair agus ah bhí mé ag obair ar a haon a chlog go dtí ar a hocht a chlog m m cabhrach mé le na custaiméirí m m m agus líon na seilfeanna agus scuab mé an t-urlár. Taitin mé an obair mar bhí na daoine cairdiúil.

Scrúdaitheoir: So nuair a théann tusa amach san oíche anseo i …….. cá dtéann tú? cá dtéann tú oíche Shathairn?

Dalta: m m gach oíche Sathairn téim go dtí an cathair le mo chairde m m m rachaidh téannamar go dtí an pictiúrlann agus tar éis sin téannamar go dtí McDonalds agus téann mé abhaile

Scrúdaitheoir : Is leor sin go raibh míle maith agat.

> ***Cuntas Mínithe:*** *Léiríonn an comhrá seo go raibh tuiscint réasúnta ag an scoláire ar cheisteanna an scrúdaitheora agus go raibh spontáineacht ag baint lena cuid freagraí uaireanta agus go raibh na freagraí oiriúnach go minic. Mar sin féin, tá na freagraí lom agus gonta uaireanta toisc foclóir agus ginchumas a bheith teoranta i gcásanna áirithe. I gcásanna eile nuair a bhí tuiscint réasúnta aici ar na ceisteanna a cuireadh agus í ábalta tarraingt ar ábhar réamhullmhaithe tá a cuid freagraí níos iomláine.*

Saibhreas Foclóra: Bhí an foclóir réasúnta ach teoranta uaireanta mar a léiríonn roinnt de na habairtí gearra atá beagán stadach briste. Is léir go raibh roinnt freagraí réamhullmhaithe aici agus sna cásanna sin déanann sí iarracht mhacánta na freagraí a leathnú agus a fhorbairt.

- Sea chuamar go dtí an club oíche agus bhí sé go deas.
- Tá an idirbhliain, bhí an obair, tá mé ag obair i bunscoil
- mar is aoibhinn liom gruaig agus labhair agus buail na daoine
- Tá ceathrar i mo chlann m'athair mo mháthair mo deartháir agus mé féin. ..... is ainm do mo deartháir, tá sé trí bliana déag d'aois, tá sé i
- meánscoil ..... Réitím go maith le mo dheartháir ach anois is arís bíonn muid ag troid an teilifís
- Rachaidh mé le mo chairde sa Spáinn ah ah m ceannaigh, ceannaigh, bhí mé mo ticéad ar ah an idirlíon. Fanfaidh mise agus mo chairde óstán deas,gach lá rachaidh muid, rachamar go dtí an trá, bhí uachtar reoite ah ah m rachamar gach tráthnóna sa bialann deas ithfidh muid bia blasta mar shampla pasta agus gach oíche rachaidh muid go dtí an club oíche.

Na briathra sna bunaimsirí: Úsáideadh líon réasúnta de na briathra sna bunaimsirí go cruinn.

- bhí mé ocht mbliana déag d'aois hmm hmm thug mé cóisir mór
- Sea chuamar go dtí an club oíche agus bhí sé go deas.
- Tá mé I mo chónaí i ..... Is maith liom ..... mar tá áiseanna iontu
- Is maith liom ag féachaint ar an teilifís ach is aoibhinn liom ceol. Is maith liom gach saghas ceol ach is fearr liom pop ceol.

- Is é Pink an ceoltóir is fearr liom. Tá sí ina cónaí i Meiriceá. An bhliain seo caite chuaigh mé go dtí an ceolchoirm
- cheannaigh mé mo ticéad ar an idirlíon. Bhí sé caoga Euro. Bhí an ceolchoirm go hiontach. Bhí an atmaisféar leictreach agus bhí an aimsir go h-álainn

Ceart agus cruinnúsáid na Gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha agus aidiachtaí: Bhí úsáid na bpríomhghnéithe seo réasúnta cruinn go minic.

- Tar éis an Ardteist ba mhaith liom ag dul go m m coláiste áitiúil ah m chun ba mhaith liom cúrsa gruagaire a dhéanamh m m tar éis an cúrsa ba mhaith liom ag obair siopa gruagaire sa cathair.
- tá a lán caitheamh aimsire agam. Is maith liom ag féachaint ar an teilifís ach is aoibhinn liom ceol. Is maith liom gach saghas ceol ach is fearr liom pop ceol.
- Ah níl aon post post páirtaimseartha agam mar bhí mé ag staidéar san Ardteist ach an samhradh seo caite bhí post páirt aimseartha agam. Bhí mé ag obair sa ..... .Thuill mé deich Euro san uair agus ah bhí mé ag obair ar a haon a chlog go dtí ar a hocht a chlog m m cabhrach mé le na custaiméirí m m m agus líon na seilfeanna agus scuab mé an t-urlár

Níor úsáid an scoláire seo an chlaoninsint, an modh coinníollach, nathanna ná seanfhocail i rith an chomhrá.

2011: Sampla 4: Catagóir - Lag

Comhrá 2011

Scrúdaitheoir: Cén aois tusa .....?

Dalta: Tá mé ..... mbliana déag .

Scrúdaitheoir: Agus cad é do dháta breithe?

Dalta: Rugadh mé ar an ochtú lá déag de mí Aibreán.

Scrúdaitheoir: So beidh do bhreithlá agat go luath.

Dalta: An seachtain seo chugainn.

Scrúdaitheoir: An mbeidh aon rud deas á dhéanamh agat?

Dalta: Beidh an cóisir mór agam i mo teac eh eh eh eh ah m leis mo chairde eh eh ah ah m m ith muid le dinnéir sa teach agus téamar go dtí an baile.

Scrúdaitheoir: MM ceart go leor agus cá bhfuil cónaí ort?

Dalta: Tá mé mo cónaí bruach baile ..... in aice leis an scoil.

Scrúdaitheoir: Inis dom faoi do chlann.

Dalta: Tá ceithre daoine i mo chlann ..... is ainm mo Daid is ..... é ..... is ainm mo mham is ..... í..... is ainm mo deirfiúr tá sí ah ah eh eh m m tá sí fiche blain d'aois. Tá sí staidéar Ollscoil i Baile Átha Cliath. Ah ah bhí ahh ah go dtí banaltra.

Scrúdaitheoir: Sea Tú féin is tusa an leanbh. An duine is óige sa chlann.

Dalta: Sea

Scrúdaitheoir: Cén chaoi ar tháinig tú ar scoil ar maidin .....?

Dalta: Ah ah eh siúl go dtí an scoil gach maidin. Ah ah

Scrúdaitheoir: Cén t-am ar fhág tú an teach ar maidin?

Dalta: Ah ah ah m m mm d'fhág mé ar leathuair deich nóiméad tar éis a hocht. Ah ah

Scrúdaitheoir: Nuair a bhí tú ag teacht ar scoil ar maidin cad a chonaic tú?

Dalta: Ah ah (gáirí beag neirbhíseach) gach maidin chonaic mé an bóthar agus an carr agus féach mé an siopa beag agus ah ah na daoine eile ar scoil.

Scrúdaitheoir: Ana-mhaith ar fad. An raibh tú leat féin nó an raibh aon duine ag siúl in éineacht leat?

Dalta: Mm m m eh eh ní siúl mé ah m m

Scrúdaitheoir: ana mhaith agus conas mar a bhí an aimsir ar maidin nuair a bhí tú ag teacht isteach?

Dalta: Tá an aimsir ag taitneamh tá an grian ag taitneamh agus tá beagnach scamall.

Scrúdaitheoir: Ana-mhaith sea cad iad na h-ábhair a dhéanann tú féin anseo?

Dalta: ah ah déanaim seacht n-ábhar, déanaim mata bitheolaíocht tíreolaíocht béarla Fraincis agus agus agus ah ah m m m ah

Scrúdaitheoir: a lán ábhar mar sin. Cén ceann is fearr leat?

Dalta: Ealaín an t-ábhar is fearr liom.

Scrúdaitheoir: An mbeidh tú ag déanamh Scrúdú praiticiúil san Ealaín. Cathain a bheidh sé sin ar siúl?

Dalta: eh eh (gáirí beag) ah ah m m ah

Scrúdaitheoir: Tar éis na laethanta saoire an ea?

Dalta: Tá a ah ah mhí Bealtaine.

Scrúdaitheoir: Sea mí Bealtaine .An bhfuil aon ábhar nach maith leat?

Dalta: Ah ah ní maith liom Béarla mar ceapaim go bhfuil sé deacair agus leadránach. Ah ah

Scrúdaitheoir: Tá sin go h-uafásach ar fad. Cad a rinne tú ag an deire seachtaine, an deire seachtaine seo caite now? Cad a rinne tú?

Dalta: An deire seachtaine seo caite ah m m chuaigh mé go dtí teach mo cara agus féach mé an film leis mo chairde agus d'itheamar na ah ah m m m ah agus siúl mé abhaile agus ah ah ah d'éist mé le ceol agus agus ah ah eh

Scrúdaitheoir: Agus cén saghas ceoil is maith leat?

Dalta: Is maith liom ag éisteacht le ceol difríocht agus ah ah ceol damhsa

Scrúdaitheoir: Agus chonaic tú scannán, cén scannán a chonaic tú?

Dalta: chonaic mé é an chonaic mé an scannán ah ah rinne mé ah ah eh

Scrúdaitheoir: An raibh sé go maith, an scannán?

Dalta: Ní raibh ah ah

Scrúdaitheoir: Inis dom faoin scoil anseo:

Dalta: Is scoil cailíní í a a lán daltaí sa scoil ahhm is maith liom an scoil mar tá a lán áiseanna sa scoil tá an halla spóirt cúirt leadóige agus an seomra ceol

Scrúdaitheoir: Agus an ndéanann tusa aon spóirt?

Dalta: Imrím galf agus cispheil agus bíonn mé ag rith gach seachtain.

Scrúdaitheoir: Tá tú spórtúil mar sin. Agus an bhfuil cumann galf sa scoil. An imríonn sibh galf sa scoil?

Dalta: Ah ah ah m m m imrím ..... ar an foireann sa scoil ah m ah ach imrím amach an scoil leis mo .....

Scrúdaitheoir: Cén áit?

Dalta: Ar club

Scrúdaitheoir: Cad eile? an cispheil? An bhfuil sibh go maith?

Dalta: Níl tá an foireann uafásach.

Scrúdaitheoir: Ní chreidim é sin in aon chor.

Dalta: ní rinneamar aon rud.

Scrúdaitheoir: Aw is trua sin Cad a dhéanann tú sa tráthnóna nuair a théann tú abhaile ón scoil?

Dalta: Ah ah nuair a críochnaigh an scoil siúl mé abhaile agus d'ith mé mo dhinnéir agus rinne mé m'obair bhaile d'fhéach mé an teilifís agus ag rith.

Scrúdaitheoir: Gach tráthnóna téann tú ag rith. Agus cé chomh fada a ritheann tú?

Dalta: ah m m ah ah

Scrúdaitheoir : Cúpla míle nó?

Dalta: Níl , timpeall an páirc.

Scrúdaitheoir: Ceathrú uaire nó mar sin. An dtéann tú ag siopadóireacht nó aon rud mar sin?

Dalta: mm m m téann mé ag siopadóireacht m m m ah a lán.

Scrúdaitheoir: a lán cén áit?

Dalta: Ionad siopadóireachta i ..... mar cónaím in aice leis.

Scrúdaitheoir. Agus an bhfuil an t-ionad go maith ansin i .....?

Dalta: Ah ah m ah ah ceart go leor tá a lán siopaí éadaí is maith liom na héadaí faisean.

Scrúdaitheoir: Cad a dhéanfaidh tú an samhradh seo chugainn?

Dalta: An samhradh seo chugainn. Ah ah rachaidh mé go dtí eh eh eh an cóisir mo cara agus ithfidh mé mo dinnéar agus buail mé leis daoine eile.

Scrúdaitheoir: Agus an mbeidh tú ag dul ar laethanta saoire?

Dalta: Tá rachaidh mé go dtí Majorca.an Spáinn le mo chairde ah ah tar éis an Ardteist ah ah ah m m m rachaidh muid ag du lag snámh gach lá, agus rachaimid amach san oíche agus ah ah m m ah ah m

Scrúdaitheoir: Ceart go leor. Go raibh míle maith agat. sin an méid.

Cuntas Mínithe: *Léirigh an comhrá thuas go raibh tuiscint réasúnta ag an scoláire ar cheisteanna an scrúdaitheora agus léirigh na freagraí leibhéal íseal spontáineachta. Mar sin féin toisc easpa foclóra agus ginchumas teoranta bhí an comhrá stadach briste an chuid is mó den am. Léirítear é seo sna samplaí thíos.*

- Scrúdaitheoir: Cén chaoi ar tháinig tú ar scoil ar maidin .....?

  Dalta: Ah ah eh siúl go dtí an scoil gach maidin. Ah ah

- Scrúdaitheoir: Cén t-am ar fhág tú an teach ar maidin?

  Dalta: Ah ah ah m m mm d'fhág mé ar leathuair deich nóiméad tar éis a hocht. Ah ah

- Scrúdaitheoir: Nuair a bhí tú ag teacht ar scoil ar maidin cad a chonaic tú ?

  Dalta: Ah ah (gáirí beag neirbhíseach) gach maidin chonaic mé an bóthar agus an carr agus féach mé an siopa beag agus ah ah na daoine eile ar scoil.

- Scrúdaitheoir: Ana-mhaith ar fad. An raibh tú leat féin nó an raibh aon duine ag siúl in éineacht leat?

  Dalta: Mm m m eh eh ní síul mé ah m m

  .....

- Scrúdaitheoir: Ana-mhaith ar fad. An raibh tú leat féin nó an raibh aon duine ag siúl in éineacht leat?

  Dalta: Mm m m eh eh ní síul mé ah m m

  .....

- Scrúdaitheoir: An mbeidh tú ag déanamh Scrúdú praiticiúil san Ealaín. Cathain a bheidh sé sin ar siúl?

  Dalta: eh eh (gáirí beag)ah ah m m ah

  .....

- Scrúdaitheoir: Agus an ndéanann tusa aon spóirt?

  Dalta: Imrím galf agus cispheil agus bíonn mé ag rith gach seachtain.

  .....

- Scrúdaitheoir: Gach tráthnóna téann tú ag rith. Agus cé chomh fada a ritheann tú?

  Dalta: ah m m ah ah

- Scrúdaitheoir: Cúpla míle nó?

  Dalta: Níl, timpeall an páirc.

Saibhreas Foclóra: Léirigh an scoláire seo go raibh a saibhreas foclóra teoranta agus bunúsach, bhí an comhrá briste stadach an chuid is mó den am.

- Beidh an cóisir mór agam i mo teach eh eh eh eh ah m leis mo chairde eh eh ah ah m m ith muid le dinnéir sa teach agus téamar go dtí an baile.
- Ah ah ah m m m imrím galf ar an foireann sa scoil ah m ah ach imrím amach an scoil leis mo Dhaid

Na briathra sna bunaimsirí: Go ginearálta bhí úsáid na mbriathra sna bunaimsirí lag sa chomhrá seo.

- Imrím galf agus cispheil agus bíonn mé ag rith gach seachtain
- d'fhág mé ar leathuair deich nóiméad tar éis a hocht
- siúl go dtí an scoil gach maidin..... ith muid le dinnéir..... téamar go dtí an baile
- Tá a ah ah mhí Bealtaine..... féach mé an film.....
- Ah ah nuair a críochnaigh an scoil siúl mé abhaile agus d'ith mé mo dhinnéar agus rinne mé m'obair bhaile d'fhéach mé an teilifís agus ag rith.

Níor bhain an scoláire seo aon úsáid as claoninsint, modh coinníollach, nathanna ná seanfhocail sa chomhrá.

Ceart agus cruinnúsáid na Gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha agus aidiachtaí: Cé go n-éiríonn leis an scoláire roinnt eilimintí den chomhrá a dhéanamh i gceart is léir go bhfuil cruinnúsáid na bpríomhghnéithe seo den ghramadach lag ar an iomlán.

- Tá mé seacht mbliana déag .....Rugadh mé ar an ochtú lá déag de mí Aibreán
- déanaim seacht n-ábhar, déanaim mata bitheolaíocht tíreolaíocht béarla Fraincis agus
- ní maith liom Béarla mar ceapaim go bhfuil sé deacair agus leadránach
- Ah ah bhí ahh ah go dtí banaltra..... tá beagnach scamall..... rachaidh muid ag dul ag snámh..... ach imrím amach an scoil leis mo Dhaid..... d'fhéach mé an teilifís
- mo dinnéar agus buail mé leis daoine eile

.....

2015: Sampla 1: Catagóir - An-mhaith

Sraith pictiúr: Sláinte na n-Óg – Seachtain na Sláinte

Insíonn an príomhoide ar an córas méadaithe go mbeidh seachtain na sláinte ag tosú sa scoil ar an Luain, beidh cluichí spóirt á cur ar fáil agus beidh bia sláintiúil ar fáil sa siopa ar scoil.

Tá an Luan tar éis tar agus cuirtear tús le seachtain na sláinte, tá cluiche peile ar siúl lasmuigh idir na múinteoirí agus na daltaí agus gleacaíocht ar siúl sa chúirt cispheile laistigh, tá cuma ar gach duine go bhfuil siad ag baint taitneamh as.

Ag am lón tá scuaine mór lasmuigh siopa ah siopa scoile i gcomhair bia sláintiúil, Déarfainn go mbeidh cosc ar burgéirí agus sceallóga don seachtain seo, is iontach an rud é.

An lá dar gcionn agus tá muintir na scoile amach ag siúlóid urraithe timpeall na cathrach, tá an ghrian ag lonradh go hard sa spéir, tá cuma aclaíocht ar gach éinne.

Níos déanaí an lá sin agus tá muintir na scoile i mbun comhrá leis an bpríomhoide. Deireann sí gan an iomarca brú a chur orthu féin le linn na Scrúdaitheoirúduithe agus labhair le na múinteoirí nuair a fhaigheann siad deis.

Tá seachtain na sláinte ag druid le gcríoch, fógraíonn an príomhoide thar an córas méadaithe go bhfuil sí fíorbhuíoch as ucht eh as ucht cabhair gach éinne, go bhfuil éacht bainte amach acu ar fad.

Tuiscint: Léirigh an dalta tuiscint an-mhaith ar na heachtraí atá léirithe sna pictiúir agus rinne sé cur síos an-mhaith orthu.

Saibhreas Foclóra: Bhí an saibhreas foclóra an-mhaith agus oiriúnach do na heachtraí atá léirithe sna pictiúir.

- beidh cluichí spóirt á cur ar fáil agus beidh bia sláintiúil ar fáil sa siopa ar

- tá cluiche peile ar siúl lasmuigh idir na múinteoirí agus na daltaí agus gleacaíocht ar siúl sa chúirt cispheile laistigh, tá cuma ar gach duine go bhfuil siad ag baint taitneamh as .
- Níos déanaí an lá sin agus tá muintir na scoile i mbun comhrá leis an bpríomhoide.

Briathra sna Bunaimsirí: Bhí na briathra sna bunaimsirí cruinn tríd an scéal go léir.

- insíonn an príomhoide ar an córas méadaithe go mbeidh seachtain na sláinte ag tosú sa scoil
- fógraíonn an príomhoide thar an córas méadaithe go bhfuil sí fíorbhuíoch as ucht eh as ucht cabhair gach éinne

An Chlaoninsint: Bhí an chlaoninsint cruinn an t-am go léir.

- Insíonn an príomhoide ar an córas méadaithe go mbeidh
- Déarfainn go mbeidh cosc ar burgéirí agus sceallóga
- fógraíonn an príomhoide thar an coras méadaithe go bhfuil sí fíorbhuíoch as ucht eh as ucht cabhair gach éinne, go bhfuil éacht bainte amach
- Deireann sí gan an iomarca brú a chur orthu féin le linn na Scrúdaitheoirúduithe agus labhair le na múinteoirí

An Modh Coinníollach: Bhí an úsáid a baineadh as an modh coinníollach lag mar nár úsáideadh é ach uair amháin.

- Déarfainn go mbeidh cosc ar burgéirí

Ceart agus cruinnúsáid na Gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha agus aidiachtaí: Tá cruinneas na bpríomhghnéithe sin an-mhaith i gcoitinne.

- tá cluiche peile ar siúl lasmuigh .....gleacaíocht ar siúl sa chúirt cispheile laistigh,.....go bhfuil siad ag baint taitneamh as .
- muintir na scoile..... gan an iomarca brú a chur orthu féin le linn na Scrúdaitheoirúduithe
- ar an córas méadaithe..... tá scuaine mór lasmuigh siopa..... agus labhair le na múinteoirí

Nathanna agus seanfhocail: Bhí na gnéithe sin den teanga lag. Níor úsáid an scoláire iad ar chor ar bith.

Comhrá 2015 : Ábhar Samplach 1 Catagóir - An-Mhaith

Comhrá 2015

Scrúdaitheoir: Cá bhfuil cónaí ortsa?

Dalta: Tá cónaí orm in .....

Scrúdaitheoir: Go maith.

Dalta: Tá sé gar do lár na cathrach, níl sé ach deich nóiméad.

Scrúdaitheoir: Conas a thagann tú ar scoil?

Dalta: Tagaim le mo Mam, tugann sí síob dom, ní thiomáinim go fóill, chomh maith le.....,ní bhfuair mé deis mo Scrúdú a dhéanamh anseo .

Scrúdaitheoir: Agus an bhfuil tú istigh ar an Scrúdú?

Dalta: Níl faraor mar caithfidh mé m'aird a dhíriú ar an Scrúdú agus ní bhfuair mé an deis go fóill.

Scrúdaitheoir: Inis dom faoi .....

Dalta: Daoine deasa iad, tá mo comharsan an-cabhrach, ba ..... é mo comharsan réitím go maith leis, is duine deas é eh ah imrím spóirt tá an club áitiúil suite in aice láimhe,

Scrúdaitheoir: An bhfuil na háiseanna go maith sa chlub?

Dalta: Tá. Is club fíor beag muid ach faoi láthair tá mé ag imirt leis an foireann sinsearach, tá mé i roinn a ..... agus tá ag éirí go maith linn.

Scrúdaitheoir: An bhfuil tú ró-óg le bheith ag imirt leis an bhfoireann .....?

Dalta: Ocht mbliana déag d'aois tá mé críochnaithe le ..... anois, ní tosaigh mé na cluichí ach má fhaigheann mé deich nóiméad ag an deire beidh mé an –sásta.

Scrúdaitheoir: An mbíonn sibh ag traenáil go minic?

Dalta: Dhá uair sa seachtain, agus gach dara Domhnach bíonn cluiche agam.

Scrúdaitheoir: An bhfuil am agat anois don traenáil?

Dalta: D'fhág mé ionad spóirt, is maith liom ag imirt spóirt agus aon briseadh a fhaigheann mé ón staidéar, yea, sea is maith liom dul.

Scrúdaitheoir: An mbíonn sibh ag imirt iománaíochta freisin?

Dalta: Bhí mé ag imirt iománaíocht ach faraor d'éirigh mé as thar na blianta, thaitin sé liom ach is fearr liom peil ná iomáint.

Scrúdaitheoir: Cén t-imreoir peile is fearr leat?

Dalta: Ah Diarmad Connolly cinnte, Diarmad Connolly peileadóir iontach é tá sé an duine is fearr ag imirt peile in Éirinn

Scrúdaitheoir: An bhfuil foireann Bhleá Cliath go maith i mbliana?

Dalta: Chuaigh mé go dtí ..... cluiche sa bhaile agus chuaigh mé go dtí an ceann sa ..... agus ag féachaint thar na cluichí sa bhliain déarfainn go bhfuil siad cineál níos laige ná mar a bhí cheana, níl sa ceann ach luas sa peil níos mó .

Scrúdaitheoir: Sea Sea tá a lán daoine ag gearán faoin bpeil Ghaelach, go bhfuil sé ró-leadránach.

Dalta: Sea Pat Spillane agus Joe Brolly, caithfidh mé a rá go n-aontaím leo, níl an caighdeán, tá na peileadóirí tá na scileanna acu ach níl an caighdeán acu.

Scrúdaitheoir: An é ról na mbainisteoirí cluichí a bhuachaint?

Dalta: Cinnte bíonn a lán brú, ní féidir leat aon rud a rá i gearán is féidir leat , cinnte má tá tú ..... bhainisteoir caithfidh tú do phost a choinneáil agus mar sin de imríonn tú an saghas peile sin.

Scrúdaitheoir: Sea agus an bhfuil saol crua ag na peileadóirí ido áit dúchais?

Dalta: Sea tá cinnte, tá cara agam, tá sé ag imirt, tá sé ar ag imirt le foireann ....., foireann sinsearach agus deireann sé go mbíonn cuid mhór traenáil in aghaidh na seachtaine aige, tá sé ar ollscoil ..... faoi láthair, tá sé an – deacair staidéar a dhéanamh nuair atá sé ag imirt.

Scrúdaitheoir: Níl aon saol sóisialta acu :

Dalta: Níl is beag saol sóisialta a bhíonn acu.

Scrúdaitheoir: An bhfuil béim ar alcól sa chlub agaibhse, an bhfuil beár acu?

Dalta: Tá beár, like, is minic a deireann an bainisteoir tar éis na cluichí i rith na sraith bliain tá bac ar an alcól, tar éis na cluichí téigh suas agus ól pionta, is maith,cineál, an nasc a fháil idir na peileadóirí nuair atá siad le chéile.

Scrúdaitheoir: Ar cheart go mbeadh siad ag tuilleamh airgid ,na peileadóirí seo?

Dalta: D'fhoghlaim mé le mo chara atá ag imirt le .....is saol proifisiúnta bíonn siad ag traenáil cúig uair cosúil leis na peileadóirí i Sasana agus é sin san iarnóin agus bíonn orthu dul ag obair san oíche, tá an saol crua, níl an airgead ag chuile tír chuile chontae sa tír.

Scrúdaitheoir: Ach tá an t-airgead ag Baile Átha Cliath.

Dalta: Sea Baile Átha Cliath agus b'fhéidir Ciarraí agus

Scrúdaitheoir: Ach an bhfuil buntáiste ag Baile Átha Cliath anois i gcomparáid le contaetha eile?

Dalta: Tá faoi láthair ach déarfainn go raibh an buntáiste sin ansin i gcónaí, ach, cineál, ní raibh an foireann ag rá sin ar an bpáirc mar bhí siad ag cailliúint go minic ach chomh luath is a tháinig feabhas ar pheil Bhaile Átha Cliath bhí gach duine ag rá go raibh buntáistí acu ach ní aontaím leis sin.

Scrúdaitheoir: Sea an imríonn tú aon spórt eile?

Dalta: Imrím ..... má bhíonn an deis agam, tá mé i mo bhall club ..... suas an bóthar.

Scrúdaitheoir: Cén fáth nach n-imríonn tú rugbaí. Tá níos mó airgead sa rugbaí?

Dalta: Sea is breá liom ag féachaint ar Rugbaí dá like eh leanaim an sacar is minic a deirim le m'athair cuireann foireann rugbaí i bhfad níos mó bród agus paisean isteach sa cluiche, bíonn gach éinne ag féachaint air.

Scrúdaitheoir: Ar fhéach tú ar an gcluiche idir Laighean?

Dalta: Sea bhí mé ag féachaint an cluiche idir Learpholl agus ina dhiaidh sin chas mé an cluiche rugbaí ar siúl.

Scrúdaitheoir: Cad a cheap tusa faoin gcluiche?

Dalta: Ah bhí an mí-ádh orthu, bhí mé ag éisteacht ar an raidió ar an Aoine bhí mé ag éisteacht ar an radio agus bhí siad ag rá beidh an t-ádh leo má chailleann Leinster cúig pointe ach d'éirigh leo dul go am breise.

Scrúdaitheoir: An bhfuil Sky Sport agaibh sa bhaile?

Dalta: Tá.

Scrúdaitheoir: Tá sin costasach nach bhfuil?

Dalta: Tá ní íocann mise é d'íoc m'athair é ach tá craoladh Sky Sport go h-iontach, fiú an galf, an peil, an rugbaí gach spórt.

Scrúdaitheoir: Cad é an foireann sacar is fearr leat?

Dalta: Leanann mé .....D'fhéach mé ar an cluiche, an cluiche is fearr a d'imir siad i mbliana ach níor éirigh leo tá an scór an rud is tábhachtach

Scrúdaitheoir: An bhfuil difríochtaí idir imreoirí sacair agus imreoirí Gaelacha nó iománaíochta?

Dalta: Tá siad i bhfad níos cairdiúla na peileadóirí Gaelacha, ní fhaigheann siad airgead, téann siad ag obair tá scileanna do-chreidte acu.

Scrúdaitheoir: An bhfuil an iomarca airgead sa sacar?

Dalta: Cinnte an iomarca airgead deireann go leor daoine tá an airgead tar éis teacht isteach sa sacar mar gheall ar an caighdeán peil atá ag imirt, sílim caithfidh tú airgead mhaith a íoc leo ach tá sé ró daor

Scrúdaitheoir: An dtéann tú sall go Sasana ag féachaint?

Dalta: Chuaigh mé an bhliain seo caite le mo chara cluiche .... chaill siad ar an lá ach bhain mé taitneamh as.

Scrúdaitheoir: Cá raibh tú ag fanacht?

Dalta: Tá mé in óstán galánta i lár na cathrach,

Scrúdaitheoir: Chuala go mbíonn a lán trioblóid ag na cluichí sin?

Dalta: Nuair a théann tú go cluiche ..... is lá amach é ní gnáth cluiche peile é is lá a bhíonn daoine sásta dul, ach ní bhíonn siad ag lorg trioblóid,

Scrúdaitheoir: Ach an bhfuil an paisean céanna ansin is a bhíonn idir Baile Átha Cliath agus Ciarraí?

Dalta: Bíonn a lán paisean sa peil Gaelach, bíonn na daoine cairdiúil le chéile, agus ní bhíonn siad ag argóint mar a bhíonn na daoine i Sasana, difríocht mór é sin.

Scrúdaitheoir: An imríonn tú spórt sa scoil seo?

Dalta: Le blianta beaga anuas tá feabhas tagtha ar an spórt agus ar na h-áiseanna spóirt tá dhá foireann ..... tar éis dhá chraobh ..... a ..... ach nuair a thosaigh mé amach sa scoil ní raibh na háiseanna go h-iontach.

Scrúdaitheoir: Conas mar atá na h-áiseanna anois?

Dalta: Tá páirc uile-aimseartha amach ansin .....

Scrúdaitheoir:: An mbíonn sibh ag traenáil sa scoil ?

Dalta: Bíonn ranganna spóirt againn, dhá tréimhse chomh maith leis sin

Scrúdaitheoir: An bhfuil spórt do chailíní?

Dalta: Tá nuair a théann siad ..... go dtí an ..... bíonn ..... acu agus téann siad ..... timpeall…….

Scrúdaitheoir: An bhfuil na deiseanna céanna ag na cailíní is atá ag na buachaillí sa spóirt?

Dalta: Is minic nach maith leis na cailíní é a dhéanamh ach tá an deis céanna acu tá grúpa cailíní sa scoil a imríonn spórt go rialta agus tá na deiseanna ann dóibh.

Scrúdaitheoir: Sea an bhliain seo chugainn cad ba mhaith leat a dhéanamh?

Dalta: Rachainn go DCU agus dhéanfainn dlí agus an ..... a dhéanamh agus tá is ollscoil beag é DCU, cosúil leis an scoil seo agus beidh mé in ann sníomh isteach go deas ann, beidh ranganna beaga ann agus sin go maith.

Scrúdaitheoir: Cé mhéad pointí a theastaíonn uait?

Dalta: Ceathar céad caoga.

Scrúdaitheoir: Cad a cheapann tú faoi chóras na bpointí?

Dalta: Sílim go bhfuil sé féaráilte i ndáiríre mar ,tá ,má chuireann tú an iarracht isteach ann gheobhaidh tú na buntáistí éirigh leat má dhéanann tú an obair bliain a cúig agus bliain a sé.

Scrúdaitheoir: Cén fáth an dlí ?

Dalta: Ó bhí mé I mo lad óg bhí spéis agam i gcónaí a bheith I mo ....., níl an airgead ann faraor, bhí mé ag labhairt le mo gairmtreoraí agus dúirt sí muna dtaitneoidh an dlí leat is féidir leat éirí amach as agus má tá ..... ar thóir fostaithe dul leis sin.

Scrúdaitheoir: Cén fáth ar mhaith leat a bheith I do .....?

Dalta: Just tuigim go bhfuil post deas ann, cabhrú le daoine

Scrúdaitheoir: An bhfuil postanna ar fáil do dhlíodóirí anois sa tír seo?

Dalta: Léigh mé le déanaí ar Jobs.ie go bhfuil go bhfuil na comhlachtaí ar thóir daoine tar éis gairmeacha a bhaint amach sa dlí. Cosúil le aon phost beidh sé an-deacair.

Scrúdaitheoir: Cén t-ábhar is fearr leat ar scoil?

Dalta: Gaeilge is fearr liom Gaeilge, éiríonn go maith an Gaeilge, cosúil le ag an Béarla tá an Béarla an-deacair mar tá siad níl líofa sa Béarla ach domsa tá Gaeilge líofa domsa agus múinteoir an-mhaith do daoine a bhfuil Gaeilge líofa acu cabhraíonn sé leo

Scrúdaitheoir: Sea Sea an raibh tú ag an Ghaeltacht riamh?

Dalta: Ní raibh ach i rang a .... agus rang a ..... sa bhunscoil

Scrúdaitheoir: Cén fáth nach ndeachaigh tú sa mheánscoil?

Dalta: Sa mheánscoil ní raibh an deis sin dul

Scrúdaitheoir: Ró-chostasach is dócha?

Dalta: Sea costasach ar an scoil.

Scrúdaitheoir: An dtaitníonn an cúrsa Gaeilge leat san Ardteist?

Dalta: Caithfidh mé a rá nach bhfuil a lán ábhar ann bhí muid críochnaithe an cúrsa timpeall mí Eanáir agus bhí a lán dul siar i gceist agus seachas na sraith pictiúir tá sé go maith

Scrúdaitheoir: An mbíonn tú ag féachaint ar TG4?

Dalta: Nuair a fhaighim an deis féachaim ar an bpeil. Is é an t-aon stáisiún a chraolann an pheil go rialta.

Scrúdaitheoir: Sea cuireann siad an-bhéim ar an Ghaeilge.

Dalta: Sea ach bíonn Gaeilge líofa ag na daoine a chuireann na cláracha i láthair

Scrúdaitheoir: Sea craolann siad an iomáint chomh maith:

Dalta: Yea cinnte agus an rugbaí chomh maith, leadóg.

Scrúdaitheoir: An bhféachann do thuismitheoirí ar TG4?

Dalta: Má bhíonn sé ar Sky caithfidh mé a rá cuir mé Sky é ar siúl ach feicim ar peil ar TG4

Scrúdaitheoir: Ach a lán de na daoine níl a lán Gaeilge acu ní féidir leo:

Dalta: Sea sin polaiteoirí na tíre is mór an náire é níl siad ábalta píosa beag Gaeilge a úsáid

Scrúdaitheoir: Cad is féidir a dhéanamh faoi sin? Conas is féidir linn an Ghaeilge a dhéanamh níos láidre?

Dalta: Tá sé is ceist deacair é sin tá an iomarca brú ar daoine Gaeilge a fhoghlaim ba cheart inspioráid a thabhairt do daoine an Ghaeilge a fhoghlaim, chabhródh sé sin.

Scrúdaitheoir: Bhuel sin é. Go raibh maith agat.

Cuntas Mínithe: *Léiríonn an comhrá seo nach raibh aon fhadhb ag an scoláire déileáil le ceisteanna agus ionchur an scrúdaitheora. Tá spontáineacht ag baint leis na freagraí agus iad oiriúnach don topaic. Déanann an scoláire forbairt mhaith ar na freagraí agus léiríonn sé foclóir fairsing saibhir. Ní léiríonn sé uair ar bith i rith an chomhrá go bhfuil sé ag brath ar ábhar réamhullmhaithe. Bhí an comhrá nádúrtha agus saoráideach agus léiríonn na samplaí thíos ón gcomhrá é sin.*

- Scrúdaitheoir:Cá bhfuil cónaí ortsa?

  Dalta: Tá cónaí orm in .....

- Scrúdaitheoir: Go maith.

  Dalta: Tá sé gar do lár na cathrach, níl sé ach deich nóiméad.

  .....

- Scrúdaitheoir: Agus an bhfuil tú istigh ar an Scrúdú?

  Dalta: Níl faraor mar caithfidh mé m'aird a dhíriú ar an Scrúdú agus ní bhfuair mé an deis go fóill.

  .....

- Scrúdaitheoir: An bhfuil na háiseanna go maith sa chlub?

  Dalta: Tá. Is club fíor beag muid ach faoi láthair tá mé ag imirt leis an foireann ....., tá mé i roinn a ..... agus tá ag éirí go maith linn.

  .....

- Scrúdaitheoir: Ach an bhfuil buntáiste ag Baile Átha Cliath anois i gcomparáid le contae eile?

  Dalta: Tá faoi láthair ach déarfainn go raibh an buntáiste sin ansin i gcónaí, ach, cineál, ní raibh an foireann ag rá sin ar an bpáirc mar bhí siad ag cailliúint go minic ach chomh luath is a tháinig feabhas ar peil Baile Átha Cliath bhí gach duine ag rá go raibh buntáistí acu ach ní aontaím le sin.

  .....

- Scrúdaitheoir: An bhfuil na deiseanna céanna ag na cailíní is atá ag na buachaillí sa spóirt?

  Dalta: Is minic nach maith le na cailíní é a dhéanamh ach tá an deis céanna acu, tá grúpa cailíní sa scoil a imríonn spórt go rialta agus tá na deiseanna ann dóibh.

  .....

- Scrúdaitheoir: Cad a cheapann tú faoi chóras na bpointí?

  Dalta: Sílim go bhfuil sé féaráilte i ndáiríre mar, tá, má chuireann tú an iarracht isteach ann gheobhaidh tú na buntáistí éirigh leat má dhéanann tú an obair bliain a cúig agus bliain a sé.

  .....

Saibhreas Foclóra: Bhí foclóir fairsing saibhir i rith an chomhrá an t-am go léir.

- Tá sé gar do lár na cathrach ..... ní bhfuair mé deis mo Scrúdú a dhéanamh.
- Níl faraor mar caithfidh mé m'aird a dhíriú ar an Scrúdú
- Is é an t-aon stáisiún a chraolann an pheil go rialta.
- Le blianta beaga anuas tá feabhas tagtha ar an spórt agus ar na h-áiseanna spóirt
- go dtí an Gym

Na briathra sna bunaimsirí: Bhí cruinneas na mbriathra sna bunaimsirí an-mhaith an chuid is mó den am ach tá roinnt bheag botún anseo is ansiúd.

- Chuaigh mé an bhliain seo caite le mo chara, cluiche ...., chaill siad ar an lá ach bhain mé taitneamh as.
- mar tá má chuireann tú an iarracht isteach ann gheobhaidh tú na buntáistí, éirigh leat, má dhéanann tú an obair bliain a cúig agus bliain a sé.
- Is minic nach maith leis na cailíní é a dhéanamh ach tá an deis céanna acu tá grúpa cailíní sa scoil a imríonn spórt go rialta agus tá na deiseanna ann dóibh.

An chlaoninsint: Bhain an scoláire úsáid réasúnta cruinn as an gclaoninsint sa chomhrá seo ach ní raibh sé cruinn i gcónaí.

- déarfainn go bhfuil..... deireann sé go mbíonn cuid mhór
- déarfainn go raibh an buntáiste sin ansin i gcónaí, ach, cineál, ní raibh an foireann ag rá sin ar an bpáirc mar bhí siad ag cailliúint go minic ach chomh luath is a tháinig feabhas ar peil Baile Átha Cliath bhí gach duine ag rá go raibh buntáistí a

An Modh Coinníollach: D'úsáid an scoláire an modh coinníollach go han-mhaith agus go nádúrtha sa chomhrá seo.

- déarfainn go bhfuil siad cineál níos laige.....
- déarfainn go raibh an buntáiste sin ansin i gcónaí...
- Rachainn go DCU agus dhéanfainn dlí
- an Ghaeilge a fhoghlaim, chabhródh sé sin

Ceart agus cruinnúsáid na Gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha agus aidiachtaí: Tá ceartúsáid agus cruinneas na bpríomhghnéithe sin den ghramadach go maith sa chomhrá seo.

- Le blianta beaga anuas.
- dul siar i gceist agus seachas na sraith pictiúir.
- nasc a fháil idir na peileadóirí nuair atá siad le chéile.

Nathanna/ seanfhocail: Bhí an ghné sin den teanga lag anseo. Níor úsáid an scoláire aon nathanna ná aon seanfhocal i rith an chomhrá.

2015: Sampla 2: Catagóir - Maith

Sraith pictiúr: Lá ag cluiche Rugbaí i Stade De France.

Dé hAoine bhí Seán Pól agus Liam ag caint i gceaintín na scoile faoi cluiche idirnáisiúnta rugbaí a bheidh ar siúl i bPáras Dé Sathairn ah ah bhí siad ar bís.

Shroich siad go hAerfort Baile Átha Cliath go luath. Ní raibh siad ag fanacht ró-fhada. Bhí siad i Páras ar a haon déag a chlog. Chonaic siad an Túr Ifel agus chuaigh siad ar an mbus oscailte lár na cathrach.

Ansin chuaigh siad ag siúl timpeall na cathrach agus chonaic siad radharc do-chreidte an Arc De Triomphe . Cheannaigh Seán liathróid rugbaí i siopa spóirt freisin.

Chuaigh siad go dtí an Stade De France. Bhí an áit plódaithe le daoine ach bhí díomá an domhain ar na daoine ar na buachaillí mar an Fhrainc chun tosaigh. Ní raibh ach trí pointí do Éire.

Ach sa dara leath d'imir foireann na hÉireann níos fearr. Bhuaigh Brian O'Driscoll úd do hÉireann agus bhí an sluaite Éireannach ar mire.

Ar deireadh bhuaigh Éire. Lá stairiúil a bhí ann. Bhí áthas an domhain ar na buachaillí.

Ceisteanna: 1. Cá raibh na buachaillí sa phictiúr seo?

2. Cad a ceannach Seán sa pictiúr seo?

3. Cén sórt aimsir sa pictiúr seo?

Tuiscint: Bhí tuiscint an-mhaith ag an scoláire ar na heachtraí atá léirithe sa tsraith pictiúr seo.

Saibhreas Foclóra: Bhí foclóir maith fairsing ag an scoláire a chuir ar a cumas cur síos maith a dhéanamh ar na heachtraí atá léirithe sa tsraith pictiúr**.**

- bhí Seán Pól agus Liam ag caint i gceaintín na scoile faoi cluiche idirnáisiúnta rugbaí a bheidh ar siúl i bPáras Dé Sathairn
- bhí siad ar bís.
- Shroich siad go hAerfort Baile Átha Cliath go luath. Ní raibh siad ag fanacht rófhada ..... chuaigh siad ar an mbus oscailte lár na cathrach.
- Bhí an áit plódaithe le daoine ach bhí díomá
- d'imir foireann na hÉireann níos fearr

Na briathra sna bunaimsirí: An aimsir chaite den chuid is mó a d'úsáid an scoláire sa chur síos agus é ceart agus cruinn.

- Shroich siad .....Ní raibh siad ..... . Bhí siad i ..... Chonaic siad ..... chuaigh siad
- Cheannaigh Seán .... Bhuaigh Éire.

An Chlaoninsint/an Modh Coinníollach: Níor bhain an scoláire úsáid ar bith as an gclaoninsint ná as an modh coinníollach sa chur síos seo.

Ceart agus cruinnúsáid na Gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha agus aidiachtaí: Tá ceartúsáid agus cruinneas na bpríomhghnéithe sin den ghramadach an-mhaith formhór an ama.

- ag caint i gceaintín na scoile faoi cluiche idirnáisiúnta rugbaí a bheidh ar siúl i bPáras.
- ag fanacht rófhada ..... ar an mbus oscailte .....lár na cathrach

Nathanna/ seanfhocail: Rinne an scoláire iarracht réasúnta nathanna cainte a úsáid ó am go chéile sa chur síos.

- bhí díomá an domhain ar na daoine
- áthas an domhain ar na buachaillí
- bhí siad ar bís

2015: Sampla 2: Catagóir - Maith

Comhrá 2015

Scrúdaitheoir: Inis dom mar gheall ort féin, cé mhéad duine atá i do chlann?

Dalta: Tá ..... I mo chlann. Is mise an páiste is ..... Tá deartháir amháin agam agus tá deirfiúr amháin agam. Mo dheartháir ....., tá sé ..... mbliana d'aois agus mo dheirfiúr ..... tá sí ..... bliana d'aois. Réitím go maith leo. Roinnim mo sheomra le mo dheirfiúr.

Scrúdaitheoir: Ana-mhaith.

Dalta: Is fuath liom sin uaireanta mar tá sí ró-ard agus eh ah ah .

Scrúdaitheoir: Déanann sí a lán torann uaireanta, an ea? Bíonn sí ag cur isteach ort ag staidéar is dócha?

Dalta: Tá sé ró-deacair staidéar.

Scrúdaitheoir: Agus cá bhfuil do theach suite?

Dalta: Ar imeall an bhaile.

Scrúdaitheoir: Agus cé mhéad seomraí atá sa teach?

Dalta: Sé. Thíos staighre tá ....., seomra suí ..... agus seomra folctha agus thuas staighre trí seomra leapa agus seomra folctha eile.

Scrúdaitheoir: Go maith, go maith. Agus an bhfuil gairdín agat?

Dalta: Tá .

Scrúdaitheoir: Agus cad tá ag fás sa ghairdín? Cén sórt rudaí atá sa ghairdín?

Dalta: Bláthanna agus crann

Scrúdaitheoir: Ana-mhaith agus an mbíonn tusa ag obair sa ghairdín?

Dalta: Ah níl, níl suim agam.

Scrúdaitheoir: Ana-mhaith. Agus an bhfuil do theach suite in aice le .....?

Dalta: Tá, Tá mo chairde ina cónaí in aice láimhe agus tá na háiseanna go maith imo cheantar.

Scrúdaitheoir: Cen sórt áiseanna?

Dalta: Pictiúrlann, leabharlann, Linn snámha, ionaid siopadóireachta, club óige, clubanna spóirt agus a lán eile.

Scrúdaitheoir: An dtéann tú go dtí an pictiúrlann go minic.

Dalta: Ah anois is arís.

Scrúdaitheoir: Cad mar gheall ar an Linn Snámha?

Dalta; Gach Satharn.

Scrúdaitheoir: Agus cá bhfuil an Linn Snámha suite? An bhfuil sé suite in Óstán nó?

Dalta: I lár na cathrach.

Scrúdaitheoir: Go maith. I lár na cathrach. Agus cad faoin ionad siopadóireachta. An féidir leat cur síos a dhéanamh ar an Ionad Siopadóireachta dom?

Dalta: Tá siopaí éagsúla ann agus téim ann go minic le mo chairde agus nuair a fhaighim airgead ó mo tuismitheoirí. Tugann mo tuismitheoirí airgead póca dom nuair a bhíonn mé ag obair sa teach.

Scrúdaitheoir: Ana-mhaith. Níl aon phost páirtaimseartha agat an bhfuil?

Dalta: Níl ah eh is fuath liom obair tí ach déanaim é a lán.

Scrúdaitheoir: Go maith agus cén sórt rudaí a dhéanann tú sa teach?

Dalta: Glanaim na seomraí, ním na gréithe, scuabaim an t-urlár.

Scrúdaitheoir: Agus nuair a théann tú ag siopadóireacht cad iad na siopaí is fearr leat?

Dalta: Siopa éadaí. Pennys.

Scrúdaitheoir: Ana-mhaith. Cén fáth?

Dalta: Tá sé iontach.

Scrúdaitheoir: Cad iad na siopaí eile atá san ionad?

Dalta: Siopaí buataisí, siopaí poitigéirí, bialann

Scrúdaitheoir: Nuair a théann tú go dtí ionad siopadóireachta an dtéann tú go dtí bialann?

Dalta: Uaireanta. Tá trí bialann san ionad siopadóireacht, Burger King, ... agus Subway.

Scrúdaitheoir: Cén ceann is fearr leat?

Dalta: Subway.

Scrúdaitheoir: An maith leat Buirgéiri sceallóga agus bia mar sin?

Dalta: Sea ach tá fhios agam go bhfuil an iomarca mear bhia mar sin go dona don corp.

Scrúdaitheoir: Sea agus cad a dhéanann tú i rith an deire seachtaine?

Dalta: Tá mé ag éisteacht le ceol gach lá gan teip.

Scrúdaitheoir: Cad é an ceol is fearr leat?

Dalta: Ed Shearon an t-amhránaí is fearr liom.

Scrúdaitheoir: An bhfuil tú ag dul go dtí Páirc an Chrócaigh?

Dalta: Tá i mí Iúil.

Scrúdaitheoir: Agus cé mhéad a chosnaíonn an ticéad?

Dalta: Seachtó Euro.

Scrúdaitheoir: Agus tá tú ag dul. An féidir leat an giotár a sheinm?

Dalta: Ah hm níl.

Scrúdaitheoir: An mbíonn tú ag éisteacht le ceol ar do Ifón nó ar do Ipod?

Dalta: Ar mo fón, I fón 4.

Scrúdaitheoir: Cad iad na hAipeanna atá agat ar do Ifón?

Dalta: Snapshot, Facebook, Níl aon Twitter,

Scrúdaitheoir: An dtéann tú ar Facebook go minic?

Dalta: Anois is arís téim ar an idirlíon, úsáidim Google chun an eolas a fháil isteach.

Scrúdaitheoir: Cé mhéad cairde atá agat ar Facebook?

Dalta: Níl fhios agam. ..... chéad b'fhéidir.

Scrúdaitheoir: An bhfuil aon mí-bhuntáistí ag baint le Facebook?

Dalta: Tá mé gafa agus caithim an iomarca ama ar mo fón.

Scrúdaitheoir: An bhfuil suim agat sa spórt?

Dalta: Níl.

Scrúdaitheoir: An bhféachann tú ar an teilifís gach lá?

Dalta: Féachaim ar an teilifís go minic, tugann sé sos dom ó na leabhair agus ó brú na Scrúduithe,

Scrúdaitheoir: An bhfuil tú faoi bhrú uafásach ag na Scrúduithe?

Dalta: Tá ceithre chéad ochtó pointí ag teastáil uaim.

Scrúdaitheoir: Cén cúrsa ba mhaith leat a dhéanamh?

Dalta: Ba mhaith liom cúrsa ..... a dhéanamh Má Nuad.

Scrúdaitheoir: Má Nuad. Go maith. Ceithre chéad ochtó pointí atá ag teastáil? Ar mhaith leat a bheith I do mhúinteoir .....?

Dalta: Ah hm sea.

Scrúdaitheoir: Cad iad na tréithe atá ag teastáil le bheith I do mhúinteoir?

Dalta: Bíonn orainn a bheith foighneach, cairdiúil agus cabhrach.

Scrúdaitheoir: Ar mhaith leat a bheith I do mhúinteoir i scoil lán-chailíní nó scoil measctha?

Dalta: Lán cailíní mar bhí mé ag lán cailíní.

Scrúdaitheoir: An mbíonn na cailíní ag pleidhcíocht sna ranganna?

Dalta: Tá uaireanta. Roinnt de na daoine.

Scrúdaitheoir: Ach bíonn níos mó acu ag pleidhcíocht i scoil buachaillí. Bíonn na buachaillí ag pleidhcíocht?

Dalta: Sea tá.

Scrúdaitheoir: Ar mhaith leat teacht ar ais chun múineadh sa scoil seo?

Dalta: Ba mhaith liom teacht ar ais anseo mar is maith liom an scoil seo.

Scrúdaitheoir: Cén fáth gur maith leat an scoil seo? Cé mhéad cailíní atá ag freastal ar an scoil seo?

Dalta: Tá sé chéad agus daichead múinteoirí.

Scrúdaitheoir: An bhfuil rogha leathan ábhar sa scoil seo?

Dalta: Tá mé ag déanamh seacht ábhar sa scoil seo, Béarla, Gaeilge, Mata, Fraincis, Bitheolaíocht, Ealaín agus Stair.

Scrúdaitheoir: Cad a cheapann tú faoin gcúrsa Gaeilge?

Dalta: Is maith liom Gaeilge ach tá sé deacair uaireanta, braitheann sé ar an topaic. Is maith liom na dánta ach is fuath liom na scéalta.

Scrúdaitheoir: Agus cad mar gheall ar na sraith pictiúir?

Dalta: Is fuath liom iad. An ndearna tú an Fhraincis an tseachtain seo caite?

Dalta: sea,

Scrúdaitheoir: agus níl ach doiciméid amháin ach sa rud seo tá fiche pictiúr.

Dalta: sea an iomarca.

Scrúdaitheoir: An raibh tú sa Ghaeltacht riamh?

Dalta: Níl.

Scrúdaitheoir: An gceapann tú go bhfuil sé tábhachtach an Ghaeilge a choimeád beo?

Dalta: Níl fhios agam.

Scrúdaitheoir: Is cuma is cuma. An bhfuil aon phlean agat don samhradh seo?

Dalta: Tógfaidh mé go bog é. Tógfaidh mé sos ó na leabhair agus rachaidh mé ar laethanta saoire le mo chairde go dtí an Spáinn. Gheobhaidh mé post páirtaimseartha agus cuirfidh me airgead i dtaisce sa bhanc ah eh an Coláiste.

Scrúdaitheoir: Sin iontach. Go raibh maith agat.

Cuntas Mínithe: *Léiríonn freagraí an scoláire go bhfuil tuiscint an-mhaith aici ar cheisteanna agus ar ionchur an scrúdaitheora. Tugann sí freagraí i gcónaí ar an toirt gan aon mhachnamh le déanamh aici agus léiríonn seo spontáineacht ina cuid cainte. Tá foclóir fairsing aici ach mar sin féin ní dhéanann sí an iarracht chéanna a cuid freagraí a fhorbairt faoi mar a rinne an scoláire i sampla 1. Taispeánann sé seo nach bhfuil foclóir an scoláire seo chomh fairsing saibhir le sampla 1. Léiríonn an comhrá seo go bhfuil cumarsáid nádúrtha saoráideach idir an scoláire agus an scrúdaitheoir i rith an chomhrá. Léiríonn an comhrá nach bhfuil sí ag brath ar ábhar agus freagraí atá réamhullmhaithe ná ar eochairfhocail nó spreagadh ón scrúdaitheoir.*

- Scrúdaitheoir: Agus cá bhfuil do theach suite?

  Dalta: Ar imeall an bhaile.

  .....

- Scrúdaitheoir: Ana-mhaith. Agus an bhfuil do theach suite in aice le .....?

  Dalta: Tá, Tá mo chairde ina cónaí in aice láimhe agus tá na háiseanna go maith I mo cheantar.

  .....

- Scrúdaitheoir: Go maith agus cén sórt rudaí a dhéanann tú sa teach?

  Dalta: Glanaim na seomraí, ním na gréithe, scuabaim an t-urlár.

  .....

- Scrúdaitheoir: An maith leat Buirgéiri sceallóga agus bia mar sin?

  Dalta: Sea ach tá fhios agam go bhfuil an iomarca mear bhia mar sin go dona don corp.

.....

- Scrúdaitheoir: An dtéann tú ar Facebook go minic?

  Dalta: Anois is arís téim ar an idirlíon, úsáidim Google chun an eolas a fháil isteach.

- Scrúdaitheoir: Cé mhéad cairde atá agat ar Facebook?

  Dalta: Níl fhios agam, ... chéad b'fhéidir.

- Scrúdaitheoir: An bhfuil aon mí-bhuntáistí ag baint le Facebook?

  Dalta: Tá mé gafa agus caithim an iomarca ama ar mo fón.

  .....

- Scrúdaitheoir: Cad a cheapann tú faoin gcúrsa Gaeilge?

  Dalta: Is maith liom Gaeilge ach tá sé deacair uaireanta, braitheann sé ar an topaic. Is maith liom na dánta ach is fuath liom na scéalta.

- Scrúdaitheoir: Agus cad mar gheall ar na sraith pictiúir?

  Dalta: Is fuath liom iad.

  .....

Saibhreas foclóra: Bhí foclóir leathan ag an scoláire seo a chuir ar a cumas comhrá nádúrtha a bheith aici leis an scrúdaitheoir.

- Roinnim mo sheomra le mo dheirfiúr
- Thíos staighre ..... thuas staighre
- Is maith liom Gaeilge ach tá sé deacair uaireanta .....braitheann sé ar an topaic.
  Is maith liom na dánta ach is fuath liom na scéalta.
- Tá mé gafa agus caithim an iomarca ama ar mo fón
- tugann sé sos dom ó na leabhair agus ó brú na Scrúduithe,

Na Briathra sna bunaimsirí: Bhí úsáid na mbriathra sna bunaimsirí cruinn den chuid is mó ach bhí roinnt botún ó am go chéile.

- téim ar an idirlíon, úsáidim Google
- An mbíonn na cailíní ag pleidhcíocht /Tá uaireanta
- Féachaim ar an teilifís go minic, tugann sé sos dom
- Tá mé ag éisteacht le ceol gach lá gan teip.

An Modh Coinníollach: Níor úsáid an scoláire an modh coinníollach ar chor ar bith i rith an chomhrá.

Nathanna/Seanfhocail: Bhí an ghné seo lag. Is beag samplaí a fheictear sa chomrá.

- ina cónaí in aice láimhe

Ceart agus cruinnúsáid na Gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha agus aidiachtaí: Bhí ceartúsáid agus cruinneas na bpríomhghnéithe sin den ghramadach go maith ach bhí botúin le tabhairt faoi deara go minic freisin.

- Tá ..... i mo chlann. Is mise an páiste is sine. Tá deartháir amháin agam agus tá deirfiúr amháin agam. Mo dheartháir ....., tá sé ..... mbliana d'aois agus mo dheirfiúr ..... tá sí sé bliana d'aois. Réitím go maith leo. Roinnim mo sheomra le mo dheirfiúr.
- Tá mo chairde ina cónaí in aice láimhe agus tá na háiseanna go maith imo cheantar.
- ag déanamh seacht ábhar

  .....

2015: Sampla 3: Catagóir - Measartha

Sraith pictiúr: Robáil Bainc

Smaoinigh Nóra go dtí siopadóireachta le na ah ah le na cairde Bhí sí ag téacsáil a cairde .

Sa pictiúr a dó ceannaíonn siad dá ticéad sa Baile Átha Cliath.

Maidir le pictiúr a trí bhí siad ag siopadóireacht i Baile Átha Cliath agus ceannaíonn siad éadaí sa ah ah Ó Connell sráide. Agus Dúirt Nóra níl a lán airgead agam agus chuaigh siad go dtí an Banc na hÉireann.

Maidir le pictiúr a ceathair d'fhéach siad dhá fear ag robáil an bainc agus dúirt Nuala ah ah hm fuair fón póca agus glaoigh sí Gardaí.

Sa pictiúr a cúig tháinig an gardaí isteach sa banc na hÉireann agus ah agus bhí na buachaillí caillte na gunnaí

Maidir le pictiúr a sé buíochas le daoine ar na Gardaí. Bhí na buachaillí ar an cúirt agus sin iad sa ah ah príosún.

Ceisteanna: (1) Maidir le pictiúr a dó cé mhéad ticéad a cheannaigh siad?

(2) Maidir le pictiúr a trí cá bhfuil na gcailíní ag siopadóireachta?

(3) Maidir le pictiúr a ceathair cá bhfuil eh ah eh cad tá buachaillí sa lámha?

Tuiscint: Léirigh an scoláire tuiscint réasúnta ar na príomheachtraí atá léirithe sa tsraith pictiúr.

Saibhreas Foclóra: Bhí foclóir réasúnta ag an scoláire a chuir ar a cumas cur síos réasúnta a dhéanamh ar na príomheachtraí atá léirithe sna pictiúir.

- Bhí sí ag téacsáil a cairde .... ceannaíonn siad dá ticéad sa Baile Átha Cliath.
- ag siopadóireacht i Baile Átha Cliath ..... ceannaíonn siad éadaí
- níl a lán airgead agam .... chuaigh siad go dtí an Banc na hÉireann.
- fuair fón póca agus glaoigh sí Gardaí

Briathra sna bunaimsirí: Tá úsáid na mbriathra sna bunaimsirí réasúnta maith.

- ceannaíonn siad dá ticéad ..... ceannaíonn siad éadaí
- fuair .....glaoigh sí
- tháinig an gardaí ..... bhí na buachaillí
- d'fhéach siad

An Chlaoninsint, Modh Coinníollach, Nathanna, Seanfhocail: Ní raibh samplaí ar bith de na gnéithe sin den teanga le feiceáil sa chur síos a rinne an scoláire anseo.

- ag siopadóireacht i Baile Átha Cliath..... níl a lán airgead agam
- chuaigh siad go dtí
- ceannaíonn siad éadaí sa ah ah Ó Connell sráide..... go dtí an Banc na hÉireann.
- Bhí na buachaillí ar an cúirt

Sampla 3: Catagóir - Measartha

Comhrá 2015

Scrúdaitheoir: Inis dom faoi do chlann .....?

Dalta: Tá ..... i mo chlann, ... agus ..... is ainm do mo deirfiúracha. .... agus ... is ainm do mo deartháireacha ..... is ainm do mo mháthair agus ..... is ainm do mo athair. Is í .... an duine is sine sa clann, is ..... …….í. Ansin is é ..... an dara duine is sine sa chlann. Tá sé ag freastal ah eh in ah altracht in ah eh tá sé ag freastal in Ollscoil i Gaillimh ag staidéar in altra. Ansin ..... is í an duine sa lár sa chlann. Tá sí ag staidéar Bitheolaíocht i mBaile Átha Cliath. Ansin mise an duine an dara duine is óige sa clann ansin mo deartháir ..... is é an duine is óige sa clann. Tá ana-suim aige sa saol sacar. Tá sé ag freastal ar scoil speisialta .... ach tá mo deartháir eile anois tinn. Chuaigh sé síos go dtí an t-ospidéal agus fuair sé ..... ag imirt peil. Chuaigh sí faoi scian .....agus bhí sé ana-lag agus bhí an ciseán mór ar ..... anois agus tugann mé mo ..... mar shampla agus cabhraíonn mé le mo mham .... a .....

Scrúdaitheoir: Ana –mhaith tá súil agam go mbeidh ..... i gceart agus an ndéanann tusa aon obair eile sa teach?

Dalta: Ah hm hm tugaim cabhrú le leanbh do mo ..... hm hm eh ah bhí mé ag caint eh ah hm

Scrúdaitheoir: An réitíonn tú go maith le do chlann?

Dalta: Réitím go maith ah eh hm le mo chlann agus eh ah is maith liom mo dhearthár.

Scrúdaitheoir: Ana-mhaith, ana-mhaith sin go h-iontach agus cén caitheamh aimsire atá agatsa?

Dalta: Is maith liom an spóirt ach níor ach níl mé ag imirt an spórt anois mar tá mé an staidéar, ach is breá liom ag snámh gach oíche, agus eh hm is maith liom ag imirt cispheil agus ag rith, smaoineamh mé ar i rith ah eh ah h i rith an samhraidh bíonn muid ag imirt cispheil agus peil Gaelach sa club

Scrúdaitheoir: Club spóirt áitiúil agus an imríonn tú le foireann na scoile?

Dalta: Níl

Scrúdaitheoir: Sea níl an t-am agat agus an bhfuil do fhoireann peile go maith, do fhoireann áitiúil? An bhfuil sé go maith? Ar bhuaigh sibh aon rud?

Dalta: Hm hm níor bhuaigh.

Scrúdaitheoir: Níor bhuaigh, sea, b'fhéidir an bhliain seo chugainn?

Dalta: B'fhéidir.

Scrúdaitheoir: Agus cén áit a imríonn tú ar an bpáirc? An bhfuil tú i lár na páirce nó?

Dalta: Ó Ó i lár na páirce.

Scrúdaitheoir: Maith thú féin Agus an raibh tú féin riamh i bPáirc an Chrócaigh?

Dalta: Ah ah níl. Níl sé ag imirt na páircí.

Scrúdaitheoir: Ní imríonn sé i bPáirc an Chrócaigh. Maith thú féin agus cén áit a dtéann tú ag snámh?

Dalta: Hm ah bhuel hm ah hm tá mé le snámh le mo mham ach níl an comp eh níl an comp

Scrúdaitheoir: Níl aon chomórtas;

Dalta: Sea sea

Scrúdaitheoir: agus an bhfuil linn snámha anseo i .....?

Dalta: Tá sé in aice le ..... agus is maith liom mo ceantar ach níl an a lán áiseanna i mo ceantar, ach tá a lán áiseanna ..... mar shampla an linn snámha.

Scrúdaitheoir:Hm Hmn an linn snámha agus an bhfuil pictiúrlann sa bhaile seo?

Dalta: Tá pictiúrlann ah ah mór ..... ach eh eh ah is maith liom go dtí an pictiúrlann go deire seachtaine, chuaigh mé go dtí an pictiúrlann le mo mham agus mo bheirt deirfiúr agus chonaic mé scannán .. agus is scannán rómánsúil é agus scannán greannmhar é.

Scrúdaitheoir: Cé bhí sa scannán? cén duine?

Dalta: ah ah hm hm níl fhios agam.

Scrúdaitheoir: Agus cén caitheamh aimsire eile atá agat?

Dalta: Is breá liom ceol, is breá liom ag éisteacht le ceol, seinnim an pianó tá ..... grade déanta agam agus tá ..... le déanamh agam agus eh is fearr liom gach aon sórt ceol mar shampla Pop, Hip Pop ceol traidisiúnta, ceol clasaiceach, seinnim an ceol ah hm ceol clasaiceach, chuaigh mé go dtí an feiseanna agus bhuaigh mé mo céad áit agus fuair mé an bonn óir

Scrúdaitheoir: Maith thú féin agus an raibh tú ag flea cheoil?

Dalta: Níl

Scrúdaitheoir: Ní dhearna tú aon chomórtas mar sin ?

Dalta: Níl

Scrúdaitheoir: agus an ndearna tú ceol sa scoil mar ábhar scoile?

Dalta: Tá ah is breá liom ah ah an ceol mar smaoinigh mé an éasca eh ah ach tá .... is múinteoir ..... í agus cabhraíonn sí liom mo ..... a scrúduithe.

Scrúdaitheoir: An bhfuil sí ag obair sa scoil seo?

Dalta: Ach níl sí ag obair sa scoil seo.

Scrúdaitheoir: Ana-mhaith agus cad iad na hábhair eile atá idir lámha agat?

Dalta: Ah hm tá ah hm déanaim Béarla Mata Fraincis Tíos Bitheolaíocht agus Gaeilge ach ní maith liom Gaeilge agus Fraincis mar ní maith liom an teanga mar ceapaim tá sé an-deacair.

Scrúdaitheoir: An bhfuil? Agus acu is is fearr leatsa?

Dalta: An ceol.

Scrúdaitheoir: An ceol, maith thú féin. Cén post ar mhaith leat a bheith agat?

Dalta: Níl post páirt-aimseartha agam.

Scrúdaitheoir: Maith go leor, cén post ar mhaith leat a bheith agat, ar mhaith leat a bheith i do mhúinteoir ceoil?

Dalta: Ó Ó ah ba mhaith liom dul go dtí DCU agus banaltra a dhéanamh.

Scrúdaitheoir: Maith thú fhéin agus cé mhéad pointí a theastaíonn uait?

Dalta: Tá ceathar céad fiche pointí.

Scrúdaitheoir: An bhfuil sé sin ard?

Dalta:Tá sé ard. Tá sé an-ard.

Scrúdaitheoir: Cé mhéad bliain a chaithfidh tú?

Dalta: Ceithre bliain.

Scrúdaitheoir: Ceithre bliain sea agus an ndéanfaidh tú taithí oibre?

Dalta: Ah ah ah

Scrúdaitheoir: An mbeidh tú ag obair in ospidéil?

Dalta: Níl ach cabhraigh mé mo ..... nuair a bhíonn sí tinn agus cabhraigh mé mo ..... anois mar is maith liom an obair tá an banaltra suimiúil, agus eh ah

Scrúdaitheoir: Cén sórt oibre a bheidh le déanamh agat?

Dalta: Tugann siad aire don othar agus ah tugann siad leigheas othar agus ah b'fhéidir tugann siad cabhair don dochtúir, smaoinigh mé ah ah tá an obair ah iontach.

Scrúdaitheoir: Maith thú fhéin ana-shuimiúil ar fad agus an raibh tú riamh i mBaile Átha Cliath?

Dalta: Ní, tá, beidh is maith liom ag siopadóireachta Baile Átha Cliath le mo mham agus chuaigh mé go dtí an Baile Átha Cliath an feiseanna agus eh ah hm hm

Scrúdaitheoir: agus an bhfuil ospidéal sa gceantar seo?

Dalta: Sea tá an ospidéal ach níl an a lán banaltra anseo, tá, b'fhéidir, téann siad go ..... mar tá sé ana-mhór ospidéal.

Scrúdaitheoir: Ar mhaith leatsa post a bheith agat anseo nó ar mhaith leat dul go Baile Átha Cliath?

Dalta: B'fhéidir Baile Átha Cliath.

Scrúdaitheoir: Go raibh míle maith agat....., Ceart go leor agus ádh mór ort anois.

***Cuntas Mínithe**: Léiríonn na freagraí a thugann an scoláire anseo go bhfuil leibhéal réasúnta spontáineachta tríd síos mar tá tuiscint aici ar fhormhór na gceisteanna agus í ábalta freagraí oiriúnacha a thabhairt gan a bheith ag braith in iomarca ar ábhar atá réamhullmhaithe. Mar sin féin, feictear easpa spontáineachta ó am go chéile mar go dteipeann uirthi freagra a thabhairt go dtí go dtugann an scrúdaitheoir eochairfhocail áirithe a thugann leide agus spreagadh di. Léirítear é seo sna samplaí seo thíos.*

- Scrúdaitheoir: Ana –mhaith, tá súil agam go mbeidh sí i gceart agus an ndéanann tusa aon obair eile sa teach?

  Dalta: Ah hm hm tugaim cabhrú le leanbh do mo ..... hm hm eh ah bhí mé ag caint eh ah hm

  .....

- Scrúdaitheoir: An réitíonn tú go maith le do chlann?

  Dalta: Réitím go maith ah eh hm le mo chlann agus eh ah is maith liom mo dhearthair.

  .....

- Scrúdaitheoir: Ana-mhaith, ana-mhaith sin go h-iontach agus cén caitheamh aimsire atá agatsa?

  Dalta: Is maith liom an spóirt ach níor ach níl mé ag imirt an spórt anois mar tá mé an staidéar, ach is breá liom ag snámh gach oíche, agus eh hm is maith liom ag imirt cishpheil agus ag rith, smaoineamh mé ar i rith ah eh ah h i rith an Samhraidh bíonn muid ag imirt cishpheil agus peil gaelach sa club

  .....

- Scrúdaitheoir: Sea níl an t-am agat agus an bhfuil do foireann peile go maith? do foireann áitiúil? An bhfuil sé go maith? Ar bhuaigh sibh aon rud?

  Dalta: Hm hm níor bhuaigh.

  .....

  - Scrúdaitheoir: Agus cén áit a imríonn tú ar an bpáirc? Ann bhfuil tú i lár na páirce nó?

    Dalta: Ó Ó i lár na páirce.

  - Scrúdaitheoir: Maith thú féin Agus an raibh tú féin riamh i bPáirc an Chrócaigh?

    Dalta: Ah ah níl.níl sé ag imirt na páircí.

  .....

  - Scrúdaitheoir: Agus cén caitheamh aimsire eile atá agat?

    Dalta: Is breá liom ceol, is breá liom ag éisteacht le ceol, seinnim an pianó tá ..... grade déanta agam agus tá ceann amháin le déanamh agam agus eh is fearr liom gach aon sórt ceol mar shampla Pop, Hip Pop ceol traidisiúnta, ceol clasaiceach, seinm an ceol ah hm ceol clasaiceach, chuaigh mé go dtí an feiseanna agus bhuaigh mé mo céad áit agus fuair mé an bonn óir

.....

- Scrúdaitheoir: An ceol, maith thú féin. Cén post ar mhaith leat a bheith agat?

  Dalta: Níl post páirt-aimseartha agam.

  .....

Saibhreas Foclóra: Bhí foclóir réasúnta ag an scoláire seo.

- Is breá liom ceol, is breá liom ag éisteacht le ceol, seinm an pianó tá ..... déanta agam agus tá ..... le déanamh agam agus eh is fearr liom gach aon sórt ceol mar shampla Pop, Hip Pop ceol traidisiúnta, ceol clasaiceach
- Gaeilge agus Fraincis mar ní maith liom an teanga
- ach níl an a lán áiseanna i mo cheantar ach tá a lán áiseanna i ..... mar shampla an linn snámha.

Briathra sna bunaimsirí: Bhí cruinneas na mbriathra sna bunaimsirí réasúnta sa chomhrá seo.

- Chuaigh ..... faoi scian..... cabhraíonn mé le mo mham é a .....
- Réitím go maith ..... is maith liom mo dheartháir
- chuaigh mé go dtí ..... bhuaigh mé ..... fuair mé an bonn óir

Ceart agus cruinnúsáid na Gramadaí maidir le hainmfhocail, forainmneacha, réamhfhocail, forainmneacha réamhfhoclacha agus aidiachtaí: Bhí ceartúsáid agus cruinneas na bpríomhghnéithe sin den ghramadach réasúnta sa chomhrá seo.

- An duine is sine....an dara duine is sine..... an duine sa lár
- Tugann siad aire don othar..... tugann siad cabhair don dochtúir

An Chlaoninsint, Modh Coinníollach, Nathanna, Seanfhocail: Bhí na gnéithe sin den teanga lag sa chomhrá seo.

.....

2015: Sampla 4: Catagóir - Lag

Sraith Pictiúr : Na Déagóirí Cróga:

I pictiúr a haon. tá an Luan a bhí ann. Tá Pádraig sa seomra leaba. Is an cur báistí.hm hm hm Pádraig seomra codlata.

I pictiúr a dó tháinig sé sa chistin ah ah hm hm hm ah

I pictiúr a trí tá Pádraig fuinneog ag eh eh ah hmm hm ah

I pictiúr a ceathair tá an buachaill fan fanaimid leat na eh eh Pádraig fuinneog, Cailíní naoi naoi naoi tar go tapa uimhir sráid ar an teileafón.

I pictiúr a cúig ar an ah Pádraig fuinneog oscailte ar an fire brigade.

I pictiúr a sé Pádraig san Ospidéal Pádraig ah ah ah ah huh hm go deas an cailíní agus an buachaillí an ospidéal Pádraig go raibh agus cailíní ná habair agus an buachaillí ní fada.

Ceisteanna: (i) Cé mhéad duine i pictiúr a trí ?

(ii) Cá bhfuil an aimsire pictiúr a haon?

(iii) Tá an cé mhéad duine i pictiúr a cúig?

Tá gach gné den chur síos a dhéantar ar na heachtraí atá léirithe sa tsraith pictiúr seo lag.

2015 Sampla 4: Catagóir - Lag

Comhrá 2015

Scrúdaitheoir: Inis dom fút féin .....? Déan cur síos ort féin nó ar do chlann. Inis dom faoi do chlann:

Dalta: Eh ah Tá mé agus mo Mham agus Daid hm mo mham .... agus mo Daid .....

Scrúdaitheoir: Sea agus cá bhfuil tú i do chónaí?

Dalta: Tá mé i mo cónaí ah ah hm cúig seomra sa cistin seomra suite folctha agus seomra ah agus bia

Scrúdaitheoir: agus an maith leat an áit chónaithe?

Dalta: Hm is maith liom.

Scrúdaitheoir: OK agus an bhfuil mórán áiseanna i do áit chónaithe?

Dalta: Gabh mo leithscéal.

Scrúdaitheoir: Cén áit i mBaile Átha Cliath a bhfuil tú i do chónaí?

Dalta: hm hm .....

Scrúdaitheoir: An bhfuil mórán rudaí ann do dhaoine óga? an bhfuil mórán áiseanna ann?

Dalta: Sea ah ah hm ah

Scrúdaitheoir: An bhfuil páirceanna ann?

Dalta: Sea páirc agus óstán agus siopa agus scoil

Scrúdaitheoir: An bhfuil aon áiseanna do dhaoine óga?

Dalta: Like eh ah

Scrúdaitheoir: Daoine óga ,rudaí le déanamh?

Dalta: Sea yea sea

Scrúdaitheoir: An bhfuil pictiúrlann san áit?

Dalta: Sea an .....

Scrúdaitheoir: OK an maith leat dul go dtí an pictiúrlann?

Dalta: Tá

Scrúdaitheoir: Cén scannán a chonaic tú le déanaí?

Dalta: Ah ah chonaic mé hm hm luaigí an pictiúrlann ah ah bhí mé agus mo chlann i pictiúrlann,

Scrúdaitheoir: Ní maith liom scannán mar sin bíonn eagla orm an raibh eagla ort?

Dalta: Sea bhí ha ha is maith liom horror.

Scrúdaitheoir: Ní maith liomsa scannán uafáis nó horror mar sin, cad iad na hábhair scoile atá á ndéanamh agat? Cé mhéad ábhar?

Dalta: Hm Hm Hm ah Mata, Béarla, Gaeilge, Stair, Tíreolaíocht agus ebliana.

Scrúdaitheoir: Ealaín an ea?

Dalta: Sea ealaín.

Scrúdaitheoir: Agus cén ceann is fearr leat? Cén ceann is maith leat?

Dalta: Is maith liom an Béarla, ní maith liom an mata

Scrúdaitheoir: Ní maith leat mata, ní maith, tá sé deacair an bhfuil?

Dalta: Sea

Scrúdaitheoir: Cad is maith leat faoin mBéarla?

Dalta: Ah ah scéal is maith liom ah eh ah

Scrúdaitheoir: An maith leat filíocht?

Dalta: Níl

Scrúdaitheoir: Ní maith leat filíocht. An maith leat .....? caithfidh tú dráma a dhéanamh, an maith leat .....?

Dalta: Ah eh ah

Scrúdaitheoir: An bhfaca tú an dráma?

Dalta: Níl.

Scrúdaitheoir: Ní fhaca tú OK inis dom faoin gnáth lá scoile, cad a dhéanann sibh gach lá ar scoil?

Dalta: Coláiste ..... ah ah

Scrúdaitheoir; Cén t-am a thosaíonn an scoil?

Dalta: Gabh mo leithscéal.

Scrúdaitheoir: Cén t-am a thosaíonn?

Dalta: Ó sea a deich a chlog.

Scrúdaitheoir: Deich a chlog OK agus an bhfuil ábhar agat gach lá? An mbíonn tú ag freastal ar an scoil gach lá?

Dalta: Sea

Scrúdaitheoir: OK ana-mhaith agus an maith leat an áit seo?

Dalta: Yea. Eh ah

Scrúdaitheoir: Agus conas a thagann tú ar scoil?

Dalta: Ah hm an bus ah hm

Scrúdaitheoir: Faigheann tú an bus. Cé mhéad nóiméad a thógann sé ort teacht tar scoil? Cé mhéad ama?

Dalta: Ah hm Ah hm

Scrúdaitheoir: Cé mhéad nóiméad, deich nóiméad nó fiche nóiméad?

Dalta: Fiche nóiméad.

Scrúdaitheoir: An dtagann tú le do chairde?

Dalta: Sea

Scrúdaitheoir: OK ana-mhaith an bhfuil post páirtaimseartha agat?

Dalta: Sea san ..... ag glanadh

Scrúdaitheoir: OK ana-mhaith an maith leat do phost?

Dalta: Ah Eeh Sea is maith liom an airgead

Scrúdaitheoir: An bhfaigheann tú mórán airgid?

Dalta: Sea hm hm is maith liom post glanadh san .....

Scrúdaitheoir: Agus cé mhéad lá agus oíche a bhíonn tú ag obair?

Dalta: Naoi

Scrúdaitheoir: so bíonn tú ag obair ar an deire seachtaine?

Dalta: Sea Sea hm hm

Scrúdaitheoir: Ar an Satharn agus ar an Domhnach? Agus an bhfuil aon chaitheamh aimsire agat? Cad a dhéanann tú I do am saor? An maith leat ag léamh nó an maith leat spórt?

Dalta: Spórt eh eh ah

Scrúdaitheoir: Is maith leat spórt. Ana-mhaith agus an bhfuil tú ar aon fhoireann?

Dalta: Níl

Scrúdaitheoir: OK an maith leat ag féachaint ar an teilifís?

Dalta: Ní maith leat teilifís.

Scrúdaitheoir: An maith leat ceol?

Dalta: No níl eh ah

Scrúdaitheoir: Ní maith leat ceol?

Dalta: Ní maith eh ah hm.

Scrúdaitheoir: An raibh tú ag ceolchoirm riamh nó aon rud mar sin?

Dalta: Ní raibh eh ah

Scrúdaitheoir: Ní raibh agus an maith leat ag siopadóireacht?

Dalta: Sea siopadóireacht is maith leat uh do ah ah crann eh Baile Átha Cliath Hm ah eh

Scrúdaitheoir: ana-mhaith. Agus an maith leat ag dul go bialann?

Dalta: Is maith

Scrúdaitheoir: Cén saghas bia is maith leat?

Dalta: sceallóga burgéir d'ól cóc ah hm

Scrúdaitheoir: Cén bialann is fearr leat?

Dalta: Hm hm McDonalds ah hm hm

Scrúdaitheoir: agus aon cheann mar sin,

Dalta: Sea

Scrúdaitheoir: Sea agus an mbeidh tú ag dul ar laethanta saoire i rith an tsamhraidh?

Dalta: Ní bheidh uh ah

Scrúdaitheoir: Ní bheidh, an raibh tú ar laethanta saoire an bhliain seo caite?

Dalta: Sea eh hm bhí mé ar laethanta saoire ar Paris

Scrúdaitheoir: Sea inis dom faoi sin?

Dalta: Ah ah hm bhí áthas orm go Disney Park bialann hm hm ah hm

Scrúdaitheoir: Ana-dheas. agus an raibh sé go deas ansin. Tá a lán siopaí deasa ansin nach bhfuil?

Dalta: Sea siopadóireacht mór

Scrúdaitheoir: ana-mhaith ana-mhaith an raibh tú ann le do chlann?

Dalta: Eh ah sea eh ah

Scrúdaitheoir: ana-mhaith agus conas a bhí an aimsir nuair a bhí tú ansin?

Dalta: Eh aimsir go h-álainn, hm hm me agus mo chlann go dtí park aimsir ana-mhaith ar fad.

Scrúdaitheoir: An raibh tú ag fanacht in óstán?

Dalta: eh óstán an eh ah

Scrúdaitheoir: an raibh se go deas?

Dalta: sea go deas hm ah ah

Scrúdaitheoir: céard iad na háiseanna a bhí san óstán?

Dalta: Tá an óstán an-mór, eh bhí sé eh eh

Scrúdaitheoir: An raibh linn snámha ann?

Dalta: Níl

Scrúdaitheoir: OK sin an méid tá tú críochnaithe.

Cuntas Mínithe: *Léiríonn na freagraí a thugann an scoláire seo i rith an chomhrá nach bhfuil spontáineacht ar bith ag baint leis na freagraí. Bíonn ar an scrúdaitheoir an cheist a chur go minic chun freagra a mhealladh ón scoláire. Tá na freagraí stadach briste gan aon leanúnachas. Tá foclóir agus ginchumas an scoláire an-teoranta. Dealraíonn sé, ó na freagraí a thugann sí, go bhfuil sí ag brath go hiomlán ar ábhar atá réamhullmhaithe aici. Léirítear é sin sna samplaí seo leanas.*

- Scrúdaitheoir: Inis dom fút féin .....? Déan cur síos ort féin nó ar do chlann. Inis dom faoi do chlann:

  Dalta: Eh ah Tá mé agus mo Mham agus Daid hm mo mham .... agus mo Daid .....

  .....

- Scrúdaitheoir: Sea agus cá bhfuil tú ido chónaí?

  Dalta: Tá mé imo cónaí ah ah hm cúig seomra sa chistin seomra suite folctha agus seomra ah agus bia

  .....

- Scrúdaitheoir: OK agus an bhfuil móran áiseanna ido áit chónaithe?

  Dalta: Gabh mo leithscéal.

  Scrúdaitheoir: An bhfuil mórán rudaí ann do dhaoine óga? an bhfuil mórán áiseanna ann?

Dalta: Sea ah ah hm ah

.....

- Scrúdaitheoir: An bhfuil pictiúrlann san áit?

  Dalta: Sea an .....

  .....

- Scrúdaitheoir: Ní maith liomsa scannán uafáis nó horror mar sin, cad iad na hábhair scoile atá á dhéanamh agat? Cé mhéad ábhar?

  Dalta: Hm Hm Hm ah Mata, Béarla, Gaeilge, Stair, Tíreolaíocht agus E E a bliana

- Scrúdaitheoir: Agus cén ceann is fearr leat ? Cén ceann is maith leat?

- Dalta: Is maith liom an Béarla, ní maith liom an mata

.....

Tá gach gné den teanga a bhaineann le ginchumas lag sa chomhrá seo.

Aguisín 7: Cáilíocht na Teanga sa Cheapadóireacht:

Sampla 1: Catagóir – An-Mhaith

Is deacair a bheith dóchasach as an todhchaí in Éirinn.

A Chathaoirligh, a mholtóirí, a lucht an fhreasúra, a lucht éisteachta agus a chairde. Fearaim fáilte mhór romhaibh anseo inniu. Is mise ……. agus tá mé fhéin agus mo fhoireann go h-uile is go hiomlán i bhfabhar an rúin seo – "is deacair a bheith dóchasach as an todhchaí in Éirinn". I dtús báire, déanfaidh mé sainmhíniú ar an rún agus ina dhiaidh sin labhróidh mé libh faoin chúrsaí eacnamaíochta in Éirinn i láthair na huaire, faoi imirce agus ar deireadh, faoi cheannaireacht na tíre. Táim lán-chinnte, nuair a bheidh mo chuid pointí cloiste agaibh go n-aontóidh sibh liom.

"Is deacair a bheith dóchasach as an todhchaí in Éirinn". Is í an aimsir láithreach atá dhá úsáid sa rún seo, agus tugann sé seo le fios dúinn go bhfuilimid ag plé le Éireann sa lá atá inniu ann. An todhchaí – Séard is brí leis an todhchaí ná na laethanta atá amach romhainn – an saol amach anseo. Tagann an briathar 'dóchasach' ón bhfocal 'dóchas'. Is aidiacht é seo a chuireann síos ar an gcaoi a fheiceann muid an saol. Má tá duine dóchasach, tá siad ag súil go mór leis an saol atá amach rompu, creideann siad go bhfuil rudaí maithe i ndán dóibh. Sin agaibh é a dhaoine uaisle, an rún atá amach os ár gcomhair inniu. An bhfuil sé deacair creideamh go bhfuil rudaí maithe i ndán dúinn mar náisiúin? Níl aon cheist faoi ach go bhfuil.

Ó thosaigh an géarchéim eacnamaíochta domhanda i 2008, dúradh le muintir na hÉireann nach raibh an scéal go dona. Dúradh linn nárbh fhada go mbeadh cúrsaí ar ais ina gceart. Ach mar a deir an sean-fhocal, "ní féidir dubh a chur ina gheal, ach seal", agus is cosúil go raibh cúrsaí níos measa nár cheap muid. Fágadh muid i gcruachás ceart. Tá cúrsaí eacnamaíochta na tíre seo ina gcíor tuathail. Tá na milliúin le ais-íoc againn, tá fiacha ollmhór orainn mar thír agus tá sé soiléir go mbeidh ciorruithe dhá dhéanamh ar chuile bhuiséad náisiúnta ó seo go 2030. Is cosúil go bhfuil fiche bliain crua os ár gcomhair. Is cosúil go n-ísleofar caighdeán ár saoil, go gcaithfidh muid gearradh siar ar an méid airgead a chaitheann muid. Is cosúil nach bhfuil feabhas ar bith ag teacht ar chúrsaí go luath. Cén ionadh go bhfuil sé deacair a bheith dóchasach faoin todhchaí? Na milliúin daoine dífhostaithe, an mílte daoine dhá bplúchadh ag morgáistí ollmhóra agus na céadta daoine gan dídean? Níl aon dóchas le fáil i bhfíricí cás na h-Éireann. Tá muid sáinnithe i bpoll, agus ní fheicimse éinne ag teacht i gcabhair orainn.

Mar thoradh ar an eacnamaíocht dona atá againn, tá na milliúin daoine óga ag dul ar imirce. Imíonn 500 duine ón tír seo, go fadtéarmach, gach seachtain 500? A dhaoine uaisle, ní chaithfidh mé cur i gcuimhne díobh nach bhfuil ach ceithre milliúin duine ina gcónaí ar an oileán seo. Samhlaigh go n-imíonn 0.05% de saoránaigh na tíre gach mí? A leithéid de staitistic. Cuireann sé díomá uafásach orm. Samhlaigh an briseadh croí an uafáis, an brón, an uaigneas. B'fhéidir go gceapann lucht an fhreasúra nach bhfuil an domhain chomh mór sin níos mó, le teicneolaíocht nua agus eitleáin. Ach ní aontaímse leo. Cuimhnigh oraibh fhéin ar feadh soicind. Smaoinigh ar do mhac, d'iníon, do chara, do leannán. An bhfuil sé ceart a rá nach mbraithfidh tú uait iad mar gheall gur féidir leat iad a fheiceáil ar Skype, nó labhairt leo ar suíomhanna shóisialta cosúil le Facebook? Ní cheapaim é. Níl dóchas ar bith le fáil againn i leapacha folamh, ciúnas duairc agus uaigneas a fhágann an imirce seo againn.

Le bliain anuas, tá easpa muiníne againn mar náisiún in ár gceannairí polaitiúla. Cháin muid Brian Cowen, mhaslaigh muid é agus is mion minic linn a bheith ag fiodmhagadh faoi sna meáin. Níor thaispeáin muid trua ná taise dó cé nach air a bhí an milleán ach ar a chomhghleacaí – Bertie Ahern! Chaith muid le Mícheál Martin ar an gcaoi chéanna agus ní thaispeántar mórán measa don Taoiseach faoi láthair ach an oiread. Gan ceannaire maith conas a féidir linn a bheith dóchasach faoi thodhchaí na tíre?

Anois a dhaoine uaisle, cuirfidh mé deireadh le mo dhíospóireacht. Go raibh míle maith agaibh as ucht bhur gcuid éisteachta agus anois agus sibh tar éis mo thaobh den scéal a chloisint, táim lán-chinnte go n-aontaíonn sibh liom.

Go raibh maith agaibh.

Cuntas Mínithe

Tuiscint/Láimhseáil Thopaic na hAiste: An-Mhaith Tá sé soiléir ón aiste thuas go raibh tuiscint an-mhaith ag an scoláire ar theideal na haiste. Tá na pointí ar fad a rinne an scoláire ad-rem, forbartha go maith agus baineann siad leis an ábhar. Ó tharla gur tríd an teanga a léirítear smaointe agus tuairimí, bíonn coibhneas láidir idir cumas an scoláire topaic aiste faoi leith a láimhseáil agus cumas teanga an scoláire.

Cruinneas Briathra sna bunaimsirí - An-mhaith: Bhain an scoláire úsáid an-chruinn as briathra sna bunaimsirí gan ach fíorbheagán earráidí – Táim lán-chinnte, ní cheapaim é, ó thosaigh an ghéarchéim, cuimhnigh oraibh féin,

Cruinnúsáid réamhfhocal – An-mhaith: Ní raibh ach fíorbheagán cásanna inar úsáid an scoláire réamhfhocail ar bhealach míchruinn - ‘ar suíomhanna’, le Éireann etc

Cruinnúsáid an tuisil ghinidigh: An-mhaith: Bhí úsáid an tuisil ghinidigh san aiste cruinn den chuid is mó – géarchéim eacnamaíochta, easpa muiníne, mórán measa, faoi thodhchaí na tíre, bhur gcuid éisteachta. Tugadh sampla amháin d’úsáid mhíchruinn faoi deara (an méid airgead) ach níor leor sin chun go gcuirfí an aiste i gcatagóir níos ísle sa ghné sin den mheasúnú.

Cruinneas Litrithe: An-mhaith: Bhí an cruinneas litrithe an-mhaith i gcoitinne. Tugadh líon beag botún faoi deara – mileán, a chloisint, a chomhleacaí – ach ní raibh siad líonmhar go leor chun go gcuirfí an aiste i gcatagóir níos ísle sa ghné sin den mheasúnú.

Ceartúsáid chomhréir na Gaeilge: An-mhaith: Bhí comhréir na Gaeilge ar an aiste ar fad. Ní raibh rian dá laghad de chomhréir an Bhéarla ar aon chuid den aiste. Bhí cumas an-mhaith ag an scoláire dul na Gaeilge a chur ar abairtí casta - Cháin muid Brian Cowen, mhaslaigh muid é agus is mion minic linn a bheith ag fiodmhagadh faoi sna meáin, An bhfuil sé ceart a rá nach mbraithfidh tú uait iad mar gheall gur féidir leat iad a fheiceáil ar Skype, nó labhairt leo ar suíomhanna shóisialta cosúil le Facebook?

Sampla 2: Catagóir - Maith

Cearta Páistí

Is deacair é a rá cad atá i ndán don Tír seo amach anseo. Domhnach is dálach cuirtear fadhbanna na tíre in iúl dúinn. Níos measa fós, is deacair a rá cad atá i ndán don aos óg na tíre. Is léir go bhfuil an tír scriosta again faoi chearta páistí.

Tráth dá raibh bhí an tír i ndrochstaid coimeádaithe faoi rún agus ba dheacair an rud é fianaise a fháil chun fulaingt na leanaí a thaispeáint. Bhí difríocht ollmhór idir Éire san am atá thart leis an Éire atá inniu ann. Ba bheag cearta daonna a bhí ag daoine fásta, gan bacaint le páistí. Bhí an-tionchar ag an Eaglais rialú na tíre agus toisc é sin bhí sé éasca an neamairt a raibh ar pháistí a choimeád faoi rún.

Tá eolas ag gach mac máthar anois faoi scannal ar Eaglais Caitliceach in leith éagnú, léasadh agus na hionsaithe gnéasacha a tharla do pháistí soineanta na tíre seo. Bhí saol uafásach acu fad is a bhí siad i gcúram na hEaglaise. Níos measa fós, níor tharla faic ag an am chun é seo a stopadh. Fós faoi láthair tá sé beagnach dodhéanta pionós a chur ar na sagairt seo toisc easpa fianéise. Taispeánann na heachtraí mar seo cé chomh tábhachtach is a bhfuil cearta páistí sa lá atá inniu ann. Caithfimid infheistíocht a dhéanamh inár leanaí in ionad an gheilleagair ionas nach tarlóidh rudaí dochreidte mar seo a thuilleadh.

Ar dtús báire tá chearta ag ár bPáistí oideachas den scoth a fháil. Is é an oideachas an t-aon rud a choimeádfaidh an tír seo slán. Tá a fhios ag gach uile duine má tá oideachas faighte agat beidh caighdeán maireachtála níos fearr agat.

Faoi láthair, tá an rialtas ag tabhairt cluas bhodhar in aghaidh cearta páistí. Ní hamháin go bhfuil siad ag cur ciorruithe i bhfeidhm i leith oideachais agus an córas sláinte, ach tá siad ag déanamh dearmad glan ar na leanaí atá faoi mhíbhuntáiste. Na leanaí nach raibh faic acu ar an chéad dul síos! Tá cearta ag gach leanbh ó cheann ceann na tíre. Seo saol sláintiúil a bheith acu agus ardchaighdeán maireachtála a bheith acu. Ach ní mar a shíltear a bhítear. In áiteanna faoi mhíbhuntáiste, bíonn deacracht ag na páistí seo fiú oideachas a fháil, go háirithe toisc fadhbanna frithshóisialta. Níos minice ná a mhalairt bíonn fadhbanna clainne i gceist agus toisc na deachtrachtaí seo eascraíonn fadhbanna drugaí, alcól agus fadhbanna sláinte.

Tá freagracht ag an rialtas cinntiú nach tarlóidh an leithead. Ba cheart dóibh pionóis níos déine a chur i bhfeidhm i leith cosaint leanaí. Faoi láthair toisc róphlódú na príosúin is deacair an rud é tréimhse a gearradh ar na coirpigh seo. Is rud náireach é seo. Mura tiocfaidh pionós níos déine i bhfeidhm ní bheidh deireadh riamh leis go deo!

Tá neamairt déanta freisin i leith cearta páistí i slí eile. Níl ár córas sláinte thar mholadh beirte. Is tír saibhir í Éire, ach conas mar sin go bhfuil córas sláinte tríú domhanda againn? Chomh maith leis sin tá an scéal ag dul in olcas. Níl aon chóras sláinte againn don meabhairghalar. Tá ardú suantasach tagtha i ráta féinmharú i measc daoine óga. Tá cearta acu saol breá athaiseach a bheith acu. Má tá aon sort fadhb acu ba cheart go mbeadh siad abálta cabhair a fháil. An fadhb is mó a baineann le seo ná easpa aiseanna do mheabhairghalair.

Ní féidir liom cur síos cé chomh tábhachtach is atá sé cearta páistí a choimeád in aigne na ndaoine.

Tá freagrachtacht againn i leith ár leanaí. Tá ceart acu oideachas don scoth a fháil. Córas sláinte cheart a bheith againn agus níos mó ná aon rud eile a bheith saor ó fadhbanna na tíre seo. Caithfimid dul i ngleic leis na fadhbanna seo sula mbeidh sé ródhéanach. Baithear an cabhair in am an ghaitéar agus caithfidh an Rialtas obair an son seo. Is fíor an seanfhocal Mol an óige agus tiocfaidh sí agus is fíor an rud é Mura bhfuil sochaí cheart againn, rachaidh siad ar an bóthair d'aimhleasa. Ionas go mbeidh meas ag an aos óg ar dhaoine sa todhchaí, caithfimid meas a thaispean doibh anois, agus is féidir é seo a bhaint amach trí bhéim a bheith ar chearta páistí amach anseo.

Cuntas Mínithe

Tuiscint/Láimhseáil Thopaic na hAiste: Maith Tá sé soiléir ón aiste thuas go raibh tuiscint mhaith ag an scoláire ar theideal na haiste. Tá na pointí ar fad a rinne an scoláire ad-rem, forbartha agus baineann siad leis an ábhar. Chuir cumas teanga an iarrthóra teorainn áirithe uaireanta le léiriú smaointe.

Cruinneas Briathra sna bunaimsirí - Maith: Bhí cruinneas na mbriathra go maith tríd an aiste ar fad - Níor tharla faic, taispeánann na heachtraí, caithfimid dul i ngleic leis na fadhbanna, mura bhfuil sochaí cheart againn, but with some inaccuracies – mura tiocfaidh, a thaispean dóibh anois, baithear an cabhair,

Cruinnúsáid réamhfhocal –Maith: Bhí úsáid na réamhfhocal cruinn i gcoitinne - trí bheim a bheith ar chearta páistí, thar mholadh beirte, faoi mhíbhuntáiste, i leith cosaint leanaí etc, but some inaccuracies were evident - don aos óg na tíre, a baineann le seo, gach uile duine, freagracht ag an rialtas, scannal ar Eaglais Caitliceach.

Cruinnúsáid an tuisil ghinidigh - Maith: Bhí an tuiseal ginideach cruinn den chuid is mó nuair a úsáideadh é – aigne na ndaoine, gach mac máthar, in ionad an gheilleagair, bhur gcuid éisteachta, fadhbanna clainne, caighdeán maireachtála. Tugadh sampla amháin d'úsáid mhíchruinn an tuisil ghinidigh (róphlódú na príosúin).

Cruinneas litrithe - Maith: Bhí an cruinneas litrithe go maith tríd is tríd. Tugadh roinnt botúin litrithe faoi deara, áfach – athaiseach, freagrachtacht, deachtrachtaí, suantasach, fianéise etc.

Ceartúsáid chomhréir na Gaeilge - Maith: Bhí ceartúsáid chomhréir na Gaeilge le feiceáil síos tríd an aiste ach bhí líon áirithe botún le brath - Tráth dá raibh bhí an tír i ndrochstaid coimeádaithe faoi rún, Bhí an-tionchar ag an Eaglais rialú na tíre.

Sampla 3: Catagóir - Measartha

An caidreamh sóisialta in aois an idirlín

Tá an caidreamh sóisialta maith in aois an idirlín. Tá a lán suíomhanna gréasáin cosúil le Google, Youtube agus MSN. Tá suíomhanna gréasáin sóisialta mar shampla Facebook agus Twitter. Is breá liom an idirlín agus is breá le mo thuismitheoirí agus mo chairde an idirlín. Is maith liom an idirlín mar tá raon na rudaí a dhéanamh. Tá mé ábalta ag caint le mo chairde ar Facebook nó féach físeán ar Youtube.

Rud éigin difriúil, tá mé ábalta faigh eolas ar suíomhanna cosúil le Google. Tá sé an-cabhrach nuair atá tú ag déanamh d'obair bhaile nó ag staidéar. Úsáideann daoine óga agus daoine fásta suíomh Google.

Faigheann tú eolas faoi tíortha eile, scannán, Éireann, teangacha eile agus a lán topaicí eile. Tá a lán daoine ar Facebook. Daoine óga, daoine fásta agus daoine cáiliúla. Ar mo leathanach Facebook, tá griangraif agus eolais fúm. Tá mé ábalta ag caint, le mo chairde ar an 'chat' agus ag caint lena daoine sa scoileanna difriúla le linn an laethanta saoire. Chuirinn grianghraif den mo laethanta agus feicim pictiúirí don daoine eile ar do laethanta. Tá mé ar Facebook gach oíche. Tá a lán déagóirí ag imirt cluiche ar Facebook mar shampla Farmville. Ach uaireanta, ceapaim go bhfuil Facebook dainséarach. Tá fadhb mhór don pidophilíocht agus cyber-bullaíocht. Tá a lán scéalta bronnach faoi déagóirí agus cyber-bullaíocht.

Suíomh freisin Twitter. Tá lán daoine cáiliúla ar Twitter. Ni leathan Twitter agam mar níl a lán ama agam an bhliain seo. Níl a lán eolais agam faoi Twitter. B'fhéidir an bhliain seo chugainn.

Ar an idirlín, tá mé ábalta féach ar scannáin agus clár teilifíse. Nuair a tá mé tinn, tá sé an-cabhrach. Is breá liom ag féachaint ar gclár teilifíse cosúil le '90210' agus 'Pretty Little Liars' agus tá mé ábalta ag caint le mo chairde faoin gclárach. Cúpal cláracha a sheoladh i Meiriceá roimh in Éirinn agus féach mé ar na idirlín agus lán scannáin.

Sa deireadh seachtaine nó i rith na seachtaine, is maith liom féach ar Youtube. Tá a lán físeáin greannmhara agus físeáin ceol. Tá an lán fiséain cailúla mar shampla "Charlie bit my finger". Sa lá atá inniu ann, tá an idirlín an-úsáideach don déagóirí, daoine fásta agus seandaoine. Faigheann tú siamsaíocht agus eolais ar an idirlín. Is breá liom mo ríomhaire agus tá an idirlín ar mo fón póca. Nuair atá mé amach as teach ó níl mé in aice le mó ríomhaire, tá mé ábalta feic mo Facebook,srl. Tá an caidreamh sóisialta maith in aois an idirlín.

Cuntas Mínithe

Tuiscint/Láimhseáil Thopaic na hAiste - Maith: Cé go bhfuil sé soiléir go dtuigeann an scoláire teideal na haiste i gceart agus go bhfuil an t-ábhar 'ad rem' den chuid is mó, is deacair na pointí atá á ndéanamh a leanúint uaireanta mar gheall ar chumas teoranta teanga an scoláire - Is maith liom an idirlín mar tá raon na rudaí a dhéanamh; tá mé ábalta ag caint, le mo chairde ar an 'chat' agus ag caint lena daoine sa scoileanna difriúla le linn an laethanta saoire.

Ceartúsáid na mbriathra sna bunaimsirí - Measartha: Cé go raibh úsáid na mbriathra sna bunaimsirí cruinn den chuid is mó, baineadh feidhm fhorleathan as an aimsir láithreach 'tá' cé nach úsáid chuí a bhí i gceist i gcónaí. Bhí roinnt earráidí tromchúiseacha le feiceáil freisin - tá mé ábalta féach ar scannáin; agus féach mé ar na idirlín agus lán scannáin etc.

Ceartúsáid réamhfhocal - Measartha: Ar an iomlán, bhí ceartúsáid na réamhfhocal measartha ach bhí roinnt mhaith samplaí d'úsáid mhíchruinn le feiceáil - ag caint lena daoine sa scoileanna; feicim pictiúirí don daoine eile ar do laethanta; an-úsáideach don déagóirí, etc.

Ceartúsáid an tuisil ghinidigh - Maith: Níor bhain an scoláire mórán úsáide as an tuiseal ginideach san aiste ach nuair a úsáideadh é, bhí an úsáid cruinn in dhá chás – suíomhanna gréasáin; clár teilifíse agus míchruinn i gcás amháin – físeáin ceol.

Cruinneas litrithe - Measartha: Bhí an cruinneas litrithe measartha tríd is tríd. Bhí roinnt mhaith botún le feiceáil – pidophilíocht; fiséain cailúla; cúpal cláracha; bullaíocht; bronnach; pictiúirí; griangraif etc.

Ceartúsáid chomhréir na Gaeilge: Measartha: Bhí ceartúsáid chomhréir na Gaeilge measartha síos tríd an aiste. Tá an comhréir míchruinn uaireanta agus mar thoradh air sin bíonn sé deacair brí a bhaint as an téacs anois is arís - cúpal cláracha a sheoladh i Meiriceá roimh in Éirinn agus féach mé ar na idirlín agus lán scannáin; etc.

Sampla 4: Catagóir - Lag

Is deacair a bheith dóchasach as an todhchaí in Éirinn.

A chathaoirligh, a mholtóirí agus lucht an fhreasúra, tá mé féin agus mo foireann ar son an rúin seo “is deacair a bheith dóchasach as an todhchaí in Éirinn”. Is fíor na focail iad tá an tír seo i dtro stad agus ní fheiceann na todhchaí ro-maith do aon duine sa tír seo.

Tar éis na blianta is fearr don ar stait ar fad “Na blianta an Tiger Celtic” tá an tír seo anios i dtro staid de bhearr an cúlú eacnamaíocht atá taighte. Tá an ainmhí fuail flathuil imithe ar an bóthair anios agus nil ios ag an duine an tiocfaidh sé ar ar aris. Tá mí bhuntastí ag gach píosa don saol anios de bhearr an cúlú seo, sa spóirt, san phoist, san scoil i gach uile pairt den ar saol in Éirinn tá se le feiceáil go mór. Ní d’fhoghlaim go bhfuail aon duine dóchasach do na todhchaí de bhearr nach bhfuil aon seans go mbeadh an cúlú eacnamaíocht thart i cupla bliain.

Tá sé fíor deacair a bheith dóchasach as an todhchaí in Eirinn de bhearr an meid duine ata ag dul ar an bad ban go dtí tír ina bhfuil duine ag lorg fosteoir i gcomhair an fualuntais oibre ata le fáil ann. Deiretear go bhfoill 1000 duine gach seachtain ag dul ar imirce duine go bhfuil céimeanna acu san innealtoireacht, muinteoiri, aillraí, go leir ag fágáil a tír ducasach i gcomhair oibre in aon pairt don domhain. Is i an Astrail, Meiricea, agus Ceanada na príomh aiteanan ata duine ag dul gach seachtaine, cen saghas todhchaí ata ag Éirinn? Tá beagnach gach uile duine ata ag dul go dtí an coláiste anios ag dul ar imircaigh i gcuig bliain. Beag na duine oige suite go leir thall i Meiricea agus ní mbeadh an tir seo ro-deas ina gcoir.

An fadhb is coitianta timpeail an tir ar fad na coiriúlacht ta ardu taighta ar anios de bhearr an méid sin duine a caithfidh goid de bhearr nach bhfuil aon phoist acu agus ta siad gan dideain. D’ardaigh an rata coiriúlacht 15% le linn an culu eacnamaíocht. Cén saghas tír a beadh ann i cupla bliain nuair ata an figiúr seo ag ardú bliain in aighadh bliain. Is dro tir a beadh ann ansin agus ni beadh aon duine sásta fanacht anseo. Caithfidh gach duine a bheith eaglach faoin coiriulacht anios ach smaoineadh i deich bliain nó nios lu beag se dardaithe agus beag duine ro-scanraithe dul amach le €100 in poca meas bhfuil mbaol mór an gur goidtear é. Cen saghas saol í seo? Ta an aim seo beagnach taigthe ar an doras.

Is fior an rud é go bhfoill ios ag gach duine anseo duine caill a phoist de bhearr an cúlú eacnamaíocht. Ní teann seachtain ar aghaidh nuair a nach feictear scéal ar an nuacht bhí comhlacht eile ag dúnadh síos timpeall an tir. Tá na comhlachtaí ag dul go dtí aiteanna difriúil ar domhan ait a bhfuil an ratá pa níos lú co-suil le an comhlacht Dell a bhí i Contae Luimní aníos tá sé le faill i Lodz sa Pholainn. Beag sé seo níos comónta sa todhchaí nuair a beadh níos mo agus nios mo comhlachaí ag ath lunnú. Cén saghas tír a beag anseo? Tír gan poisteanna, ardú ar coiriúlacht agus méadú ag duine dul ar imircigh. Beag an meid duine a beadh ag fail leasú sóisialta ag méadú an t-am ar fad.

Tá an bearna idir na duine saibhre agus na duine bochta ag fail nios mo agus nios mo bliain in aghaidh bliain. Ta na duine saibhir ag déanamh go maith le an cúlú eacnamaíocht. Tá se seo le feicel gach ait ach go hairthe ar na bóithre, nuair ata tú i bru trácht agus ta an carr taobh thiar duit carr nua agus tá se an

carr is fearr ata tu abalta a ceannach ar an marge anseo. Ta an bearna seo chun ardu bliain in aghaidh bliain co súil le mar ata déanta aige sa blianta ata thart.

Cuireann an gnathdaoine sa tir an maoileann ar na bancanna agus ar an Rialtas ach go hairtha. Tá rialtas nua againn sa tir agus níor tharla aon athrú mar nuair a tháinig siad ceapann duine leis an rialtas nua le smaointi nua go mbeadh tir nua le smaointi nua go mbeadh tir nios fearr againn sna todhchaí ach fhan fíorann ní beidh beag saol an ceann is a raibh se.

Tá mé cinnte go bhfuoul sibh go leir ag rath faoin am soe go bhfuil sibh ar son an ruin seo mar nil todhchaí maith againn sa tir seo. Is dro an rud seo ach is fior an rud é freisin.

Cuntas Mínithe

Tuiscint/Láimhseáil Thopaic na hAiste - Lag: Cé gur léir gur thuig an scoláire teideal na haiste, bhí a c(h)umas chun an topaic a fhorbairt srianta mar gheall ar chumas teoranta teanga.

Ceartúsáid na mbriathra sna bunaimsirí - Measartha: Bhí an scoláire ag brath rómhór ar an mbriathar 'tá' síos tríd. Nuair a baineadh feidhm as briathra eile bhí roinnt acu cruinn - caithfidh gach duine a bheith eaglach; cuireann an gnathdaoine sa tir an maoileann ar na bancanna; is fior an rud é; etc. Bhí cuid eile a bhí míchruinn áfach - ní teann; beag sé seo níos comónta; ní d'fhoghlaim; etc.

Ceartúsáid réamhfhocal: Lag: Bhí úsáid na réamhfhocal lag ar an iomlán - agus méadú ag duine dul ar imircigh; co-suil le an comhlacht Dell; ag déanamh go maith le an cúlú eacnamaíocht; sa blianta ata thart; sna todhchaí etc.

Ceartúsáid an tuisil ghinidigh - Lag: Nuair a baineadh feidhm as, bhí an tuiseal ginideach míchruinn ar an iomlán- an cúlú eacnamaíocht, ag lorg fosteoir, bliain in aghaidh bliain, cen saghas saol,

Cruinneas litrithe: Lag: Bhí an cruinneas litrithe lag i gcoitinne. Tá líon mór de bhotúin litrithe le feiceáil san aiste – atá taighte, gan poisteanna, bliain in aighadh bliain, faoin am soe, ach smaoineadh i deich bliain, go bhfuoul sibh go leir etc, níl ios; le feicel etc.

Ceartúsáid chomhréir na Gaeilge – Lag: Bhí an chomhréir lag ar an iomlán agus leagan amach lochtach ar na habairtí. - Beag na duine oige suite go leir thall i Meiricea agus ní mbeadh an tir seo ro-deas ina gcoir; tá rialtas nua againn sa tir agus níor tharla aon athrú mar nuair a tháinig siad ceapann duine leis an rialtas nua le smaointi nua go mbeadh tir nua le smaointi nua go mbeadh tir nios fearr againn sna todhchaí ach fhan fíorann ní beidh beag saol an ceann is a raibh se.

Aguisín 8: Cáilíocht na Teanga sa Fhreagra ar an gCeist Litríochta

Sampla 1: Catagóir - An-mhaith

(i) An caidreamh idir an bhean óg agus a páistí

Sa ngearrscéal 'An Bhean Óg' castar bean agus a beirt páistí orainn. Tá sé soiléir go bhfuil grá mór ag an bhean dá cuid páistí agus tá an grá sin le sonrú go láidir ó thús go deireadh an scéil.

Tugann an bhean óg na gasúir síos go dtí an trá chuile lá. Éiríonn sí go moch, sula 'músclaíonn' na páistí ionas go mbeidh sí ábalta lón a réiteach dóibh agus fáil réidh. Réitíonn sí 'ceapairí suibhe' agus 'buidéal bainne' dóibh chuile lá beo. Tugann sí an lón céanna dóibh mar níl sí tar éis aon rud a chloisteáil mar gheall "ar vitaimíní", ach táimid lán-chinnte dá mbeadh, go ndéanfadh sí a dícheall iad a thabhairt dóibh.

Téann siad go léir ag snámh le chéile agus deirtear nach mbíonn aon fhaitíos ar na gasúir mar go bhfuil siad "muiníneach aisti". Taispeánann sé seo an caidreamh láidir grámhar atá eatarthu. Líonann sé a croí le h-áthas agus le gliondar nuair a bhíonn sí ag triomú coirp na ngasúir agus tá an grá buan daingean atá san gcaidreamh eatarthu le sonrú go láidir.

Mar sin, is féidir a rá go bhfuil caidreamh dearfach grámhar idir an bhean óg agus na gasúir agus go bhfuil an ghrá go flúirseach sa scéal.

(iv) An t-atmaisféar i rith an scéil.

Cé go bhfuil an grá atá ag an bhean óga dá cuid páistí go flúirseach sa scéal, tá atmaisféar brónach uaigneach ann.

Níl aon mhuinín ag an bhean óg aisti féin. Nuair a bhíonn sí ag fuáil agus ag deisiú stocaí ar an trá deir sí nach raibh sí go maith aige sin ach an oiread le cócaireacht. Buaileann sé í corr uair go bhfuil sí ag éirí "díomhaoin" ach cuireann sí uaithi an smaoineamh sin. Bíonn sí a léamh an leabhar "The Co-operative Movement in Great Britain" le Beatrice Webb ach ní bhaineann sí aon taitneamh ná tairbhe as. Léann sí é mar go bhfuil "coinsias mhná óga iompaithe ar a leithéid.

Tá an bhean óg léi féin don scéal uilig. Tá sí scoite amach ó phobal na h-áite mar gheall go bhfuil "Gaeilge na leabhar" aici. Fiú nuair a bheannaíonn sí do dhuine éigin, déanann sí é mar tuigeann sí go bhfuil "an méid sin riachtanach". Níl compánach ar bith aici seachas an bheirt ghasúir. Cén iontas go bhfuil sí uaigneach?

Cuntas Mínithe

Cáilíocht na Teanga

Tá cáilíocht na teanga sa fhreagra seo an-mhaith. Tá úsáid na mbriathra sna bunaimsirí an-chruinn - tugann an bhean óg na gasúir síos; taispeánann sé seo; is féidir a rá; cé go bhfuil, léann sí é mar go bhfuil; etc. Tá an scoláire ábalta freagra soiléir sothuigthe a thabhairt i dteanga ghonta. Tá máistreacht mhaith ag an scoláire ar phríomhghnéithe ghramadach na Gaeilge.

Sampla 2: Catagóir – Maith

An Bhean Óg

Sa scéal seo An Bhean Óg, feiceann muid go soiléir an caidreamh idir an bhean óg agus a páistí. Feiceann muid go bhfuil caidreamh maith, cóngarach agus cairdiúil idir an bheirt. Sa scéal an bhean óg, tá an bhean i gcónaí sa bhaile leis na páistí nuair atá an fear ar shiúl as baile. Taispeánann seo go bhfuil caidreamh níos rathúil idir an beirt ná atá ag an fear agus na páistí. An fáth le seo na nuair atá an fear ar shiúl ag obair, bíonn an bhean óg níos comportach agus cosúil léi fhéin agus mar gheall ar seo, beidh na páistí ábalta í seo a fheiceáil go soiléir agus an conclúid de seo ná caidreamh maith idir an beirt

Fianaise eile ar an doigh a fheiceann muid an caidreamh seo ná nuair atá an fear ar shiúl, agus bíonn spraoi ag na paistí leis an bhean óg, agus nuair atá an fear sa bhaile, níl oiread spraoi ábalta a bheith acu mar caithfidh siad uilig a bheith gléasta suas go dtí na nines agus níl siad ábalta a bheith mar páistí, mar caithfidh siad dul ar aghaidh mar daoine sár mhaith. Leis seo, an conclúid atá ann ná caillltear cuid den chaidreamh leis an mbean óg mar gheall go bhfuil an fear sa bhaile agus caitheann siad a chuid ama leis na paistí. Bíonn an bhean óg cosúil leis an athar ansin, leadránach agus gan spraoi, an conclúid de seo ná caillltear cuid den chaidreamh idir na paistí agus an bhean óg.

Cuntas Mínithe

Cáilíocht na Teanga

Tríd is tríd, tá cáilíocht na teanga sa fhreagra seo go maith. Mar sin féin, tá roinnt mionbhotún sa ghramadach chomh maith le botúin litrithe a chuireann isteach ar cháilíocht fhoriomlán na teanga– caidreamh níos rathúil; an fáth le seo; an conclúid de seo ná chaillltear, ar an doigh etc

Sampla 3: Catagóir - Measartha

An Bhean Óg

(i) An caidreamh idir an bhean óg agus a páistí

Sa scéal 'An Bhean Óg' Faighimid léargas dona shaol uaigneach don cailín amháin sa tuath. Tá beirt páistí aici agus tá a fear céile ag obair sa cathair. Feiceann sí a fear céile sa deireadh seachtaine. I rith an seachtain, téann sí go dtí an trá lena pháistí. Níl sí ag imirt lena cailín nó buachaill. Tá sí ag léamh an leabhair 'The Co-operative Movement in Great Britain'. Níl an caidreamh go maith lena máthair agus a pháistí. Tá sí ina haonar gan aon chairde. Tá sé soiléir, is maith léi an pháistí ach níl a fhios againn cén fáth nach bhfuil sí ag imirt lean páistí.

(iv) An t-atmaisféar i rith an scéil

I mo thuairim, tá an t-atmaisféar i rith an scéil an-uaigneach. Agus tá a lán teannas sa scéal. Tá an bhean óg ina haonar le linn an seachtain agus sa deireadh seachtaine téann a fear céile abhaile. Ach is léir nach bhfuil sí sásta. Faighimid scéal faoi a shaol an bhean óg le beirt páistí agus sa deireadh an scéal, foghlaímid gur téann a fear céile abhaile. Roimh an sin, níl sí ag caint lena gcomharsan nó a pháistí. Níl aon chairde aici agus tá sí uaigneach agus brónach. Bris an teannas sa deireadh an scéal nuair a téann an fear céile ón cathair. B'fhéidir a fear céile saol eile sa cathair lena bean eile, ach níl a fhios againn.

Cuntas Mínithe

Cáilíocht na Teanga

Tá cáilíocht na teanga sa fhreagra seo measartha ar an iomlán. Tá botúin ghramadaí shuntasacha ann a chuireann isteach ar cháilíocht na teanga ar an iomlán – sa deireadh seachtaine, i rith an seachtain; is maith léi an pháistí; foghlaímid gur téann a fear céile abhaile; bris an teannas sa deireadh an scéal; b'fhéidir a fear céile saol eile sa cathair lena bean eile,

Sampla 4: Catagóir - Lag

Tréithe na Mná Óige.

Ar dtús ceapfá gur bean pearsanta fan baint amach aici. Tá leabhar leannta, The Co-Operative Movement in Great Britain, a leabh aici. Ó taobh a leanaí de, tá tuairim cinnte aici conas iad a thógáil. Cheapfar gur smaointeoir neamhspleáchas nuair a deirtear nach gcreideann sí i Dia mar is deacair thuairim í a bheith ag gnáthdaoine san daichidí. Ach tugtar leadunna dúinn, gurbh é a mhalairt ag an bhean óg maidir leis an scéal. Deirtear nach bhfuil spiorad dá laghad inti agus go deachaigh sí go dian na héadaigh a bhaint uirthi agus a leanaí. Léirítear go bhfuil fear leannta é a fear cheile agus gur maith leis a mbeadh si fein mar an gcéanna. Chuir sí tríocha leannta dó ce go bhfuil chuir an obair a tuirseach uirthi. Bhí sí ag teacht abhaile an oíche sin agus lig sí osna aisti nuair a smaoinigh sí ar an obair roimhe sin. Caithfidh a chuir sciorta neat uirthi fein agus ní raibh sí abalta a chuir smaoidithe ar a aghaidh mar níor mhaith leis é agus tá sí dílis dó. Is cosúil go mhúch taom eadochasach a bhuail sí. Is cosúi freisin a toil fein i leataobh ag an bean og agus ndeannan sí de reir mar is maith leis a fear cheile. Ta an uaigneas uirthi.

Cuntas Mínithe

Cáilíocht na Teanga

Tá cáilíocht na teanga sa fhreagra seo lag i gcoitinne. Is léir nach bhfuil an cumas teanga ag an scoláire seo chun an cheist a fhreagairt ar bhealach sothuigthe. Tá cuid mhaith botún gramadaí chomh maith le botúin litrithe a chuireann isteach ar cháilíocht fhoriomlán na teanga. – Chuir sí tríocha leannta dó ce go bhfuil chuir an obair a tuirseach uirthi; Caithfidh a chuir sciorta neat uirthi fein agus ní raibh sí abalta a chuir smaoidithe ar a aghaidh; Is cosúi freisin a toil fein i leataobh ag an bean og agus ndeannan sí de reir mar is maith leis a fear cheile etc.

Aguisín 9: Teimpléad Scórála do na Scrúduithe Scríofa 2011 & 2015

Teimpléad Ardleibhéil Páipéar 1 & 2		
Uimhir na Scoile	Uimhir Aitheantais an Scoláire:	Fireann/Baineann
Cineál Scoile	Scoileanna ina ndéantar an Teagasc Trí Mheán na Gaeilge/ Scoileanna ina ndéantar an teagasc trí mheán an Bhéarla/ DEIS / Scoileanna in n-íoctar táillí/ Meánscoil /Pobalscoil/Gairmscoil/Scoil Chuimsitheach	
Suíomh na Scoile	Cúige Uladh/Cúige Chonnacht/Cúige Mumhan/Cúige Laighean (lasmuigh de Bhaile Átha Cliath)/Baile Átha Cliath	

Aiste/ Leibhéal	**Lag 1**	**Measartha 2**	**Maith 3**	**An-mhaith 4**
Tuiscint: Bhí an láimhseáil a rinne an scoláire ar ábhar na haiste...				
Cáilíocht na teanga: Bhí leibhéal foriomlán The level of grammatical accuracy of verbs in the indicative mood was.....				
Bhí ceartúsáid na réamhfhocal.....				
Bhí ceartúsáid an tuisil ghinidigh.....				
Bhí an cruinneas litrithe.....				
Bhí cumas an scoláire maidir le ceartúsáid chomhréir na Gaeilge.....				
Cluastuiscint/ Leibhéal	**Lag 1**	**Measartha 2**	**Maith 3**	**An-mhaith 4**
Bhí tuiscint an scoláire ar ábhar an cluastuisceana, mar a léiríodh sna freagraí.....				
Bhí cáilíocht na teanga (úsáid briathra, réamhfhocal agus ainmfhocal) mar a léiríodh sna freagraí ar na ceisteanna....				
Bhí an cruinneas litrithe sna freagraí a tugadh...				
Léamhthuiscint/ Leibhéal	**Lag 1**	**Measartha 2**	**Maith 3**	**An-mhaith 4**
Bhí tuiscint an scoláire ar an téacs, mar a léiríodh sna freagraí ar na ceisteanna...				

Nuair a tugadh freagraí i bhfocail an scoláire féin, bhí cáilíocht na teanga (úsáid briathra, réamhfocal agus ainmfhocal) mar a léiríodh sna freagraí ar na ceisteanna....				
Litríocht/ Leibhéil	**Lag 1**	**Measartha 2**	**Maith 3**	**An-mhaith 4**
Bhí cáilíocht na teanga sna freagraí litríochta a ndearnadh athbhreithniú orthu (úsáid briathra, réamhfhocal agus ainmfhocal)				

Aguisín 10: Pictiúir v Comhrá Ginearálta 2015

Pictiúir V Comhrá Ginearálta

	Pictiúir 2015	Comhrá 2015
Tuiscint	**Tuiscint**	**Tuiscint**
An-mhaith	**53.58%**	**63.28%**
Maith	**21.82%**	**18.59%**
Réasúnta	**15.13%**	**11.78%**
Lag	**9.47%**	**6.36%**
Foclóir	**Saibhreas Foclóra**	**Saibhreas Foclóra**
An-mhaith	**31.99%**	**39.60%**
Maith	**24.60%**	**32.45%**
Réasúnta	**28.52%**	**21.25%**
Lag	**14.90%**	**6.70%**
Nathanna	**Nathanna**	**Nathanna**
An-mhaith	**6.35%**	**4.50%**
Maith	**9.12%**	**10.39%**
Réasúnta	**16.05%**	**16.40%**
Lag	**68.48%**	**68.71%**
Modh Coinníollach	**Modh Coinníollach**	**Modh Coinníollach**
An-mhaith	**0.69%**	**1.27%**
Maith	**2.19%**	**2.42%**
Réasúnta	**3.81%**	**6.47%**
Lag	**93.30%**	**89.64%**
Claoninsint	**Claoninsint**	**Claoninsint**
An-mhaith	**9.01%**	**3.12%**
Maith	**19.28%**	**11.09%**
Réasúnta	**14.32%**	**16.51%**
Lag	**57.39%**	**69.28%**

Rinneadh anailís chomparáideach idir gnéithe áirithe d'inniúlacht scoláirí sa tsraith pictiúr in 2015 agus a n-inniúlacht sa chomhrá ginearálta in 2015. De bhrí gurbh í an aimsir chaite a bhí in úsáid beagnach i gcónaí sa tsraith pictiúr ní dhearnadh aon anailís chomparáideach i dtaca leis na bunaimsirí. Tugadh an méid seo a leanas faoi deara (féach an Tábla thuas).

- Léiríonn torthaí an taighde go bhfuil cumas tuisceana na scoláirí ar na heachtraí éagsúla atá léirithe sna sraitheanna pictiúr níos laige nuair a dhéantar comparáid idir seo agus tuiscint na scoláirí ar na ceisteanna ar na topaicí éagsúla sa chomhrá ginearálta. D'fhéadfadh cúiseanna éagsúla a bheith leis an difríocht seo, cuid de na sraitheanna pictiúr a bheith níos dúshlánaí agus níos casta ná a chéile agus gan aon idirghníomhaíocht shuntasach a bheith idir an scrúdaitheoir agus an scoláire, cuir i gcás. Measann na taighdeoirí gur fiú tuilleadh machnaimh a dhéanamh ar na gnéithe seo.

- Is léir go bhfuil saibhreas foclóra na scoláirí sa chur síos ar na heachtraí éagsúla atá léirithe sna sraitheanna pictiúr níos laige (difríocht de 6.77%) nuair a chuirtear i gcomparáid é le saibhreas foclóra na scoláirí sa chomhrá ginearálta. Tá an difríocht níos suntasaí, áfach, nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile (15.46%). Is féidir a thuiscint uaidh sin nach bhfuil an t-

ullmhúchán a dhéantar do na sraitheanna pictiúr chomh cuimsitheach ná chomh foirfe leis an an ullmhúchán a dhéantar don chomhrá ginearálta. Tagann sé sin le tuairim na dtaighdeoirí go ndéantar an t-ullmhúchán ranga do na sraitheanna pictiúir mar aonad ann féin stoite amach go hiomlán ón ullmhúchán don chomhrá ginearálta. Feictear é sin freisin sa mhéid is nach bhfuil aon rian den trasfhoghlaim ná den sealbhú teanga le tabhairt faoi deara idir na sraitheanna pictiúr agus an comhrá ginearálta. D'fhéadfadh tionchar a bheith ag an modh measúnaithe atá i bhfeidhm faoi láthair don tsraith pictiúr ar na torthaí. Measann na taighdeoirí gur fiú tuilleadh staidéir a dhéanamh air sin.

- Feictear go bhfuil máistreacht na scoláirí ar an Modh Coinníollach sa chur síos ar na heachtraí éagsúla atá léirithe sna sraitheanna pictiúr níos laige ná mar atá sí sa chomhrá ginearálta. Nuair a bhíonn an toradh seo á bhreithiú, ní mór a thabhairt faoi deara go bhfuil máistreacht na scoláirí ar an modh coinníollach an-lag cheana féin. D'fhéadfadh tionchar a bheith ag an dúshlán a bhaineann leis na bolgóidí cainte i gcuid mhaith de na sraitheanna pictiúr leis an lagú breise ar úsáid an mhodha choinníollaigh.

- Tháinig méadú beag ar an úsáid a bhaineann scoláirí as nathanna cainte agus as seanfhocail sa chur síos ar na heachtraí éagsúla atá léirithe sna sraitheanna pictiúr níos fearr i gcomparáid leis an úsáid a bhaineann scoláirí astu sa chomhrá ginearálta. Is nathanna áirithe mar "ag stealladh báistí" "An ghrian ag scoilteadh na gcloch" "áthas an domhain" "ar mhuin na muice" ba chúis leis an bhfeabhas sin.

- Léiríonn torthaí an taighde gur tháinig feabhas 5.89% ar an úsáid a bhaineann scoláirí as an gclaoninsint (caint indíreach) sa chur síos ar na heachtraí éagsúla atá léirithe sna sraitheanna pictiúr i gcomparáid iad leis an úsáid a bhaineann siad as an gclaoninsint sa chomhrá ginearálta. Tá an difríocht níos suntasaí fós (14.08%) nuair a chuirtear na catagóirí 'Maith' agus 'An-mhaith' le chéile. Is féidir na torthaí sin a cheangal leis an úsáid a bhaintear as 'go raibh' agus 'go bhfuil' sa chur síos. Mar sin féin, caithfear a thabhairt faoi deara agus na torthaí sin á mbreithniú go raibh an úsaid a baineadh as an ghlaoninsint an-lag fós sa chur síos ar na sraitheanna pictiúr in 2015.